

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca 2.
Aigner Lajos könyvkeres-
kedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasábos
petit sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, VIII. József-körút
67. sz. a.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmertetlen leveleket nem
fogadunk el.

AZ «ACHILLES» VELOCIPÉD- ÉS CSÓNAK-EGYLET, AZ «ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BALATON-EGYLET», A «BEREGSZÁZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET», A «BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BUDAPESTI TORNA-EGYLET», A «BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE», A «DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «DEBRECZENI TORNA-EGYLET», A «FERTŐI CSÓNAKÁZÓ-TÁRSASÁG», A «GYŐRI CSÓNAKÁZÓ-EGYESÜLET», A «KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB», A «KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB», A «KUNSZENTMÁRTONI CSÓNAKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «MAGYAR ATHLETIKAI CLUB», A «MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET», A «MAROSVÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET», A «NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NEMZETI HAJÓS-EGYLET», A «NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET», AZ «Ó-BUDAI TORNA-EGYLET», A «PANNONIA CSÓNAK-EGYLET», A «POZSONYI HAJÓS-EGYLET», A «PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «RIMA SZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SELMECZI AKADÉMIAI ATHLETA-CLUB», A «SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SZABADKAI TORNA-EGYLET», A «SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR» ÉS A «SZEDEDI TORNA-EGYLET»

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. k. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézteinek.

A két nagy napon.

Bátran mondhatjuk, hogy testgyakorlati szempontból a közelmúlt ünnepek oly nemzeti fontosságú napok voltak, melyekkel eddig még nem vetekedhet a mult bármely sporteseménye sem.

Lefolyt az első országos torna-ünnepély, megalakult az országos torna-szövetség és szép eredménnyel megtörtént az első nemzetközi velocipéd-verseny, hazánk első velocipéd-pályáján. — Nem vagyunk túlságosan elbizakodva ez eredmények felett, de lehetetlen, hogy mérlegelésük ne ébreszsen fel szép reményeket a jövő iránt. — Hisz a mult, különösen tornázásunk multja ez ünnepélyen sem tűnt fel nagyon biztatónak és csak e köznapok eseményei vigasztalnak meg eddigi hátramaradásunkban.

A fő jelentősége a disztornázásnak szerintünk nem is abban fekszik, hogy maguk az egyes gyakorlatok miként sikerültek, hanem hogy benne tényleg részt-

vett hazánk torna-egyleteinek legalább fele. A tornázó egyletek és az összesen tornázó felnőttek száma ugyan nem volt oly nagy az ünnepélyen, mint előre várhattuk volna, de így felel meg az arány a valóságnak. — Rendkívüli segédeszközökkel talán még ennyi tornászt lehetett volna összeszedni, de ugy ez ünnepélyes szám a minden nap tornázók számának nem felelt volna meg.

A legtanulságosabb a tornázók számadatai közt az a tétel, mely azt tünteti fel, hogy az egész országból feljöttek körülbelül egyenlő számban vannak a fővárosi tornázókkal. Mindenesetre büszkének lehetnek erre a fővárosi egyletek, bár ők e számot igen könnyen megkétszerezhetnék volna.

A vidéki egyletek között az ünnepélyen számban és erőben is a legkitünőbbek voltak képviselve a szegedi, aradi, nagykanizsai és soproni egyletek. Valóban e tornászok közt sok oly erő van, mely méltán aratta a legbuzdítóbb tapsokat. Örömmel ismerjük be,

A «HERKULES» TÁRCZÁJA.

A testgyakorlatok csarnoka az országos kiállításon.*

Az oktatásügynek már az ó-korban, különösen a görögöknél, nagyon felkarolt része a testi nevelés, illetőleg a testgyakorlati oktatás; az utóbbi évtizedekben a művelt nyugaton újlag nagy lendületet vett s különösen Németországban és Angliában gondoskodnak a kormányok az ifjúság testi neveléséről s gondoskodik maga a társadalom testgyakorló egyletei által a felnőttek testi tovább képzéséről.

Hogy a külföld ez üdvös mozgalmából mi hatott el hozzánk, hogy testgyakorlati oktatásunk mily fokot ért el, ennek bemutatására az országos kiállításon egy külön épület szolgál, a testgyakorlatok csarnoka.

A testgyakorlati oktatás eredményét egy csarnokban kiállítani nem volt lehetséges, mert hiszen ez maga az ép, erős, egészséges ifjú nemzedék; ki kellett tehát állítani e csarnokban azon tanszereket, a melyek a testgyakorlati oktatásra szolgálnak s be kellett mutatni azon rendszereket, a melyek szerint a testgyakorlatok hazánkban cultiváltak.

* A «Nemzet» egyik közelebbi számából közöljük e sorokat, melyeknek fontosságát nem írjuk neve, hanem azon magas hely kölcsönöz, hol megjelentek. Hazánk e legtekintélyesebb lapjában a testgyakorlati ügyek mindig hí méltatást nyernek és ítéletében a nagy közönség is megnyugodhat, mint pártatlan bírónak.

S a csarnok a laikus közönségre a legelső belépésnél meglehetősen kedvező benyomást tesz, de ha közelebből végig nézünk minden egyes kiállított tárgyat, egészben véve azt a meggyőződést kelti bennünk, hogy hazánkban a testgyakorlatok ügye még igen sok kívánni valót hagy hátra.

Mint az oktatásügy nagy pavillonjában, ugy e kisebb kiegészítő csarnokban is legelső sorban a tanintézetek kiállított tárgyait keressük, azután pedig a tanintézetek működését, tovább folytatva az egyletek kiállított tárgyait, hogy ily módon meggyőződjünk arról, hogy iskoláinkban mily rendszer, mily tanmód-szer szerint s mily tanszerekkel eszközöltetik a testgyakorlati oktatás s hogy továbbá meggyőződjünk, mily módon folytatják ezt a testgyakorlat-oktatást az iskolából kikerült ifjakon testgyakorló egyleteink.

És mindebből mit találunk e csarnokban? Egyetlen egy iskolának, a nagyvárosi gymnasiumnak tornaterem másolatát és egyetlen egy testgyakorló egyletnek, a nemzeti torna egyletnek egy kis apróságát.

Ha e csarnok után akarnók tehát megítélni testgyakorlati oktatás-ügyünk állapotát, ugy azt kellene mondanunk, hogy az a legsilányabb; közelebb vagyunk azonban az igazsághoz, ha ezt csupán a testgyakorlatok csarnokára mondjuk.

Van az országban mintegy 100 derék testgyakorló egyesület, melyek a tornázást, csónakázást, korcsolyázást, vívást, atletikát. szóval a testgyakorlatok összes neveit űzik. Ez egyletek helyi ségeinek, berendezésüknek képét, szereiknek példányait vagy mintáit, működésüknek ismertetését, szóval létezésüknek legpar-

hogy kellemesen csalódtunk e tekintetben. Nem hit-tük ugyanis, hogy a vidék tornászai erő- és ügyesség-ben ily magas fokon álljanak.

A fővárosi torna-egyletek közt tagjaikhoz arány-lag legkevesebben voltak a nemzetiek, míg a buda-pesti torna-egylet hatalmasan volt képviselve. — A fővárosi tornászok gyakorlatai természetesen kifo-gástalanok voltak és vezetésük is érdekes.

Az egész disztornázásnak azonban másodrangú fontosságot ad a torna-szövetség megalakulása. Ez oly messzeható tény, melynek szép eredményei már a közel jövőben tapasztalhatók lesznek. — Az ala-kulás megtörtént, még pedig a budapesti torna-egylet indítványának részben való elfogadásával, t. i. hogy az atletikai clubok is bevehetők a torna-szövetségbe, ha ezek a tornázást neveléstani és egészségtani szem-pontból rendszeresen üzik. Ez oly eredmény, melyet közelebb részletesen kell méltatnunk.

A torna-szövetség ezutáni munkásságában sem két-kedhetünk, ha az elnökség és igazgatóság névsorát tekintjük. Mind oly nevek, melyeknek eddigi szerep-lése elég kezesség a szövetség ezutáni tevékenységére. Csak azt sajnáljuk, hogy a szövetség elfogadott alapszabályaiban igen kevés eszmét látunk kifejtve arra nézve, hogy miként fogja fellendíteni a szövet-ség a tornázás ügyét.

Az ünnepek másik fontos része, a velocipéd-ver-seny is kitűnően sikerült. — Nagyon fontos e ver-senyenél, hogy ez folyt le hazánkban először a velo-cipédezésre külön készített talajon. A *«Budapesti kerékpár-egylet»*-nek mindenkor büszkeségére válhat a pálya készítése, mely a két kis emelkedést leszá-mítva, teljesen kitűnőnek mondható. A pálya maga több mint ezer forintba került s a verseny rendezése körülbelül szintén ennyibe. Így hát gondolhatjuk, hogy az egyletnek a szép dicsősége anyagi veszte-séggel járt.

A versenytér telve volt díszes közönséggel és ver-senyző ifjakkal, úgy mint eddig egy ily versenyen se. A külföldi egyletektől is meglepő sokan jöttek el gépeikkel, úgy, hogy szellemileg ily sikerült ver-senyt még nem értünk. Csak egy baj van, melyet előre sejtettünk. A bajnoki verseny kiírásánál írtuk,

hogy kissé korainak tartjuk a Magyarország bajnok-ságáért a küzdelmet nemzetközivé tenni, mert kevés azok száma, kikben bizhatnánk, hogy nem idegené lesz a dicsőség. Fájdalom, a dolog így történt és most nincs más mit tenni, mint országunk valamen-nyi velocipédezőjének hatalmas gyakorlatokkal edzeni magát a bajnokság újbóli küzdelmére.

Nem kell az ily dolgot könnyedén venni. Az egész nemzetre szégyen, ha országunk bajnokságát kül-földi nyeri el. Örüljünk, hogy a csónakászok bajnoki versenyét az idén mi nyertük meg s igyekezzünk a velocipéd-bajnokságot is visszahódítani.

A többi velocipéd-versenyek eredményeinél külö-nösen örvendetes, hogy igen jó új erők kerültek fel, kikből hatalmas erők válhatnak.

Gratulálunk a kerékpár-egyletnek versenyéért; ked-vet, kitartást kívánunk a szép verseny méltó folyta-tásáért.

Torna-műkifejezés és vezérlés a népiskolában.

Sok időbe és munkába fog még az kerülni, hogy az ezer meg ezertéle testhelyzetek és mozgások könnyen érthetőleg és nyelv-tanilag is helyes magyarsággal neveztesse el. A jelenleg hasz-nálatban levő műkifejezések legnagyobb részben vagy nem eléggé világos értelműek, vagy nyelvtanilag hibás szó szerkezettel bírnak, vagy ha helyes is valamelyik kifejezés, az még újdonságánál fogva általánosságban kevéssé ismert és megkedvelt. Ezen okok-nál fogva most még a tornatanításnál egyáltalán czélszerűbb min-den előjövő helyzetet vagy mozgást több szóval körülírttan mint-egy magyarázólag fejezni ki. Majd ha így már minden növendék által ismertté válik minden gyakrabban előforduló mozgás, az-után igen is helyes minél inkább megrövidíteni a magyarázó megnevezéseket és alkalmazni azon rövid és találó műkifejezé-seket, mik bizonyos nyelvtani bírálatot már kiállottak.

Az elemi népiskolákban különösen tartózkodni kell a bonyo-dalmas kifejezésektől, mert bármennyire helyes is legyen vala-mely kifejezés (például ez: jobb lábbal *«ívtérpesztés»*), ha an-nak értelmét a gyermek ész még felfogni nem képes, nem is czélszerű azzal felcserélni a bár hosszadalmas, de könnyebben érthető magyarázó megnevezéseket (például ezt: jobb lábat nyújtva felemelni és a levegőben körben vezetni).

Inkább látszassék a népiskolai tornatanító vezérlési módja bő-beszédűnek, kezdetlegesnek, naivnak; mintsem a gyermek előtt érthetlenné, tudákosnak. Ezzel szemben azonban a helyes mű-kifejezéseket apránként, mintegy zárjel közt, szintén használni

nyíbb jelét is hiába keressük az egész csarnokban. Pedig nem csak nagyon tanulságos, de a laikus közönségre is nagyon érde-kes lett volna ezek kiállítása.

A mi az egész pavillont betölti, az legnagyobb részben a kül-földről került hozzánk, testgyakorlati szerek külföldi kereskedői-nek helybeli bizományosai állították ki azon testgyakorlati sze-reket, a melyekkel kereskednek s ezek között legelső helyen kell megemlékeznünk Bokelberg Ernőről, a nemzeti torna-egylet mű-vezetőjéről, kinek a tornázás meghonosítása körül nagy érdemei vannak s ki a németországi minták után számos tornaszert ké-szített már itthon is.

A mily hiába keressük a csarnok paedagogicus jellegét, ép annyira nélkülözzük magyaros színét is. Mert a míg egy külföldi kereskedő budapesti bizományosának kiállított tárgyai között meg-találjuk az összes angol labdajátékhoz szükséges szereket, addig az egész csarnokban hiába keressük a hazai testgyakorlatok leg-primitívebb eszközét is, a magyar labdát. S a mi magyar ter-mék van a csarnokban, az is gondosan el van rejtve az idege-nek mögé.

A csarnok bejáratánál jobb- és balkéz felől különböző veloci-pédek vannak kiállítva; — a kétkerekű verseny-velocipéd-től elkezdve, a háromkerekű kirándulási velocipédig, képviselve van-nak mindama gépek, melyek nálunk hamarosan divatba jöttek. Természetesen ezek mind osztrák, cseh, német, francia és angol gyárak készítményei, miután nálunk a velocipédet nemcsak ké-szíteni, de minden részét kijavítani sem tudják.

A csarnok jobb oldalán Aigner Lajos állított ki több testgya-

korlati munkát s a gondos rendezés itt is sikerrel eltakarta a német könyvekkel és folyóiratokkal a *«Herkules»*-féle magyar vállalatokat.

A csarnok baloldalán pedig a nemzeti torna-egylet létráinak mintáját fedezheti fel a szorgos kutató szem.

A terem közepén egy nyári tornakert, uszoda és leányiskolai tornaterem igen sikerült mintáját találjuk; mind a hármat a po-rosz közoktatásügyi miniszterium küldötte. Csupán a magyar honvédelmi miniszterium állított ki egy akadály-pályamintát.

A csarnok többi részét a Németországból ide került tornasze-rek több példánya, bak, ló, kengyelhintá, nyújtó, korlát, továbbá kardok, vitorák, korcsolyák, angol játékszerek, testedző szekré-nyek stb. töltik be.

Egyetlen eredeti magyar találmány, a Vermes Lajos által kiál-lított kettős nyújtó, mely egyszersmind korlátnak is használható.

Csökkenti a kiállítás tanulságát és komoly érdekét, hogy a testgyakorló eszközöknek csupán a kereskedésekben forgalomban levő példányai vannak kiállítva s ezek is csak hiányosan; ho-lott igen érdekes lett volna a testgyakorlati szerekre fokozatos fejlődését, a csontkorcsolyától a Halifaxig, a Mátyás korabeli kelevéztől a mostani torna-gerelyig, a balatoni canoe-tól az angol race hajóig. Különösen érdekes lett volna ezen kívül az egyes vidékek speczialis testedző mulatságainak eszközeit bemutatni, de mindezekből teljességgel semmit sem látunk.

Hogy tapintázeteinkben s testgyakorlati oktatás mily állapot-ban van, erről Bokelberg egy irott kimutatást állított ki; e könyv bizonyítja leghitelesebben (mert hivatalosan), hogy ez irányban

kell, hogy lassanként bevésődjék a növendékek fejébe az, hogy tulajdonképpen mit akarunk vele kifejezni. Az eljárás tehát ugy történhetik, hogy a végeztetni szándékolt mozgást előbb érthetően bővebben körülírva megnevezi a tanító, azután hozzá mondja a rövid műszót is. Ha ilyen móddal már mindenki jól meg tudja különböztetni a műszókat egymástól (pl. mellsőt a hátsótól, hintázást a lendülettől, emezt meg a lóbáldozástól és lóbázástól), az esetben azután már egész bátorsággal lehet élni a műszavakkal.

Tornászati vezérlés az, midőn a gyermekeknek megmondatik, hogy mit hogyan kell végezniök és ezen cselekvésbe beleindítanak, abban szavakkal vezetnek és működéseik abbanhagyására szólíttatnak.

A vezérlési szólamok *magyarázók, indítók, illetve kiviteli* és *zárszók*.

A *magyarázó vezérlésben* érthető rövidséggel teljesen megneveztetik először a végzendő gyakorlat, azután a cselekvés módja jeleztetik, t. i. melyik irányban vagy melyik testtaggal kell kezdeni és folytatni az egymást követő mozgásokat, ennekutána megmondatik az is, hogy az egymást felváltó mozdulatok minő időközökben, minő ütemben kövessék egymást. Például: karlendítés oldalt — — felváltva jobb és bal karral — — közönséges ütemben — — jobb kar kezd — — —. A vezérlésnek ezen magyarázó szólamai természetes, de hangos beszéddel ejtetnek ki. Minden egyes magyarázó részlet után, különösen az utolsó magyarázó szó után, pár másodpercznyi szünet tartandó a beszédben, hogy a gyermekeknek idő engedessék a végzendő mozgás teljes megértésére, felfogására.

PORZSOLT LAJOS.

(Folyt. köv.)

A vitorlások handicap-elése.

Tekintetes Szerkesztőség! Köztudomású dolog, hogy a vitorlás yachtok versenyeinél igen lényeges az előnyözés (handicap) kérdésének megállapítása, a mennyiben a versenyen rendezően ahány a mérkőző jármű, ugyancsak annyiféle annak tonnatartalma, vitorla-szerelvénye stb.

De nincs is a vízi sportot illetőleg más oly gyakran és oly különféle irányban megvitatott kérdés, mint épen az előnyözés kérdése. — Másféle nézpontok szerint lesz kimérve az adandó előny a kontinensen, mint Angliában és ismét más tekintetek mérvadóak a handicap körül Amerikában.

Majd a tonnatartalom, majd csupán a vitorlák területe, majd megint e kettő együttvéve s kombinálva azon alap, mely az előnyözés kimérésénél elhatározó módon jó tekintetbe.

A Németországban megjelenő «Wassersport» és «Ahoi» szak-kiadványokban a «Messverfahren»-nek már egész irodalma támadt, a nélkül mégis, hogy e kérdés csak távolról is eldöntöttnek volna vehető. Ott is úgy van, a hány ház, annyi szokás.

Hanem épen azt szeretném én most már tudni, hogy hát nálunk mi a szokás, nevezetesen, mi módon döntetik el az előnyözés kérdése s mily szabályok szerint méretik ki a handicap házában a vitorlások versenyeinél s nevezetesen, miként történt ez eddig s hogyan fog ez eszközöltetni a balatoni vitorlás egyesületeknek ilyenmő versenyeinél ezután?

A «fertői csónakázó-társaság» ugyanis minden valószínűség szerint rövid idő múlva tisztelt bécsi ellenfelei verseny-proponícióinak birtokában leendő, a midőn azután igen szívesen ragaszkodnék azon normatívumokhoz az előnyözés tekintetében, melyek házában már másutt is elfogadtattak s eredménynyel alkalmazva lettek.

Mint már kijelentettem, nem tudom ugyan, mi volt eddig házában az előnyözés kimérésénél mérvadó, azonban nem gondolnám, hogy csupán a vitorlák területének nagysága szerint lett volna megállapítva az adandó handicap.*

Mindezek után arra kérem a hazai vitorlázó egyesületeket és szakfőfiakat, hogy eme kérdésnek felvetése által nagyrabecsült véleményeiket a hazai vízi sport érdekében fejtsek ki.

Sopron, 1885. jun. 24-én.

KISS ÖDÖN,

ügyvéd, a «Fertői Csónakázó-Társaság» elnöke.

* Mi úgy tudjuk, a Balatonon csakugyan így volt.

Szerk.

Tornavizsgák Kolozsvárott.

A kolozsvári polgári főiskolának e hó 13-ik napján volt a tornavizsgálata a «Torna-vivoda» nyári tornahelyén.

A bevonulás és felállás a szabadgyakorlatokhoz rendelve történt, melyből négyes sorbontakozással szabad tért nyertek a csukló-gyakorlatokhoz. — Az I. és II. osztály szereket nélkül, a III. és IV. osztály súlyzókkal végzé ezen gyakorlatokat. A gyakorlatok 2—4 ütemre együtt és váltakozva történtek.

A szabad- és rendgyakorlatok mikéntjéből következtetni lehet, hogy e tanoda ifjúsága nem csekély figyelmet fordít a tornászat ezen részére. A növendékek test-tartása, a mozdulatok és fordulatok gyors és pontos végzése mind az illető tanoda előjáróit, mind a szép számú érdeklődő közönséget meglepték. A szabadgyakorlatok fokozatos egymásutánja, a sorok együttes ütemszereinti mozgása, a szigorú rend és fegyelem fentartása mellett tanúskodtak. A versenyek vig hangulatba hozták a szemlélőket.

Első verseny a gyors futás volt, résztvett az I. és II. osztály 8-as sorokban. Soronként futottak, a sorokbani nyertesek kétszer futották meg a 95 méteres pályát. Nyertes lett Friedmann Ignác II. oszt. t. Nyert 1 tallért.

A mászásból nyert 1 tallért Esztégár Gerő IV. o. t. Versenyzett a III. és IV. osztály.

E két verseny után következett az I. és II. oszt. kötélhúzása.

oktatásügyünk mennyire hátra van. E könyv bizonyossága szerint ugyanis iskoláink igen nagy részénél még csak tudomásunk sincs arról, hogy a testgyakorlatokat egyáltalán üzik-e ott? s a honnan ismerjük is a viszonyokat, az adatok tíz évvel ezelőtti korból valók.

Hogy mind e sok hiánynak és hibának mi az oka, azt igen röviden megmondhatjuk: az, hogy a testgyakorlati oktatás nincsen teljesen államosítva, nincsen a közoktatásügyi miniszterium direkt kezelése alatt s így a közoktatásügy összes többi ágában meggyökerezett rendszerességet Trefort mind ez ideig nem öntötte a testgyakorlati oktatásba.

A közoktatás reformlását mindig csakis a tanítókon lehet elkezdni, miután pedig a testgyakorlati oktatás tanítóit nem maga az állam tanítja a saját intézetében, természetes dolog, hogy a testgyakorlati oktatás bárminemű hiányáért felelőssé tenni az államot, vagy a kormányt nem lehet.

Nálunk a tornatanítók képzése magán egyesületekre van bízva s a kormány ez egyesületeket segítyezi és tornatanítói tanfolyamaikat csupán ellenőrzi. E félig állami tanfolyamokon azután nagyrészt gyakorlati tornászok és nem magasabb képzettségű paedagogusok oktatják a tornatanító jelölteket.

Hogy e helyzetet javítani óhajt a közoktatásügyi miniszterium, az világosan kitűnik Trefort azon legújabb intézkedéséből, hogy tornatanítóképző tanfolyamot nyitott direkt állami kezelés alatt is, a budai Paedagogiumban. S biztosra vehető, hogy még Trefort minisztersége alatt a testgyakorlati oktatás teljes államosítása keresztül lesz vive.

A külföldön majdnem minden államban lehetőleg az összes testgyakorlatokra oktatattik az ifjúság; a híres angol kollégiumokban az ifjakat ép ugy tanítják ugrani és futni, mint lovagolni, csónakázni és úszni; Németországban hatalmas mozgalom indult meg, mely az egyoldalú tornaképzés mellett a természetes testedzés (úszás stb.) felvételét sürgeti s igen sok helyen már keresztül is vitte a magán- és állami intézetekben, — nálunk mind e nagy horderejű reform mozgalmaknak parányi hatása sincs, mert a testgyakorlatok tanárait oly egyesület oktatja, mely a testgyakorlatoknak kizárólag csak egy ágával foglalkozik.

Ha majd az állam a felőbb testgyakorlati oktatást is a maga kezébe veszi s a testgyakorlatok tanítóinak képzésére oly intézetet létesít, a melyben azok elsajátíthatják képzett paedagogusok vezetése alatt a testgyakorlatok összes neveit, ha az ily intézetből kikerült tornamesterek képesek lesznek a vidéken terjeszteni iskolában és iskolán kívül nem csak a szobatornázást, hanem a természetes testedzési módokat. Az úszást, az evezést, a vívást stb., akkor nem csak a testgyakorlati oktatásügy, hanem az összes testgyakorlatok ügye sokkal rendszeresebb, sokkal célzatosabb és sokkal magyárosabb irányban fog haladni, mint most. S hogy ez az idő mihamarább el fog következni, arra kezeséget nyújtanak Trefortnak ez irányban tett eddigi intézkedései s kétségkívül köze fog működni az is, hogy a testgyakorlati oktatás szakkérdéseivel magában a miniszteriumban oly egyének foglalkoznak, mint Gönczy Pál és Buzogány Áron.

PORZSOLT KÁLMÁN.

*

Háromszori húzásból többet nyertek a kettős számúak, kiknek öröme igen mulattatá a szemlélőket.

A távugrásnál (távolság 5 m.) 1 tallért nyert Gspan Károly IV. oszt. t.

A nyújtón Bak András IV. és Rácz Albert I. oszt. 1—1 tallért nyertek.

A III. és IV. oszt. faláb-versenyén nyertes lett Sztán János III. oszt. t. Nyert egy óratartót.

A versenyek mindenikén többen, mondhatni sokan pályáztak, kiknek gyakorlataik az erővel és szép testtartással voltak párosulva.

A versenyek végeztével az egész tanoda növendékei által alakított «torna-kép» gyönyörködtette a közönséget. Gulák, kosarak, függések, fekvések, ülések stbből alakított kép meglepő ügyesen és szépen nézett ki.

A díjak kiosztását megelőzőleg dr. Ferenczi Zoltán isk. igazgató ur tartott rövid, de lelkesítő beszédet a tanuló ifjúsághoz s élteté az épség, erő és egyetértést.

A vizsgálat 5—7 óráig tartott.

Ugyanezen alkalomkor még bátor vagyok felemlíteni, hogy a tanodák előjárói, ha már jutalmat tűznek ki, miért nem tűznek ki maradandó emléktárgyakat vagy sport könyveket, melyeknek maradandóbb becsük lenne.

Junius 14-én az unitárius főtanodának volt az évi tornavizsgálata.

E vizsgálatról sem mondhatunk többet, mint az előzőről. Gyakorlatai pontosan mentek, a figyelem és fegyelem mondhatni katonás volt.

A versenyeken a következők tűntek ki:

Gyorsfutásban Frankis István II. oszt. t. Mászásban Horváth Jenő III. oszt. t. Nyújtón Vettenstein Áron VII. oszt. t. Magas ugrásban Kovács Miklós VII. oszt. t. Távolugrásban Simó János VII. oszt. t. — Bobecz Mihály IV. oszt. t., mint legügyesebb előtornász nyert 1 tallért. A versenyzők 1—1 tallér jutalmat nyertek.

Mint minden tanodánál, úgy itt is az igazgató tanár, Kovács János ur zárta be a vizsgálatot rövid beszédével, kiemelve a tanoda részéről a torna-tanítás iránti teljes megelégedését.

A. K.

A velociped főbb részei.

(Folytatás és vége.)

Az üres villák keresztmetszetre nézve ismét nagyon különböznek; lehetnek közősek, mint a legújabb «Kangaroo» gépeknél látjuk, de ezek nem bírnak tetszetős külső kinézéssel; szebbek és általánosabbak az elliptikus keresztmetszetűek, melyek a lapos nagy kerékhez jobban illenek; még csinosabbak és talán legtarthatosabbak a középen összenyomott elliptikus alakúak, de készítésük igen nehéz; és végre tényleg (külső kinézésre) legelegánsabbak a Hillman-féle *kettős üres villák*, vagy «D. H. F.» vagyis «Double Hollow Forks», a melyek azonban úgy látszik szilárd-ságilag nem számítottak jól, mert már sok oldalról hallani azon, mindenesetre nagyon figyelemre méltó panaszt, hogy a villák fent, közel a fejhez, eltörnek.

Igen sokat lehetne mondani a *küllökről*; itt azonban egyelőre csak annyit mondhatunk, hogy legjobbak a *tokos küllők* (Niple-Speichen); mert a közvetlenül (directe Sp.) a kerék agyába (Nabe) erősített küllők sokszor épen az agynál törnek le, hol tényleg észszerűtlen hajlításra vétetnek igénybe; ilyenkor pedig ki kell furni a kerék agyát és új csavarmenetet belé vágni, a mi mindenesetre hátrányos az agyra és a — zsebre nézve! A tokos küllőknél a kerék agyába egy aczeltok csavartatik, melynek vastagított vége kiáll az agyból; ebbe vannak vágva azon csavarmenetek, melybe a küllők csavartatnak. Ha most egy küllő közvetlenül a toknál eltörik, egyszerűen kicsavarjuk az agyból a tokot és kényelmesen kiszedjük a bennmaradt küllőt! Mesés dolgokat hallottam az *érintős küllökről*; egyik club-tagunk előtt az ügynök be akarván mutatni a szerkezet előnyeit, lefektette a gépet és rá állott a küllőkre s körüljárva felszólítá társunkat, álljon ő is rá! Ha ez tényleg minden érintőleges küllővel bíró gépnél így van, úgy mindenesetre ez a szerkezet a legjobb már csak azért is, mert új küllők behúzásakor nem szükséges a gummi peremét levenni. Itéletet azonban még nem mondhatunk.

A kerék hajtása a *forgattyú* vagy «kurbli» segítségével történik! Ennek megerősítése a tengelyre igen fontos. Sehogys sem megbízható a hosszanti ék segítségével való megerősítés, mert ez igen sokszor meglazul, sőt kiesik és elvész. Ezen bajon csak úgy lehet segíteni, ha megvédjük az éket egy kerék tárcsa segélye-

vel, melyet a tengelybe erősítünk. Ha pedig ezt nem akarjuk, úgy mindig ajánlatos egyik club-tárunk módja, ki minden útra magával visz néhány kemény fából faragott éket, melyeket olajba áztatva, igen jól lehet ideiglenesen használni. Minden tekintetben megbízható a csavarral biztosított kereszt-ék, melynek egyedüli hátrányaként azt említik, hogy megfogja a nadrágot. Furesa! Hát járjanak térdnadrágban!

Nagyon fontos a forgattyú nagysága. Az aránylag igen nagy kerék jelenleg rendszerint oly forgattyúkkal hajtatik, melynek nagysága nincs viszonyban a kerékkel. Ezt különösen azért tesszik, hogy a láb ne tegyen nagy mozgásokat; de ez határozottan az erő rovására történik, a mi különösen a hegyre való felmenéskor igen hathatósan érezhető. Czélszerű ennél fogva oly országúti kirándulásokra, melyek hegyes vidéken rendeztetnek, nagyobb forgattyút venni; a lábak erősebben hajlítottatnak meg, de a hegymászás aránytalanul könnyebb. Erről mindenki szerezhet meggyőződést, ha pedáljait a forgattyú legalsó vagy legfelsőbb helyzetébe teszi. Versenyre (versenypályán) jobb a kisebb forgattyú, mert a leküzdendő talaj-akadályok csekélyek és mert ez esetben áll az a szabály: «a mit nyerünk időben, veszünk erőben.» De versenyen épen az a czélunk: kiadni a meglevő összes erőt (ha szükséges) az idő rovására.

A *pedálokra* vonatkozólag azt lehet mondani, hogy a golyós pedálok igen jók; de egyszeri rácsés elgörbíti a tengelyt és ekkor a golyós csapágy rosszabbul fog működni, mint a *conussal* ellátott (kúpos) pedál, mely nem oly érzékeny és tisztán tartva, kitűnően működik.

SCHWANDA GUSZTÁV.

AZ ELSŐ ORSZÁGOS TORNA-ÜNNEPÉLY.

Hosszú sora a mulatságos és tanulságos napoknak, melyeken országunk csaknem minden vidéke képviselve volt. Mint nálunk rendszeren, ez ünnepélyek sorát is vig mulatság nyitotta meg és zárta be.

A torna-ünnepély alkalmából a fővárosba rándult vidéki tornászok tiszteletére kedélyes ismerkedő estély volt junius 27-én a Vigadó éttermeiben. Közel háromszáz tornász gyűlt egybe, szorongásig megtöltve a tágas helyiséget. A bejelentett egyesületek mind elküldötték képviselőiket, nevezetesen: a nemzeti torna-egylet, brassói, budapesti, Ganz-gyári tornázó kör, az ó-budai debreczeni, iglói, fogarasi, kolozsvári, nagy-kanizsai, pancsovai, pozsonyi, nyitrai, resiczai, soproni, szabadkai, szegedi, temesvári stb. Vidám cigányzene mellett csakhamar fesztelenné vált a jó kedv. Toasztokban sem volt hiány. Midőn az egyletek teljes számban jelen voltak, Hegedüs Sándor, a nemzeti torna egylet elnöke kelt fel s általános lelkesedés és viharos éljenzés közt pohárköszöntőt mondott. Kettős örömmel üdvözlé az egybegyűlteket. (Éljenzés.) Először azért, hogy ily nagy és tekintélyes számban jelentek meg, ez által is igazolva az ünnepély eszméjének életrevalóságát, másodsor azért, hogy segítették a rendezőbizottságot nagy munkájában: meggyőzni a közvéleményt a torna-ügy fontosságáról s életképességéről. (Éljenzés.) Azt hiszi, ha a közvélemény látni fogja azt az «épséget, erőt és egyetértést», mely a különböző torna-egyletek tagjait összetartja, minden irásnál s minden szóval jobban fog rá hatni maga a tett. Kívánja, hogy a haza összes fiait, bármi nyelven beszéljenek is, ugyan ez az ép, erős szellem s egyetértés lengje át, a minővel itt találkozhatnak. (Éljenzés.) Poharát a tornaügy fellendülésére s virágzására emelte.

A nagy tetszéssel fogadott toaszt után Örvényi Vilmos, a debreczeni torna-egylet művezetője, mint legidősebb tornász, ki e téren 38 év óta működik, a nemzeti torna-egylet művezetőjét, Bokelberg Ernőt éltette.

Szilágyi Lajos, a vidékről feljövő tornászokra üritette poharát. Neustädter Gusztáv pedig, a brassói torna-egylet nevében, német nyelven bár, de hazafias érzélemmel a nemzeti torna-egyletet, a rég óhajtott eszme megpendítőjét s megvalósítóját éltette.

Volt még ezenkívül számos felköszöntő, melyek mind a torna-ügy felvirágoztatására czéloztak s általános lelkesedéssel és tetszéssel fogadtattak.

Vasárnap reggel a ligeti kis szigeten találkoztak a tornászok a reggelinél. Alig hogy megreggeliztek, dobok pergése mellett kivonultak a kiállítási tornaterre, hol nyomban hozzáfogtak az összpórához.

Az összes próba egybevégeztetve folyt le és így csakhamar véget is ért. Délután már három óra előtt találkoztak a tornászok a nemzeti lovardában, hogy az Esterházy-utczában sorakozva, innét kivonuljanak a kiállításra. Valamivel három óra után megindult

a menet a Sándor-utcán, Muzeum-, Károly- és Váci-körúton és az Andrássy-úton haladt át.

Katonazenével az élén vonult be az impozáns menet díszes zászlókkal és az egyes egyesületek címeit feltüntető táblákkal a kiállítás területére, magára vonva az ott ezrivel hullámzó városnapi közönség figyelmét.

A kiállítási téren, hol előbb az állatkiállítás volt, 2400 négyszögletesnyi tér volt elkészítve a tornázásra. Három oldalt a magas állványok csaknem telve voltak díszes közönséggel. — A jelen voltak közül felemlítjük a következőket: Edelsheim Gyula báró főhadparancsnok, Zichy Jenő gróf, Ráth Károly főpolgármester, Hegedüs Sándor, Rohonczy Gida országgyűlési képviselő, Liphay Béla báró, Kamermayer Károly polgármester, Török János főkapitány, Follmann Alajos, Szilágyi György és Gulden Gyula.

A tornázás lefolyását és a szabadgyakorlatokat olvasóink előbbi számainkból ismerik már. Ezért csak felemlítjük, hogy 16-os sorokból álló oszlopba állott fel a 312 tornász, szemben a főemlékvel.

fogását, e czélokra kérem tisztelt tornásztársaim egyetértő, ojadó közreműködését. Bemutatjuk a tisztelt közönségnek azt, hogy mit tudunk, csak azért, hogy a tisztelt közönséget megnyerjük ügyünknek és magunknak, ösztönt nyerjünk annak támogatásából, tetszéséből, a további haladásra, a további munkára.

Rajta fel munkára, versenyre, hogy ez vezessen egyetértésre. Majd Kamermayer Károly a főváros törvényhatósága nevében ezeket mondta:

Tisztelt uraim! Az öröm legbensőbb és legőszintébb érzetével üdvözlöm Budapest főváros törvényhatósága nevében Magyarország tornászait, kik az általános országos kiállítás alkalmából itt összegyűltek, hogy egyrészt bemutassák ama bámulatos előhaladást, a melyet Magyarországon a tornászat ügye aránylag rövid idő alatt tett s hogy más részből megalkossák az ország tornaszövetséget, a mely bizonyára hathatós eszköze lesz a tornászat jövő fejlődésének és felvirágzásának.

A tornászat meghonosítása Magyarországon sok nehézséggel járt, de az önök fáradhatlan s eredményekben gazdag munkásságának sikerült leküzdeni az előítéleteket és téves fogalmakat

TORNA-GYAKORLATOK A TŰZOLTÁSNÁL.

A felállás után Hegedüs Sándor, a nemzeti torna-egylet elnöke a következő beszéddel üdvözölte a jelenvoltakat:

Üdvözlöm a tisztelt közönséget és köszönöm, hogy szíves megjelenésével a magyar tornaügyet megtisztelte. Üdvözlöm tisztelt tornásztársainkat és köszönöm, hogy becses közreműködésükkel a magyar tornaügyet hathatósan előmozdítják.

Az első alkalom, a várva-várt alkalom ez, melyen Magyarország torna-egyletei és tornászai kezét foghatnak az ország szeme-fénye előtt, a fővárosban. Egyesült erővel lépünk a nemzet elé; annak diadalhelyén, szép országos kiállításán.

Meg akarjuk mutatni, hogy épség, erő, egyetértés van bennünk és köztünk s hogy ezt a rendszeres tornázás, szellemi és testi szervezetünkben egyaránt előmozdítja. Meg akarjuk mutatni, hogy nemzeti erőt ápolunk, nemzeti célt mozdítunk elő s így a nemzet figyelmére és támogatására méltók vagyunk. A mai ünnep nekünk nemcsak fáradozásainkért jutalom, de egyszersmind biztosíték, ösztön, a továbbhaladásra, erőnk nagyobb mértékű kifejlesztésére; a társadalmi egyenjogúság és nemzeti szellem előmozdítására. E czélok nevében legyen üdvözölve a tisztelt közönség. E czélokra törekvésben legyenek üdvözölve tisztelt tornásztársaink. E czélokra kérem a tisztelt közönség part-

s a tornászatnak még ellenségeit is meggyőzni annak igazságaról, hogy a jelszavaknak: épség, erő, egyetértésnek, a melyeket önök zászlójukra irtak, megvalósításának főforrása és biztosítéka az önbizalomnak és ennek folytán a nemzeti erő, a nemzeti hatalom gyarapodásának.

Ép ezért a főváros törvényhatósága kezdettől fogva lelkesen felkarolta a tornászat ügyét s tudja azt, hogy a mit e téren tesz, az nem áldozat, hanem tartozás, — tartozás a haza és a nemzet irányában. Önök uraim nemcsak a jelennek, hanem a jövőnek is munkásai, munkásságuk nemcsak önmagukban, hanem a jövő századoknak is hajt gyümölcsöket, mert a jelen nemzedék meg-edzése által alapjait vetik meg a jövő sarjadék életképességének.

Szívem mélyéből kívánom, hogy működésüket bő siker koronázza; hogy e nemzetre az idők végtelenségig alkalmazhatók legyenek a költő ama szavai: «Csak sást nemzenek a sasok s nem szül gyáva nyulat Nubia párducza».

Isten hozta önöket!

Az éljenek lecsillapultával a zászlóvivők egyenkint odamentek zászlóikkal az állványon helyet foglalt zászlóanyákhoz, kik egy-egy «Az országos torna-ünnepély emlékére» feliratú széles kék selyemből való szalagot kötöttek a zászló rúdja.

Zászlóanyák voltak: Ráth Károlyné (a főpolgármester neje), Hegedűs Sándorné, Balogh Vilmosné, Schnierer Aladárné, Szontág Ábrissné, Bokelberg Ernőné, Bernáth Béláné és König Gézánné.

A zászlók feldíszítése után megkezdődtek a szabadgyakorlatok, melyeket Bokelberg Ernő vezényelt.

(Folyt. köv.)

Torna-gyakorlatok a tűzoltásnál.

(Képekkel.)

József főherczeg a közelebbi tűzoltó-gyakorlaton következőleg nyilatkozott a mászási mutatóvanyoknál: «A mászás szabályaival a vezényelték mind tisztában voltak, de mintha nem mindenik tűzoltó rendelkezett volna a megfelelő testi erővel is. Vagy a létrákat kell könnyebbé tenni, vagy a mászóvá minősítésnél szigorúbban járni el.»

Fontos szavak, melyek ép úgy jellemzik hangoztatójuk magas szellemét, mint tűzoltóink alacsony testi erejét. Szükség volt e sújtó szavakra, mely megszegényítheti tűzoltóinkat. A létrákat, melyek külföldön ép ily súlyosak, nem bírjuk el és könnyebbé kellene tenni.

Nem, ez csak ingerlő szó a főherczeg ajkairól, hogy a második módot válasszunk a létrák elbírására. A mászóvá minősítésnél kell szigorúbban járni el. Ez pedig azt jelenti, hogy erőssé kell tenni előbb a tűzoltót, mielőtt munkára eresztenénk.

Nem elég pedig a tűzoltók erősítésére maga a speciális tűzoltási gyakorlat, hanem ezt megelőzőleg a fokozatos testképzéshez, a tornához kell fordulnunk. A tornában edzett tűzoltónak minden gyakorlat könnyűvé válik és betanítása csak napok kérdése.

Annak bizonyítására, hogy a legkisebbszerű tűzoltás is mily sok tornászati ügyességet tételez fel, közlünk itt két egyszerű tűzoltó gyakorlatot, melyeket Oláh Miklós szarvasi jeles gymnasiumi tanár művéből veszünk át. (Falusi és pusztai tűzoltók betanítása.) E nélkülözhetetlen tűzoltói munkát, mint olyant, mely a tűzoltói betanítást ép a tornázás alapján adja elő, még ismertetni fogjuk.

Az ügyes tűzoltónak nem szabad zavarba jönni, ha a tűznél nincs is jelen semmiféle tűzoltó szer. Tájékozni kell magát minden körülményben. Ha latorja nincs és a háztetőre kell felmenni, úgy egymás hátán másznak fel. Képünkön így jut fel a tetőre az ügyes tornász, társa vállára állva. Ehhez pedig gyakorlat és fejlett tornász-izom kell.

Ha magas a házfedél és így nem mehetünk fel, úgy a bizonyítvánnyal könnyen kézhez kapható csáklyákon mászunk fel. Ezt a gyakorlatot mutatja másik képünk. Mint látiuk, e felmászás a tornában a rézsútos póznákon rendes gyakorlat.

Az oly tűzoltók, kik a tornában már kellő erőre és ügyességre tettek szert, minden tűzoltó-gyakorlatot könnyen fognak végezni. Azért szükséges a tűzoltás mellett rendszeres tornázásban is edzeni a tűzoltókat.

A kerékpár-egyesület versenye.

Szép idő, szép közönség és érdekes küzdelmek jellemzik e versenyt, melynek sikerét csak a bajnoki győzelem zavarja.

A verseny 5 óra után kezdődött az ügető versenytéren készített kitűnő talajú pályán. A versenybírók tagjai közül jelen voltak Kosztovits László, Tarone Nándor és Török János kir. tanácsos.

A verseny lefolyását a következőkben adjuk:

1. *Ünnepélyes felvonulás.* Résztvett benne 52 velocipédező. Az előbb kettős, majd négyes sorban hajtó velocipédezők gyönyörű képet nyújtottak. Elöl a bécsi és gráci vendégek mentek több mint 12-en. Ezek után az «Achilles» és «M. V. C.» tagjai és végül a kerékpárosok.

2. *Megnyitó verseny.* Táv. 2000 m. Nyitva csakis a B. K. E. azon tagjai számára, kik még nyilvános versenyen díjat nem nyertek. Díjak: első beérkezőnek egyleti ezüst-érem, a másodiknak egyleti bronz-érem. (Versenygép kizárva.) — Ehrlich János, Péchujfalusi Péchy László, ifj. Szikszay Ferencz, Vándory József, Zuschmann János, a B. K. E. tagjai.

A nevezettek mind kiálltak, de Ehrlich mindjárt az indítás után feladta a versenyt, pedig jó reményeket kötöttünk hozzá. A valódi küzdelem csak Szikszay és Vándory közt folyt. Ez utóbbi folyton igen szépen vezetett, de alig 30 méterrel a cél

előtt Szikszay gyönyörű szép szorítással előre jött és elsőnek ért be 4 p. 17 mp. elég jó idő alatt. Vándory 4 p. 27 mp. alatt jó kondícióban jött be. Szikszay e versenyével valóban számbavehető jó erőnek tekinthető, pedig még csak 16 éves ifjú és 2 éves velocipédista. Különösen meglátszik versenyén a training és erejének ismerete. Az ő dicsősége és verseny-eredménye képezi a verseny fénypontját.

3. *Bajnoki kerékpár-verseny magyarországi bajnokságért.* Táv. 8045 méter (5 angolmérföld). Nyitva a világ összes műkedvelői (amateur) számára. A győztes elnyeri a «Magyarország kerékpár (Bicycle) bajnoka» címét. Díjak: az elsőnek egyleti arany-érem és tiszteletajándék 300 frank értékben, mely utóbbi egyszer véendő. Egyszeri védelem után, második győzelemért bajnoki arany-érem. A másodiknak egyl. ezüst-érem, a harmadiknak egyl. bronz-érem. — Neveztek: 1. Barella Andor, a M. V. E. tagja. 2. Bullmann Fritz, a Gráci Bicycle Club tagja. 3. Endemann Hubert, a Gráci Bicycle Club tagja. 4. Hofmann K., a béc-i «die Wanderer» Bicycle Club tagja. 5. Hromatko Venczel, a B. K. E. tagja. 6. Kaszás István, a B. K. E. tagja. 7. Nagybudafai Vermes Lajos, a szabadkai «Achilles» tagja. 8. Philipovics Emil, a B. K. E. tagja. 9. Freybal W., a Wiener Bicycle Club tagja.

Barella és Vermes kivételével a nevezettek mind indultak. Kaszás a verseny elején kiállva, a külföldiekkel csak Philipovics és Hromatko küzdött. De komoly ellenfélnek csak Philipovics volt tekinthető, ki előre törvén, hosszas időn vezetett, de az utolsó körnél Hofmann gyors hajtással előre jő és Bullmann és Endemannal elhagyják Philipovicsot. Ily sorrendben is érkeznek be. Hofmann 17 p. 32 mp., Bullmann 17 p. 35 mp., Endemann 17 p. 40 mp. idő alatt hajtva be a távolságot. Ez idő az angol 15 p. 10 mp. mellett középpónak vehető. — A győztes Hofmann igénytelen alakú fiatal velocipédista, de kitűnő jó erőben van és bizonynyal nehéz lesz a bajnokságot tőle visszahódítani. Kitűnő erő Endemann is, de szorítása gyenge volt. Philipovicsnak nagy hátránya volt, hogy míg ő nehéz utazási géppel ment, ellenfelei mind versenygépen ültek. Különben Philipovicsnak csak nyolcz-napi (!) trainingje volt, ha ezt trainingnek lehet nevezni.

4. *Kezdők versenye.* Táv. 1500 m. Mindazon műkedvelők (amateur) számára, kik a kerékpározást 1885-ben kezdték meg. Díjak: elsőnek egyl. ezüst-érem és tiszteletajándék. Másodiknak egyleti bronz-érem. (Versenygép kizárva.) — Neveztek: 1. Barella Andor, a M. V. C. tagja. 2. Breyer Markó, a Gráci Bicycle Club tagja. 3. Péchujfalusi ifj. Péchy László, a B. K. E. tagja. 4. Székely György, a M. V. C. tagja. 5. Vándory József, a B. K. E. tagja.

Breyer kivételével mind indultak. Barella vezet eleinte, de Vándory leszorítja és könnyen elsőnek ér be 3 p. 19 mp. alatt. Második Péchy lett 3 p. 39 mp. alatt. Székely kiállott. Az eredmény e versenynél gyengének tekinthető 2 p. 40 mp. jó időhöz képest.

5. *Nemzetközi háromkerék (tricycle) verseny.* Táv. 3218 méter (2 angolmérföld). Nyitva a világ összes műkedvelői (amateur) számára.

Nevezések hiányában elmaradt.

6. *Hölgyek díja.* Távság 2000 méter. Nyitva a B. K. E. tagjainak. Díjak: első és második beérkezőnek a «Hölgyek» díja. Tét 3 frt, bánat 3 frt. — Neveztek: 1. Hromatko Venczel, a B. K. E. tagja. 2. Kaszás István, a B. K. E. tagja. 3. Mindszenty György, a B. K. E. tagja. 4. Philipovics Emil, a B. K. E. tagja. 5. Ifj. Szikszay Ferencz, a B. K. E. tagja. 6. Nagybudafai Vermes Lajos, a B. K. E. tagja. 7. Zöllner József, a B. K. E. tagja.

Kaszás kivételével mindnyájan indultak. Vermes leesve a gépről, már nem jött számításba mert versenygépére maga nem ülhetett fel. Mindszenty is leesett, de azért harmadiknak beért. E versenyt is Szikszay nyerte meg, itt is kitűnő szorításával az utolsó 50 méternél nyomva le Hromatkot és Philipovicsot. Szikszay ideje, 4 p. 20 mp., jó idő. Hromatko második lett, 4 p. 21 mp. alatt. Mindszenty ideje 4 p. 23 mp.

7. *Akadály-verseny.* Táv. 1609 m. (1 ang. mérföld). Minden akadály előtt le kell szállani. Nyitva a világ összes műkedvelői (amateur) számára. Díjak: első beérkezőnek egyl. ezüst-érem és tiszteletajándék. A másodiknak egyl. bronz-érem és tiszteletajándék. A harmadiknak egyl. bronz-érem. — Neveztek: 1. Barella Andor, a M. V. C. tagja. 2. Bokelberg A. Ede, a B. K. E. tagja. 3. Ehrlich János, a B. K. E. tagja. 4. Kaszás István, a B. K. E. tagja. 5. Kisstemann F., a Wiener Bicycle Club tagja. 6. Philipovics Emil, a B. K. E. tagja. 7. Nagybudafai Vermes Lajos, a szabadkai «Achilles» tagja. 8. Zöllner József, a B. K. E. tagja.

Mind indultak, de valódi küzdelem csak Vermes és Bokelberg közt folyt. Kisstemann versenygépe az akadálynál elgörbült. Bokelberg igen szép hajításban vezetett mindig, nyomozva Vermes által, ki az akadályokon könnyebben ment át, mint ellenfele, de a sikon nem tudott Bokelberggel tartani. Az utolsó akadályhoz egyszerre értek, de Bokelberg gépét itt hagyva, a hátralevő pályát futva tette meg. Elsőnek ért ugyan be, de gép nélkül és így Vermes kapta az első díjat s másodikat Bokelberg, kit pár versenyintéző szava vezetett félre, különben valószínűleg géppel is elsőnek ért volna be.

8. *Vigas-verseny.* Táv. 1500 m. Indulhatnak mindazok, kik a verseny napján díjat nem nyertek. Első beérkezőnek tiszteletajándék.

Indult Kaszás és B.rella. A pályát közel egymás mellett hajtották be, míg a verseny előtt Kaszás előre jött és Barella a gépről lebukott. Időt nem mértek.

A versenyek lefolyása után Török János versenybíró szép szavak kíséretében nyújtotta át a győzteseknek a díjakat, különösen melegen üdvözölve a külföldieket.

Este a velocipédisták a külföldi vendégekkel együtt a Szikszay-féle étterembe gyűltek vacsorára. — Vig beszélgetés és toasztozás közt a társaság éjfélig mulatott együtt. Kosztovits egyleti elnök a vendégeket éltette. Wagner, gráci velocipédista a szíves fogadtatást köszöni és a magyar velocipédistákat köszönti fel. Vermes a rendező-bizottságot, Kisstemann a fővárosi velocipédistákat, Hellermann Antal Török főkapitányt köszönti. Rémy Zsigmond a M. V. C. nevében a kerékpár-egylet szíves látását köszöni és Kosztovitsot élteti. Hellermann Reitter titkár élteti. Kosztovits a lótenyésztő társaság igazgatóságát élteti stb. A társaság késő éjjel vidám hangulatban oszlott szét.

T. ELŐFIZETŐINKHEZ.

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, kiknek előfizetésük lejárt, hogy **hátralékos összegeiket küldjék be** s előfizetéseiket újítsák meg.

Az előfizetési ár: 3 óra 2 frt, 6 óra 4 frt, 12 óra 8 frt.

Az előfizetési pénz legcélszerűbben posta-utalványon küldhető Aigner Lajos könyvkereskedésébe (Budapest, IV. váczi-utca 1.)

Az 1884-iki évfolyamból még néhány teljes példánnyal szolgál a kiadóhivatal 6 frtjával.

KÜLÖNFÉLÉK.

Lapunk zártakor veszzük az értesítést, mely szerint a «Herkules»-t a «Marosvásárhelyi torna-egylet» hivatalos lapjává választotta. A hivatalos iratot jövő számunk hozza.

A Stefánia-yacht-egylet versenyei már tavaly is nagy vouzerővel bírtak a «Balatont» pártoló magyar közönségre. Az idei versenyek még érdekesebbeknek ígérkeznek. Itt közöljük a részletes programot: I. nap (jul. 25.). Vitorla-verseny. 1. Három «racer» match-ja. Tét 500 frt. Playor pay. Pálya 10 km. háromszögben, háromszor megkerülve. 2. Egyleti díj. 7 tonnán felüli yachtok részére. Tét 20 frt. Pálya 10 km. háromszögben, kétszer megkerülve. 3. Egyleti tiszteletdíj. 7 tonnán aluli vitorlás hajók részére. Tét 10 frt. Pálya 10 km. háromszögben, egyszer megkerülve II. nap (juli 26-án). a) Úszó-verseny. 1. Búvár-verseny. Díj: bronz-érem. 2. Búvár-távverseny. Díj: ezüst-érem. 3. Akadály-verseny. Távolság 500 méter, 5 akadálylyal. Díj: arany-érem. b) Evező-verseny. 1. Sandolin-verseny. Gentleman amatőrök számára. Táv. 500 méter. Díj: arany-érem. 2. Sandolin-verseny. Urhölgyek számára. Táv. 100 m. Díj: urak tiszteletdíja. 3. Sandolin-verseny, kétszeri felborulással. Táv. 100 m. Díj: bronz-érem. 4. Gig-verseny, gentleman amatőrök számára. Távolság 500 m. Díj: két érem az evezősök részére. 5. B.-füredi hajóépítő legények, hajós-legények és kertészek versenye. Díj: 1-sőnek 20 frt, 2-iknak 10 frt. 6. Gig-verseny. Csak «yachtok» gig-jei s ezek legénysége számára. Díj: 1-sőnek 20 frt, 2-iknak 10 frt. 7. Balatoni halászok, molnárok és révészek versenye 2 alosztályban. a) 10 evezőhajók versenye. Díj: 30 frt, 20 frt, 10 frt.

b) Egyes párevezős hajók versenye. Díj: 15 frt, 10 frt, 5 frt. c) Tréfás versenyek. 1. Hordó-evező-verseny. Táv. 50 m. Díj: 1-sőnek 10 frt, 2-iknak 5 frt. d) Bugspreet-járás. Díj: minden nyertes számára 50 szivar fejénként. 3. Réczze-vadászat. Nyertes, ki a szárnya-szegett eleven réczét úszva elfogja. Díj: 5 frt. — A nevezések két órával a versenyek kezdete előtt záródnak; a nevezés alkalmával a tétek is lefizetendők. Nevezni lehet a titkárságnál az egyleti házban, B.-Füreden.

Csonak-út a Rábán és a Dunán. Tekintetes Szerkesztőség! Egy-letünk hét tagja, nevezetesen: Horváth Ferencz kir. jbirósági aljegyző, Babos József és Bauer József ügyvéd-jeiöltek, Soós Sándor városi segédjegyző, továbbá Sággy Gyula m. kir. honvéd-főhadnagy, Illés Antal kir. aljárásbíró és Kiss István, a Vas-Zalamegyei első takarékpénztár hivatalnoka arra vállalkoztak, hogy Kőrmendről a Rábán Győrbe s onnan a Dunán Budapestre leveznek az egylet 2 csónakján. A csónakok a rábai út nehézségeinek figyelembevételével lettek már építve s a Dunára — lehet — kevésbé alkalmasak; mert az út nehézségei, akadályai leginkább a Rábán merülnek fel, hol a számtalan malomgát, az erdők ledőlő fái, régi hídcsölöpök, vizesések, kanyarulatok mindmennyi akadályt képeznek, míg ellenben kirándulónk a sebesen folyó Dunán gyorsan velük újakat meg lehetnek a széles csónakokon is. — Az indulás július 2-án a kőrmendi Rába-hídtól egyenegyed 7 órakor történt. Horváth Béla, titkár.

Vívómesterek mérkőzése. Gisser Gyula, nyitrai vívómester és tornatanár, Benedek Gyula szabadkai vívómester és tornatanárral verekedett meg mult szerdán 12 vágásra a kiállítási zene-csarnokban. Az érdekes vívást szép közönség nézte. A győzelem Benedeknek jutott, 12 vágást adván, míg ő négyet kapott. Gisser Benedeknek adott két kézfej és egy tejvágást és egy szúrását. Benedek Gissernek adott 5 kéz-, 4 tej- és 2 mellvágást és egy szúrását. Kettős vágás kétszer történt. — A vívás elején a négy vágásig egyenlően állott a két mester, de itt a gyengébb karú Gisser fáradni kezdett. Gisser különben igen képzett vívómester, de az aczélimű Benedekkel ily számos vágásra nem mérkőzhet. Benedeknek hatalmas fej- és mellvágásait a közönség zajosan megtapsolta.

Velocipéd és futó között Észak-Amerikában verseny volt, a hol T. Orr velocipédista 5 angolmérföldet, D. J. Ross futó pedig 2 és fél ang. mértföldet futottak be. Ross 200 öllel győzött ellenfelével szemben.

«HERKULES»-NAPTÁR.

Julius	19-én a «Nemzeti Torna-Egylet» drezdai útja.
«	közepe táján a «M. A. C.» úszó-versenyei.
Augusztus	2-án a «Szabadkai Torna-Egylet» versenyei.
«	15-én a «Szabadkai Vasparipa-Egylet» bukaresti útja.
«	15-én a «Bajai Athleta-Kör» versenyei.
«	15-én a «Bajai Athleta-Kör» verseny-gyaloglása.
«	16-án a «Bajai Athleta-Kör» verseny-úszása.
«	20-án budapesti lóverseny.
Szeptember	3-án budapesti galamblovési verseny d. u. 1 óra.
«	4-én « « « « « « «
«	6-án « « « « « « «
«	6-án bécsi lóverseny.
«	8-án budapesti galamblovési verseny d. u. 1 órakor.
«	8-án bécsi lóverseny.
«	10-én « «
«	13-án « «
«	15-én « «
«	17-én « «
«	20-án « «

Szeptember elején a «M. A. C.» bajnoki gyaloglási versenye Budapest—Adony és vissza.

TARTALOM.

A két nagy napon. — Torna-műkifejezés és vezérlés az elemi népiskolában (Porzolt Lajostól). — A vitorlások handicap-elése (Kiss Ödöntől). — Tornavizsgák Kolozsvárott (A. K.-tól). — A velocipéd főbb részei (Schwanda Gusztávtól). — Az első országos torna-ünnepély. — Torna-gyakorlatok a tűzoltásnál (képekkel). — A kerékpár-egyesület versenye. — T. előfizetőinkhez. — Különfélék. — «Herkules»-napár. — Tárcza: A testgyakorlatok csarnoka az országos kiállításon (Porzolt Kálmántól).

SPORT-KÖNYVEK.

Kaphatók Aigner L. könyvkereskedésében, Budapesten,
(Váci-utca 1. sz. alatt.)

Brandeiss Handbuch d. Schiess-Sport geb.	3.—
Hergsell Die Fechtkunst broch.	4.—
„ „ „ geb.	5.50
Heydebrand Handbuch d. Reitsport geb.	3.—
„ „ d. Fahrsport geb.	3.—
Meyer Handbuch d. Fischereisport geb.	3.—
Silberer Handbuch d. Rudersport geb.	3.—
Georgens Illustriertes Sport-Buch	4.80
Silberer u. Ernst Handbuch d. Bicycle-Sport geb.	3.—
Wilhelm Karl Quelle des Vergnügens	2.40

Aigner Lajos könyvkereskedése

Budapest, IV. Váci-utca 1.

A PETŐFI-TÁRSASÁG

I. könyvkiadó-vállalata.

Abonyi Lajos. Itt a szép Alföldön. Népi elbeszélések 1 frt 60 kr.
Balázs Sándor. Tarka képek. Beszély- és rajzgyűjtemény. 2 kötet 3 „ 20 „
— Vig elbeszélések 1 „ 50 „
Bartók Lajos költeményei 1 „ 20 „
Bulla János. Humoros elbeszélések 1 frt 60 kr. Kötve 2 „ 40 „

ROSSI NÁNDOR

Budapest, IX. kerület, Üllői-út 7. sz. alatt.

A legjobb velocipéd

a világhírű Hillman, Herbert és Cooper-féle Coventry angolországi gyárból.

Két- és háromkerekű kirándulási és verseny-gépek minden része a legújabb találmányokkal tökéletesíve készül.

A bámulatos gyorsan elterjedt

Kangaroo - velocipéd

biztosabb, mint a triecyle és gyorsabb, mint bármely velocipéd. Számos versenytávolsg-ban e gép leverte az eddigi legjobb eredményeket.

Újdonság! A legolcsóbb és legjobb velocipédnek a «Prémier» Populár gépek vannak elismerve. Igen szép alakjukkal is feltűnnek ez újabb gyártmányok.

Ara minden nagyságban 160 frt.

Mind eme gépek az országos kiállításon, a «Testgyakorlatok csarnokában» (bejárattól jobbra) megtekinthetők. Kellő biztosítás mellett előnyös részletfizetést is elfogad a közvetítő.

10—2—2

Legújabb találmány a tűzoltás terén.

BRANDT VILMOS ÉS TÁRSA

BUDAPESTEN és MÜNCHENBEN.

A bámulatos gyorsan ható Brandt Vilmos-féle tűzoltó anyag számtalan szakbizottság által megvizsgáltatott és Svájcban, Dél-Németországban, Hannoverben, Hamburgban, Brémában és Budapesten elfogadtatott.

Ő fensége **József főherczeg** 1884. évi május hó 30-án a kassai tűzoltó próbán kitűnő tűzoltó szernek találta e Brandt-féle anyagot.

Számos legmagasztalóbb bizonyítvány dicséri e szer használhatóságát, melyeknek eredetijénélünk bármikor megtekinthető.

Gazdászoknak, raktártulajdonosoknak a találmány vagy receptje saját használatukra a fel-találóval kötött külön megegyezés után eladatik.

Brandt Vilmos és társa

Budapest és Münchenben.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci utca 2.
Aigner Lajos könyvkeres-
kedése

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasáboz
petit sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, VIII. József-körút
67. sz. a.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket nem
fogadunk el.

AZ «ACHILLES» VELOCIPÉD- ÉS CSÓNAK-EGYLET, AZ «ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BALATON-EGYLET», A «BEREGSZÁSZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET», A «BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BUDAPESTI TORNA-EGYLET», A «BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE», A «DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «DEBRECZENI TORNA-EGYLET», A «FERTŐI CSÓNAKÁZÓ-TÁRSASÁG», A «GYŐRI CSÓNAKÁZÓ-EGYESÜLET», A «KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB», A «KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB», A «KUNSZENTMÁRTONI CSÓNAKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «MAGYAR-ATHLETIKAI CLUB», A «MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ EGYLET», A «MAROSVÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «MAROSVÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET», A «NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET», A «NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NEMZETI HAJÓS EGYLET», A «NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET», AZ «Ó-BUDAI TORNA-EGYLET», A «PANNONIA CSÓNAK-EGYLET», A «POZSONYI HAJÓS-EGYLET», A «PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SELMECZI AKADÉMIAI ATHLETA-CLUB», A «SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SZABADKAI TORNA-EGYLET», A «SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR» ÉS A «SZEDEDI TORNA-EGYLET»

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. k. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A mult héten szerkesztőségünkhöz a következő hivatalos irat érkezett:

A «Herkules» tekintetes szerkesztőségének
Budapesten.

Van szerencsénk értesíteni, hogy egyletünk a «Herkules» testgyakorlati lapot hivatalos közlönyévé választotta.

A «Marosvásárhelyi torna-egylet» 1885. évi június hó 9-én tartott üléséből.

Jakab Rudolf,
titkár.

Ifj. báró Szentkereszty Zsigmond,
elnök.

Az uj-pesti torna-egylet.

A főváros részének tekintjük már is e kies szomszéd várost, mely idővel bizonynyal összenő szülővárosával. — Nem akarjuk sehogy sem Uj-Pestet

vidéknek ismerni, mert ipara, kereskedelme és rohamos fejlődése csakugyan lépést tart a fővárosával.

Egy új mozgalom nyert fényes sikert a napokban, mely ismét méltóvá tette Uj-Pestet fővárosi jellegéhez. — Megalakult ugyanis az uj-pesti torna-egylet és megtartá szép sikerrel első dístornázását.

A testgyakorlatok ápolása, a férfias sport felkarolása mindig bizonyos magasabb színvonalra emeli a vidék városait, úgy, hogy kevés kivétellel helyes következtetést lehet vonni a testgyakorlók számáról a vidék intelligenciájára. — Ha egy, az ország távoli városáról, a fővárosban ottani sportmozgalomról hallunk, rokonszenvünk- és nagybecsülésünkben nyer e vidék. Csak Szabadka, Palics, Köves-Kállya és Győr neveit kell említeni, hogy belássuk, mily országos hírre tesznek szert a testgyakorlatokat felkaroló helységek.

Uj-Pest a most megalakult torna-egylettel határozottan nagyban emelkedett az ország színe előtt. —

A «HERKULES» TÁRCZÁJA.

A Királyhágón át.

Tornász-kirándulás.

Irta: Dr. MAGYAR ANTAL.

A mint évenként, úgy most is, ezúttal hárman, a budapesti torna-egylet tagjai, a torna-idény vége után, a gyűjtött erő által készítetve, kiszemeltük szép hazánk egyik bércezes vidékét és rövid szabadságidőnket a szabad természet élvezetének, hazánk megismerésének szenteltük, több napi gyaloglásra indultunk. Örömmel olvastuk a «Herkules» mult nyári tárczaközleményeiben több lelkes ifjúnak úttörő vállalkozását e téren; ezekhez fűzöm e sorokat, a melyekben folytatását leli némi részben azon útleírás is.*

Hárman tehát, barátok és tornásztársak Révről megindulva, élvezetes járás után Brátkára, itt elhagyva a Körös völgyét, a ponori hegyeken át, a Jád völgyébe, Remeczre érkezünk. Miután csak a Stina di Váletől kezdve szándékozom útnkat leírni, csak röviden említem meg, hogy Remecen az élesdi szolgabíró s több szíves ember közbenjárásával jutottunk Vaszari Vaszili vezetőhöz, a ki a Stina di Válig, a román püspök roppant kiterjedésű erdein át, ismerte a járást. De a remeczi jó urak nem nagy bizalmat mutattak a tornászok kitaratása iránt, mert augusztus

* Ez érdekes kirándulás leírását a mult év késő őszen kapván kézhez, az időben nem láttuk közlését időszerűnek, míg most bizonynyal többeket foglalkoztat a hasonló szép utazásra.

Szerk.

11-én reggel, a mikor elindultunk, azzal bucsúztak el tőlünk, hogy majd visszatérünk mi egy-két nap után.

Folytonosan emelkedtünk a fenyő őserdők között délutáni 4 óráig, a Jád völgyéből a Magura Rosiani 4560 láb magas csúcsáig. A Magura fenyveseinek néhol két lábál is mélyebb mohával borított talajáról lassankint alászállva, megérkeztünk Stina di Válera, Pawel, nagyvárad román püspök birtokát képező jövendőbeli fürdőhelyre. Pawel püspök ur e kies helyen személyesen jelen lévén, vendégszeretete és szíveségének tanúi lettünk.

Utazási célunk tulajdonképen az volt, hogy innen, átszelve a Királyhágó hegylánczot, a Szamos, Aranyos és Körös vizválasztóján Topánfalvára keljünk át és így ezen hegység legjárhatóbb vidékén át jussunk be Erdélybe.

Emberré, a ki az útát, vagy jobban mondva a járást ismerte volna, sem mi, sem szíves házigazdánk nem keríthetett elő, mert — úgy mondták mindannyian — nem jár arra soha senki.

Kora hajnalban bucsút vettünk Biharmegye lakóitól és neki indultunk a Királyhágó havasainak, Vaszilinkat előbb gondosan ellátva 3 napra szükséges, de szűken kimért elemzősiával. Az ugynevezett csodaforrás jeges vize mellett haladva egy ideig az ő fenyők között, majd elhagyva az erdőrégiót, a buja réteken haladva, megmásztuk a pojeni havast. 5172 lábnyi magasságig értünk rajta. Midőn a túloldalán letekinthettünk, beh gyönyörű tájkép volt ez!

Itt-ott a szédlő mélységeket a bennük ülő fehér ködök csak sejteni engedik. Előttünk a Runcu arsu óriás kettős sziklatorony állt, melyen át kellett kelniünk; ennek oldalán egy juhnyáj legelezett az illatos havasi fűben. A sziklahegy lábát egy hófehér

Mindenki tudja, hogy egy ily egyesület létezéséhez első sorban művelt középosztályú ifjúság és lelkes férfiak kellenek. Hiába volna ezek nélkül a városnak bármily áldozatkészsége, mert első a testgyakorlatoknál is a szellemi műveltség és csak ezek támogatására kell az anyagi segítség. Hanem ez mindenkor kell.

Nagy baj országos erősödésünknel, hogy az egyes városok és hatóságok éppen nem tartják kötelességüknek a testgyakorló egyesületek támogatását. Míg külföldön állami és városi segíteny alakul meg számos egyesület, addig nálunk még a gyakorló helyek kölcsönbe kaphatása is ritka eset. Pedig a helységeknek is érdekükben áll a sportmozgalmak felsegélése, mert ezzel a város jóhírneve is emelkedik.

Uj-Pesten is tudtunkkal azért húzóódott ily soká az egyesület megalakulása, mert minden szükséges eszköz a magánosok jóakarától kellett kieszközölni. Mindenesetre ily körülmények között kettős az érdem és az elismerés, mely az alakító egyesületi tagokat illeti, de azt hiszszük, ezutáni munkálkodásukban Uj-Pest hatósága támogatására is számíthatnak.

Az új egyesület alakulása nemcsak abból a szempontból fontos, hogy általa tényleg a fővárosi tornászok száma növekedik, de azért is, hogy Uj-Pest példája kétségkívül sok nála népesebb helységben is megteremti a torna-egyesületet.

Hisz ha egy 14—15 ezer lakóval bíró helység kevés küzdelemmel ily szép sikerrel egyesületet alkot, úgy hazánk hány városa követheti a példát! Minden nehézség eloszlik pár erélyes férfi buzgósa előtt. Erre is példa az új egyesület alakulása, hol pár buzgó férfi munkája százak dolgát végzé.

Az egyesület alakulását követő díszturnázás lefolyása minden szemlélőt meglepett. Itt nem egy új egyesület tagjainak tétovázó mozdulatai, hanem képzett tornászok szabatos gyakorlatai gyönyörködtettek. A megfejtése az a dolognak, hogy a lelkes vezetők nem várták be a formális megalakulás idejét, hanem már hosszabb ideje edzik a tagokat a tornázásban.

A díszturnázáson megjelent nagy közönség osztatlan tetszése és az ünnepély anyagi sikere mind arra

vallanak, hogy Uj-Pesten a tornázás hálás talajt talált s hogy az egyesület vezetése kitűnő kezekben van.

Számos ily ifjú egyesület gyenge hazánknak, hogy mire ezek vének lesznek, hazánk erős legyen.

VIDA GYULA.

Torna-műkifejezés és vezérlés a népiskolában.

(Folyt. és vége.)

Az *indító*, illetőleg *kiviteli* vezérlés már csak igen rövid szavakból állhat, leggyakrabban egy tagú szókból, vagy egy hosszabb szónak az utolsó tagjából, vagy számból. Az *indító* szó kiejtése hangosabban és gyorsan, mintegy kikiáltva történjék, mert erre azonnal kezdetét veszi a vezérelt mozgás. *Indító* szóul, vagyis a *kiviteli* szóknak első szavául ezen szó használtatik: «*rajta!*» ha t. i. egy bizonyos mozgás egymásután folytatólag ismételtek. Ha azonban egy bizonyos mozgást egy ízben csak egyszer végzetünk és utána szünet tartatik, addig, míg újabb *indító* szó ki nem ejtetik, ez esetekben a «*rajta*» szó nem használható, hanem ezen szavak egyike: «*fel*», «*le*», «*egy*», — vagy a mozgás nevének végső szótagja, pl. *mell-re*, *váll-ra*, *in-dulj*, *csipő-re*, vagy gyors kiejtéssel az egész szó: pl. *ugrás*, *lépés*. Az *indító* szó után következő u. n. *kiviteli* vezérszavak rendszeren számok, de lehetnek ily szók is, melyek a mozgás irányát vagy mivoltát fejezik ki. Minden *kiviteli* szó oly röviden, gyorsan ejtessék ki, mint az *indító* szó és egyik a másik után mindig a megkezdett ütemben következék, tehát a *kiviteli* szavak egyszersmind *ütemszavak* is.

Vezérlési *zárszavak* ezek: «*elég*», «*állj*». Az előbbeni szó mindenféle mozgások, cselekvések beszüntetésére használható, csak a menetek és futásoknál nem, ezekre az utóbb említett «*állj*» szó használandó.

A *rajta* szóra nézve még megjegyzendő, miszerint a gyors ütemű mozgásoknál az nem csupán *indító* vezérszó, hanem egyszersmind az első ütemszó is. Tehát ez esetben utána semmi más szóval, se az «*egy*» számmal nem kell jelezni az első mozgás ütemszavát. Például: páros karlökés előre és hajlítás vissza a mellhez — gyors ütemben: — — *rajta!* — 2! — 1! — 2. Míg ellenben a lassú és közepszerű ütemű mozgások a *rajta* szóval indítatnak ugyan, de szükséges rögtön utána más szóval vagy számmal is adni az első mozgás ütemét. (*Rajta!* 1! — 2!)

Gyakran szükséges különösen a szabadgyakorlatoknál az, hogy a vezérlő legalább egyszer személyes cselekvéssel meg is mutasson minden mozgást. Ezen előmutatása a gyakorlatoknak akkor történjék, midőn a végzendő gyakorlat lehető rövidséggel már kimondatott. A vezérlő tanító önmagának is ép úgy és ugyanabban az ütemben vezérli a mozgásokat a mutatáskor, a mint fogja majd vezérelni azután a növendékeknek. Általában szok-

ködtömeg ölelte körül; a nap sietett fénynyel és meleggel éltetni e tájat, mielőtt zivatar lepi el az alanti völgyeket.

A lelkesedés szárnyakat adott nekünk, pihenést alig élvezve, számba se véve a nap szűrő hevét, gyorsan megindultunk a fel-séges Runcu arsu felé. Egy keskeny nyeregbe kellett elébb leszáll-nunk, két oldalt mély völgybe sülyedt a tekintet. — Alig hogy leértünk, a sűrű köd elért és elborított. Csak a Runcu tetején értünk ki néhány perczre a ködből, de itt is a ködtengerből csak néhány sziklaszigetet láttunk kitűnni s fölöttünk csaknem a kézzel elérhetően sűrű fekete felhők úsztak, elborítva csak-hamar a napot és az eget.

Hol volna képzelet, mely oly hirtelen átváltozást varázsolhatna elő, mint ez volt. A táj, mely eddig vonzó, elbájoló volt, most haragos arcot öltött. Sűrű eső leverte itt-ott a ködöt s belát-tunk egy-egy pillanatra a völgyek mélyébe. De nem nyugodt fenyves erdőket, fényes patakokat láttunk mint előbb, hanem egymást tördelő faóriásokat, rohanó vizeket, melyek magukkal rántathatják a könnyen szédülő fejt. — Az eső oly sűrűn esett, hogy felhőszakadásnak vennék lenn a sík földön. A havasi rétek síkossá vált talaján veszélyes lett a járás, leszálltunk a völgybe; de a fáradtság ez által se lett kevesebb.

Egyik dolina a másikat követi, míg végül a Magura Vunata erdős orna tűnik föl előttünk egy felhő nyílásán át. Ezen rop-pant hegytömeg képezi tájékozásunk egyedüli biztos pontját, ettől eltérnünk nem szabad, ha nem akarunk a dolinák tömkelegében eltévedni.

Már másodízben említem a dolinát; nem lesz talán felesleges elmondani, hogy a dolina egy oly katlan a hegyek között, mely-

nek nyílt vízlefolysa nincsen s így az abban fakadó és össze-gyűlt víz földalatti úton nyitott magának útát. A dolina majd kis mélyedés, katlan, de nagy völgy is, a melyben több patak már jelentékeny hegyi folyamává is egyesül és ez is ily földalatti úton keres útát magának, vagy a föld rejtett mélységeibe, vagy más távoli helyen újra kifakadva a mindent felölelő Duna felé. E dolinák az utasra azért kényelmetlenek, mert sem víz, sem hegygerincz mentében nem lehet folytonosan haladni; az egyik mihamar elvész a föld alatt, a másik pedig nem összefüggő. Ezen alakulás képezheti a fő okot, hogy dacára annak, hogy e hegytömeg a haza közepén fekszik, oly kevésbé járt és lakott. Maguk a pásztorok sem ismerik a szomszéd dolinán túl levő vidéket, nem tudják nevét a víznek, melyet isznak és hegynek, melyen nyájaik a nyáron át legelnek.

Könnyen el lehet képzelni, ily viszonyok közt mily nehézsé-geket okozott a tájékozás, gyalgó kis térkép mellett a Magura Vunátát úgy néztük, mint egykor mások a sinai hegyet.

Elszántan haladtunk a majd mezős, majd erdős dolinák mocsá-ros útain. Útnak nevezem, mert nem találok jellemzőbb szót; csoda is, hogy népiünk a rossz út és rossz nál rosszabb út meg-jelölésére nem alkotott külön szavakat. Nálunk ugyancsak min-denütt bő alkalmazást nyernének.

Miután több dolina torkába betekintettünk és a titokzatos borzongást, melyet a földben tovaúhorgó patak moraja okozott és a lehetőséget is, hogy egy váratlan beomlás folytán követhet-nők az eltűnő hullámok útját, közönynyel nézni megszoktuk; végre fűrészmalomhoz értünk.

Nagy örömről néhány embert találtunk ott, köztük egyet,

atni kell a gyermekeket arra, hogy senki ne kezdjen bele a gyakorlatba akkor, midőn csak mutatattik az. Ezért a mutatást mindig megelőzze ezen figyelmeztető szó: «igy». A mutatás után keli egész teljességében ismételni szóval a gyakorlat megnevezését és hozzá mondani minden szükséges magyarázó vezérszókat. Például: «guggoló állás karlendítéssel — — *igy!* . . . (Most mutatni kell a tanítónak személyesen egyedül ezt, önmagának vezérelve: 1 — 2.) — — páros karlendítés előre vállmagasságig és egy időben leguggolni — — egy! — — visszanyújtás és kezeket lelendíteni — — kettő! — — 1 — — 2 — — 1 — — elég! (vagy folytatolag: rajta — 1 — — vissza — 2.)»

Megjegyzendő, miszerint a vezérszavak hangos megkezdése után nem szabad többé semmiféle kitérő utasításokat és oktató magyarázatokat adni. Az ilyen társalgásszerű megjegyzések, minők a fenti példánál is szükségesek («a guggolásnál a felső testet egyenesen kell tartani, sarkakat fel kell emelni és zárva tartani, karok mindig kinyújtva legyenek») és több efféle oktatások mindig a mutatás után, de a vezérlés megkezdése előtt tétessenek.

Ha valamely gyakorlat már az első pár ütemű vezérlésnél többek által helytelenül végeztetik, azonnal be kell szüntetni a gyakorlatot ezen vezérszóval: *vissza!* Illetőleg ezen szónak erős hangosztásával mindenki visszatér azon kiindulási helyzetbe, melyben voltak a gyakorlat megkezdésekor. Ezt kövesse újabb bővebb magyarázat és azután vezéreltessék újból.

Túlhangos vezérlés nem szükséges, mert izgatólag hat a gyermekekre; viszont a túlesedés meguntatja. Az indító és az ütemszók csattanó rövidséggel hangosabban ejtendők ki, mint a magyarázó vezérszók. Egy bizonyos mozgásnak egymásután többször ismételtetése vagy többféle mozgásoknak felváltva egymás után eszközöltetése történhetik tetszésszerűen különböző időközökkel, u. n. *számlálás szerint*, illetőleg minden egyes mozdulat csak akkor végzendő, mikor a vezérlő az *indító számot* kimondja; például: «lépő állás jobbra és balra — — a helyben maradó láb meghajlításával (roham lépés) — — számlálás szerint: — — jobbra 1! (ezután szünet addig, míg meggyőződés nem szerezett mindenkinél a helyes kivitelről). — Visszalépni szögállásba: 2! (ismét tetszésszerűen szünet) — — balra lépni a jobb térd meghajlításával: 3! (újbol szünet) — — visszalépni: 4!»

Ilyen «számlálás szerinti» vezérléssel kell kezdetben minden olyan gyakorlatot vezérelni, melyet a növendékek valamennyie még gyorsan felfogni és könnyen végezni nem tud azonnal folytatolagosan, azonban kétszer-háromszor így már jól végzi mindenki a vezérelt összetett mozgásokat, akkor mindjárt utána meg lehet kezdeni folytatolagosan lassú, középszerű, vagy gyors ütemben vezérelni.

Lassú ütemű vezérlés az, midőn egyik mozgás a másikat oly időközökben követi, hogy egy perc alatt 50 mozgás végeztetik. Lassú ütemben vezéreltetnek rendszeren a testtörzs hajlítások, rohamállásba lépések, guggolások, valamint a nehezebb összetételű gyakorlatok.

ki németül is tudott. A további útra célzó kérdéseinkre néhány homályos feleletet kaptunk, végre elhatároztuk, hogy az éjt itt töltjük. A fűrészmunkások közül néhányan készséggel jöttek segítségünkre, hogy Vaszilival együtt számunkra maradék deszkákból kalyibát rögtönözzenek.

Fel is épült a kalyiba roppant magas fenyőfa tővében, az erdőtől néhány lépésnyire, előtte csakhamar vidám tűz pattogott. Az idő kissé kiderült s az alkonyat szelid pirja már az alváshoz elnyújtózva, az illatos szénán talált mindhármunkat. Engem csakhamar elnyomott az álom.

Egyszerre élénk felszólalásokra, majd nem épen kellemesen ébresztő szavatokra riadok fel álmomból. — Mi az? Mi baj? — Körültekintve, a helyzet mihamar világos lőn előttem.

Sűrű villámlás és távoli de folytonos moraj meggyőzte arról, hogy az éjjeli nyugalmat az elemek ugyancsak megzavarni készülnek.

Tanácskoztunk.

Az eddig is látott, villámtól lesújtott tömördek faóriás és az emberek által elbeszélte dolgok egyaránt oda vezettek, hogy azon esetre, ha a még távoli vihar közeledne, el kell hagynunk a magas fekvésű és azon kívül magas fenyő tővében is épült kényelmes kalyibánkat és a völgybe kell menekülni.

Az éj koromsötétté lőn, a vakító villámok egymást érték, a szakadatlan dörgés mind közelebb és közelebb jött. Feszült figyelemmel vártuk a jövő percekét.

Végre kitört a zivatar, esni kezdett. — Hirtelen felszedtük csekély holminkat és a villám fénye mellett a süppedékes talajon futva, értük el a fűrészhez tartozó kunyhót. Benn a gerjesztett

Középszerű ütemű vezérlés az, midőn egy percben 75 mozgás végeztetik, vagyis 75 ütemszó ejtetik ki. — Középszerű ütemben végeztetik a legtöbb folytatolagos gyakorlatok, ha t. i. már előzőleg számlálás szerint is, lassú ütemben is jól ment.

Gyors ütemű vezérlés az, midőn minden percben 100 mozgás végeztetik. — Gyors ütemben leginkább a kargyakorlatok és a láb szökdelések vezéreltetnek.

Általában minden folytatolagos mozgások, a minő gyorsaságú ütemben kezdetnek meg, ugyanolyanban végzendők is be; csak egészen újból kezdve lehet átsapni másnemű ütembe.

A vezérlés folytonos legyen annyiban, a mennyiben a gyermekek egészen télenül tovább nem állhatnak, mint épen a mennyi idő szükséges a vezérelt gyakorlat kiviteli módjának a megértésére vagy a közbeneső pihenésekre. Ezen oknál fogva a tornatanítónak már jó előre készen kell lennie a tervvel, hogy mely gyakorlatok vétessenek elő egymásután.

A vezérlő tanító mindig oly helyen vegyen állást, a hol őt a gyermekek mindegyike lehetőleg láthassa; körfelállításban a kör közepén, csapattest felállításban az arcvonal közepe előtt, oldalsor vagy soroknál a sor éle előtt kissé félre kell állni. Meneteknél, kanyarodásoknál, fejlődéseknél, arczirányváltoztatásoknál a vezérlő tanító szintén változtatja helyét, azonban nem követi a tömeg minden mozdulatát és inkább szóval, mint mutatással és személyes vezetéssel működtet. Ha a körülmények megengedik, igen czélszerű «szalt» vagy emelvényt készíttetni, a melyre álljon a helyben végzendő összgyakorlatokat vezérlő tanító. E célra 50 cm. magas és 2 négyszög méter tetű puha vastag deszkából készült asztal czélszerű, de használható kitűnően a felnőttek számára készült ugróasztal is, a hol t. i. az iskolai növendékek tornaterme egy a felnőttekével.

A vezérlési ütemszók helyett némelykor lehet dobveréssel vagy tapsolással vagy páczejeladásokkal is vezérelni, lehet valamely könnyebb mozgásoknál magukkal a növendékekkel számoltatni vagy mondatni az ütemeket. Azonban az elemi népiskolák tornázásában a dobszóval vezérlés, valamint az önvezérlés szavakkal vagy danolatással nem annyira czélszerű, mint a tanítói szóbeli ütemjelzés. A növendékekkel tapsoltatás még inkább helyes, de ez is leginkább csak egy-két rendgyakorlatnál alkalmazandó, nem pedig a tagszabadgyakorlatoknál is. Némely folytatolagos gyakorlatnak meghatározott számban való ismétlése esetén, vagy a beszüntető zárvezérszó hangoztatásáig lehet ritkább esetekben minden ütemjelzés nélkül is működtetni a gyermekeket, hogy így megszokják az ütemszerű mozgásokat mintegy önmagukban maguknak vezérelni.

PORZSOLT LAJOS.

A marosvásárhelyi torna-egylet tag-névsora.

1. Dr. Agyagási Károly, kir. törvényszéki orvos.
2. Antalfi Gábor, nyug. kir. táblai bíró.
3. Antal János, kir. törvényszéki bíró.

tűz körül elhelyezkedtünk, de a helyzet komolyságát egyik társam következő esete kellemesen felvidítá.

Barátomnak egyik félcezipője futás közben leragadt a mocsárba és neki féllábon ugrálva a kunyhóig, kellett tornász-képzettségét dokumentálni, nehogy az éj hidege ellen felvett tiszta harisnyái hasznavehetlenné legyenek. A megjelenés, a cipő megkerülése, a szárítkozás, mind bő tápot nyújtott a jótékony derült hangulat fenntartására.

Lassankint a fűrészmunkások társaságában, a nedves fa tűzétől füstölve, nyúlálomra szenderedtünk.

Alig pitymallott, már elhagytuk a kényelmetlen hajlékot, teli tüdővel szívni a derült hajnalra ébredt természet üde, balzsamos levegőjét. Útra keltünk újra, mert ily légkörben, ily tájékon nincs fáradtság, nincsen gond. — Az étel- és pálinka-készlet ugyan fenyegetőleg fogytán volt, mégis derült kedélyhangulatban, feledve a mult éj bohózatos keserveit, csak az előtünk fekvő vidékben gyönyörködünk.

Körülöttünk újra sűrű felhők vőnek fenyegető állást, de mi csak a vágyott Erdélyt óhajtottuk megpillantani. Előre tehát! nincs pihenés, ott van a hegytető, kétségkívül a vizválasztó Kaleniása, — onnan le kell már látnunk Erdély völgyeibe. Hány hegyet húztunk még le abban a hitben, hogy az a Kaleniása, vagy az azt megelőző Batrina.

Csak kilencz óra előtt értünk fel a Batrina 5074 lábnyi fokára, honnan végre beláttunk az ígért földjére.

(Folyt. köv.)

4. Báró Apor Károly, kir. táblai elnök.
5. Árkosi Lajos, megyei árvaszéki nyilvántartó.
6. Bajnovics Armin, közigazgatási gyakornok.
7. Balla Gyula, megyei alszámvevő.
8. Balla József, megyei pénztárnok.
9. Balla Ödön, árvaszéki aljegyző.
10. Balogh Gyula, segéd szolgabíró.
11. Báró Bánffy Zoltán, főispán.
12. Barabási Ferencz, megyei árvaszéki elnök.
13. Bedőházi János, tanár.
14. Gróf Bethlen Károly, tanuló.
15. Binder Károly, gyógyszerész.
16. Bömches Gyula, kir. táblai r. bíró.
17. Bucher Lajos, kereskedő.
18. Bursik János, vasúti állomásfőnök.
19. Csergedi János, kir. táblai r. bíró.
20. Csiki Albert, adóhivatali ellenőr.
21. Csiki Károly, bankigazgató.
22. Csiki Gyula, kir. táblai fogalmazó.
23. Id. Csiki Márton, földbirtokos.
24. Csongvay Lajos, ügyvéd.
25. Csontos Olivér, ügyvéd.
26. Damokos László, kir. táblai r. bíró.
27. Darkó Ákos, ügyvéd, városi tisztügyi.
28. Deák Lajos, kir. tanfelügyelő.
29. Deési Farkas, kir. táblai r. bíró.
30. Dósa Elek, megyei főjegyző.
31. Dósa László, kir. segéd-mérnök.
32. Dósa Endre, szolgabíró.
33. Draveczki Adorján, kir. főügyészi helyettes.
34. Dr. Endes Gábor, kir. táblai r. bíró.
35. Dr. Engel Imre, városi főorvos.
36. Dr. Fabiny Ferencz, kir. táblai p. bíró.
37. Fekete Gábor, kir. táblai r. bíró.
38. Ferencz Károly, kir. táblai r. bíró.
39. Frink Endre, kir. táblai r. bíró.
40. Dr. Fuchs Ignác, honvéd-főorvos.
41. Geiger Albert, zenetanár.
42. Geréb Béla, városi tanácsos.
43. Gombás József, városi pénztárnok.
44. Gyárfás József, kir. törvényszéki bíró.
45. Gyárfás Lajos, kir. főügyészi fogalmazó.
46. Gyöngyösi Béla, állami al-erdőfelügyelő.
47. Győrfy Pető, polgármester.
48. György Pál, illetékiszabási hivatali főnök.
49. Halász Gábor, postafőnök.
50. Halmágyi Viktor, kereskedő.
51. Hincs Miklós, kir. járásbíró.
52. Horváth Gáspár, tanár.
53. Horváth Miklós, kir. albíró.
54. Horváth József, tanár.
55. Illyés Károly, kir. táblai r. bíró.
56. Jakabos Vilmos, kir. táblai fogalmazó.
57. Jakab Rudolf, kir. törvényszéki jegyző.
58. Karaszek Árpád, kir. táblai iroda-igazgató.
59. Kathonay Gyula, kereskedő.
60. Z. Knöpfler Elek, földbirtokos.

(Vége köv.)

A vízbe ugrás.

(Két képpel.)

A mély víztől való irtózás képezi egyik legnagyobb akadályát az úszás gyors elsajátításának és szenvedélyes megkedvelésének. Lelkünkre erős benyomást tesznek azoknak a tömérdek vízbe-fúlási baleseteknek hallása és esetleg látása, mik gyermekeinktől fogva folyton élénk kerülnek. Még a legjobb és biztosabb úszók között is gyakran akadunk olyanokra, kik a mély vízben kissé távolabb a parttól egyszerre csak elfogódnak, nézésük me-revvé, mozdulataik szokatlanul gyorsakká, szabálytalanokká, lég-zésük zibállóvá lesz és csak a partközben jönnek ismét nyugalomba, erőbe és szabályos úszásba.

A mély víztől való eme félelem azonban maradjon csak a gyermekek és úszni nem tudók félelme, ez óvja őket fürdőseikben; de az úszni tudóknak kell annyi lelki erőt szerezniök, hogy időre és távolságra már kipróbált erejükben való önbizalmukat ne veszítsék el soha és semmi körülmények között. Más szóval: *lélekjelenlét legyen bennünk a víz alatt is!*

A ki a víz alá merüléskor töpreng, a víz alatt aggódik és

izga'ottságában pillanatokra még abban sem tájékozódik gyorsan, merre van fel, merre le, vagy a lebukási hely minő irányban van tőle, az ily egyén legjobb úszó létére is ki lehet téve a vízbe-fúlás eshetőségének kis terjedelmű vizekben is. Vegyük most azon eseteket, midőn a közéletben balesetképen valaki hirtelen oly helyen löketik vagy bukik mély vízbe, hol épen bizonyos irányban veszélyes helyre jutástól kell óvakodni (tutajok, hajók alá, örvénybe, hinárba), vegyük azon leggyakoribb vízbe-bukási esetet, hogy valaki fejjel bukott volt a vízbe: ekkor az illetőnek lélekjelenléte biztosítja inkább a kimenekvést, mint úszási tudománya.

Tehát testgyakorlati és közéletbeli okoknál fogva is hangsúlyoznunk kell, miszerint bevégzett tőkélyű úszónak csak az tekinthető, ki a szép és erőteljes úszási képesség mellett érti a vízbeugrások főbb módjait (talpra, fejre), 15—35 másodpercig a víz alatt nyugodtan képes működni, a víz alatt még a fordulatok után is tájékozza magát nézéssel és tett mozdulatainak önmegfigyelésével.

1.

Tehát nem a leghelyesebben cselekszik az, ki az u. n. úszási mű-figurák betanulását tűzi ki fő céljául (minők pl. a légben bukófencsekkel, súlyokkal és különféle erőltetett testtartásokkal vízbeugrások, továbbá a víz felszínén hempergő, forgó, felszökdelő és egyéb különleges uszkálások). Igyekezzen mindenki csupán a kitartó, majd a gyors, szabályos «békaúszási móddal» fejleszteni úszási képességét; fejjel vízbe ugrásokkal a víz alá merüléssel és ott működéssel nagyobbítani bátorságát és folyamatos lélekjelenlétét.

2.

El nem hallgathatjuk itt azt, hogy hazánk sok vidékén, különösen a diák ifjúság körében, kissé kegyetlen, sőt veszélyes móddal igyekeznek kölcsönösen egymást leszoktatni a mély víztől való irtózásról. Nem helyteleníthetjük eléggé a szélteben-hosszában divó buktatási és vízbetaszigálási pajkosságot, vagy hogy úgy mondjuk: mániát. Kárhoztatnunk kell határozottan azon vad szokást is, hogy a még csak alig úszni képeseket a jobb úszók vállakon cipelve vagy lábainál tolvá beviszik a mély vízbe és ott magára hagyva kacagnak vergődésén. A ki nem tud jó úszómestere lenni másnak, az inkább hagyjon békét azoknak, kik úszástudatlanságuk miatt kell hogy féljenek a mély vízbe merüléstől. Bár lassan és nehézkesen, de mégis csak meg fog jönni mindenkiben az úszási tanulási kedv és akarat önmagára is. Számtalan jó úszóink vannak itt is, ott is, a kik soha sem lógtak az úszómester szíjas kötelén, de ezek legtöbbször nézésből és önpróbálkozásból tanult, nem buktatásból.

A hol csak holmi malomzsilippel felfogott patakocská vagy térdig érő halastó a fürdőhely, ott a falusi gyermekesereg magára hagyva is hamarabb vetkőzi le a víztől való rettegését és előbb fog úszni tudni, mint azon százszor a mély vízbe vitt és meg-

buktatgatott fiú, kit a hatkerekű malom nagy gátvívébe vittek magukkal a nagyobbak, hogy még jobban rettegjen a mély víztől.

Láttunk számtalanokat itt a fővárosi fürdőmedencékben is, a kik pár hét múltán — térden fölül érő sekély vízben a víz színén úsztatni bírták testüket, mi alatt kezeikkel a talajon lépkedtek, — vagy kezeikkel lapátolva fent lebegtek, mi alatt lábaikat a víz színén a lépcsőzetre feszítették. Pár hét múlva már pillanatokra teljesen lebegtek kar- és lábesapkodásokkal, utóbb megjött a kezek és lábak nyugodtabb és biztosabb munkája is, végre hat hét múltán hat lépésnyire is elvergődtek az illetők — kutya módra lubiczkolva. A mi ezután következett, az már a birtalpra könnyű építés volt, úgy, hogy a következő tirdő-évadban már sorban lehetett látni a tavalyi «vadon» kezdőket, a mint ret enetes erős rúgásokkal és karütésekkel átsiklottak egy darabka mély vízben, egyik lépcsőtől a másikig. Lassanként észrevétlenül el-el hagyogatták a fecskeendve csapkodásokat is és a «kutya»-úszásból úgy fejlődött ki mindegyiknél a «béka»-úszás, mint a félénkségből a bátorság — *lassan*.

Jó úszómesternek szóbeli és mesterséges (rúdas kötél) segédkezése mellett természetesen igen gyorsan jő meg az *úszási bátorság* és véle a tehetség is, de azért még így is külön kell gyakorolni a vízbe-ugrásokat. Gyermekeknek, ifjúnak, öregnek, sőt még nőknek is érteni kell bizonyos magasból való vízbeugráshoz, alacsonyabb helyről fejjel is.

Mi különös gyakorlati súlyt fektetünk a kis magasságból fejjel vízbe ugrásra. Ezen oknál fogva mutatjuk be itt ezt képekben is. A ki még csak kis távolságig és csak nem igen mély vízben (nyakig érőben) mer vagy tud úszni, az vegye ugyanazt a helyzetet fel a vízparton, minőt az 1-ső kép guggoló alakja, azután kissé felugorva bocsátkozzék a vízbe úgy, hogy legelőbb kezei, aztán feje, melle érintsék azt. A ki már gyakorlottabb úszó, az neki futással ugorjék páros lábaire a vízpartra (mint a tornában a ló ugrásoknál), azután ugorjék fel és ívből repüljön fejjel előre le a vízbe, mint 2-ik képünk alakja előtünteti. Különösen a magasabbról leugrások alkalmával vigyázni kell, hogy ne arczunk, hanem fejtetünk, — ne hasunk, vagy hátunk, hanem mellünk rézsút csapja meg a vizet. Ha mégis megessék, hogy egészen függőlegesen fejre, vagy megfordulva hátunkra esünk, akkor a víz alatt tovább egészen kell megfordulni gyors kézcsapásokkal, hogy igen mélyre ne jussunk. A rézsút rendes fejugrásnál ha semmit egyebet nem is teszünk, mint derekunkat homorítjuk, fejünket hátra feszítjük, karjainkat fejünk fölé nyújtjuk, önkénytelenül is gyorsan felszínre jutunk.

Általában a kevés fejugrások még nem okoznak fejfájást, sem kábulást, csak ne igen ugorjék senki saját testénél sokkal magasabbról és egymásután ne gyakran. A jó eredmény az lesz, hogy a víz mélysége nem fog soha ijeszteni és esetleg ruhástól együtt is veszély nélkül bukhunk vízbe.

PORZSOLT LAJOS.

AZ ELSŐ ORSZÁGOS TORNA-ÜNNEPÉLY.

(Folytatás és vége.)

A már ismert szabadgyakorlatok kivitele bizony nem felelt meg egy ily nagy ünnepély jó hírének, mert majd minden ütenynél volt olyan tornász, ki elvétette a gyakorlatot. Különösen feltűnt, hogy a tornázóknak harmadát képező növendékek is sok hibát ejtettek.

A gyakorlatok megválasztása és vezénylése pedig nagyon is könnyűvé tette a gyakorlatokat. A legegyszerűbb gyakorlat sem volt ellenkező oldalra és különböző időben vezényelve. Így valami változatos képet nem is nyújtottak a különben tetszetős gyakorlatok.

Az általános szertornázásban harmincz szeren vettek részt a tornászok s bár előírva csak könnyebb alapgyakorlatok voltak, láttunk pár valóban remek gyakorlatot.

A nemzeti torna-egylet nyújtón, korláton, 2 lovon, bakon és rohamdeszkán tornázott. Előtornászok: Oherolly János, Szafka Manó, Maurer János, Kun Gyula, Porzsolt Lajos és Kampis Lajos voltak.

A budapesti (budai) torna-egylet tagjai rohamdeszkán és korláton, Zsingor M. és Bély M. vezetése alatt tornáztak.

A szegediek Lövinger Antal előtornázása mellett nyújtón tornáztak.

A közönség figyelmét a szegediek szép gyakorlatai csakhamar feléjük fordították. Különösen megtapsolták Bokor Pál, Lövinger Antal és Golovicz László gyakorlatait. A szegediek közt feltűntek még szép gyakorlataikkal Halácsy Antal, Kovács Oktáv

(művezető), Gáspár Károly, Balogh Károly, Temesváry Andor s még többen.

A *nagy-kamizsaiak* jelentek meg a vidékiek közül legtöbb taggal s a nyújtón és korláton végzett gyakorlataik kitűnő iskolázottságukról tanúskodnak. — A díszturnán megjelent maga a buzgó elnök dr. Gerő József, valamint a titkár Tripammer Rezső is. Pongrácz Adolf tornatanár művezetése alatt feltűnőbb ügyességet tanúsítottak: Birmann, Weissmeyer, Pollák, Lövy, Bedő, Lendvai, Weiss, Kövesdi, Nádor, Schiffer, Eisinger, Hoffmann, Reichenfeld Sándor, Lendvai, Reichenfeld Aladár, dr. Bettelheim.

Az *aradiak* Nagy Sándor művezető előtornázása alatt csakugyan igazolták azt a jó hírt, melyet e lap is annyiszor terjesztett felőlük. Gyakorlataikat a korláton a közönség többször megtapsolta.

A *debreczeni* torna-egylet ifjú tagjai Örvényi Vilmos művezető felügyelete és Veress előtornázása alatt a korláton pár vakmerőbb gyakorlatokat is csináltak. Az ifjak mind képzett tornászok és előtornászok igen ügyesen segédkeznek. Meglátszik a tapasztalt művezető oktatása minden gyakorlatnál.

Országunknak a vidéken legnépesebb torna-egylete, a *soproni*, számos tagjaival a lovon mutatta be magát.

Az *ó-budai* torna-egylet Ruh Géza vezetése alatt bakon tornáztak.

A *Ganz-gyári tornász-társaság* Derlik Sándor vezetése mellett rohamdeszkán végzett mutatós gyakorlatokat.

A fővárosi középiskolák növendégeit a következők tanúskodtak: Baruch Alajos a keresk. akadémiából, Vértessy Oszkár IV. ker. reáliskolából, Küng Rezső V. ker. reáliskolából, Rosner Lajos a ref. gymnasiumból és Sziromatka Károly a VIII. ker. reáliskolából.

Az általános szertornázás befejeztével Keresztessy Sándor 32 IV. kerületi reáliskolai növendékekkel mutatott be pár igen sikerült *rendgyakorlatot*, körülbelül a következőket: Párosával bevonulás, különböző rendgyakorlatok (kettős rendekben), kanyarodások (kettős és négyes sorokban), felvonulás négyes sorban és ebből menetközben egy sorba való sornyitás; ebből ismét menetközben négyes s rokba fejlődés. Egy sorból csillag felvonulás. Ebben a felállításban fél és egész kanyarodások és visszafejlődés egyes sorba. A kitűnő szabotossággal végzett gyakorlatot a közönség viharos tapsal és éljenzéssel tüntette ki.

A *verseny-tornázás* nagyon unalmas volt, mert valódi mérkőzés csak a rúdugrásnál volt, míg a mászás és futásban a versenyzők csak idő ellen küzdöttek. — Az e verseny elbírálására kiküldött versenybizottság elnöke Ráth Károly főpolgármester volt. A budapesti, nemzeti, brassói, pancsovai és soproni tornázó-egyesületek tagjai versenyeztek, névszerint: Bély Mihály, Iványi Mihály, Mozer György, Pozdech Gyula, Arnold Róbert, Kajlinger Mihály, Körber Ferencz, Vermes Lajos, Degel Gyula, Lehner János, Németh Béla, Reiner József és Sebesta Náudor. Valódi küzdelem csak Kajlinger, Bély és Vermes közt volt a rúdugrásban, végül Vermes maradt a győztes 2 m. 80 cm. magas szép ugrásával. A kötélmászásban Körber, Bély, Kajlinger, Iványi, Vermes és Pozdech vettek részt. Leggyorsabban itt is Vermes ért fel. — Az akadály-versenyfutásnál külön-külön indultak a versenyzők. Körülbelül Körber tette meg leggyorsabban a 250 méternyi körpályát. A három versenynem első győztese Vermes lett, utána Bély, Körber, Iványi és Kajlinger díjaztattak cserkoszorúkkal. Kevés versenynél volt Vermesnek oly számos és erős ellenfele, mint ennél s ezért győzelméért kettős elismerés illeti.

A *buzogány-gyakorlatokat* Oherolly János 60 középiskolai tanúval mutatta be a legszebb sikerrel. A nehéz és igen mutatós gyakorlatokat az ifjak bámulatos könnyedséggel csaknem hiba nélkül végezték; a gyakorlatok a következők voltak: Mellső nagy csukló körzés lent és hátsó csukló körzés fent befelé 3 ütemben. Ugyanazt balkarral ellenkezőleg 3 ütemben. Mellső nagy csukló körzés lent és hátsó csukló körzés fent kifelé és átadoi a balkézbe 8 ütemben. Mint az előbbi gyakorlat a 3. és 5. ütemnél vívóroham oldalt 8 ütemben. Páros buzogány-körzés kifelé. Ugyanaz befelé. Ugyanaz jobbra hátsó csukló körzéssel fent. Páros buzogány-körzés balra hátsó csukló körzéssel. Körzés előre kettős ütemben. Körzés hátra kettős ütemben. Nyolczas előre kettős csukló körzéssel előre. Ugyanaz hátra. Jobb kar mellső nagy kör, bal kar hátsó csukló körzés fent kifelé és ellenkezőleg kettős ütemben. Malom jobbra és balra.

A buzogány-gyakorlatok végzése közben is felzajlott sokszor a tetszés zaja, míg a végén hatalmas éljenzés jutalmazta az ifjak és mesterük fáradságát.

Ezután az ugynevezett *minta-csapatok szertornázása* következett. Résztvettek a következő torna-egyesületek: aradi lovon, budapesti korláton, nemzeti lovon, ó-budai korláton, soproni kor-

lapon, brassói korláton. A szép mutatványok sok érdeklődést keltettek. A bíráló bizottság ítéletét a gyakorlatok felett csak ezután fogja az egyletekkel írásban közölni.

Az ünnepélyt a nyújtón végzett szabadornázás zárta be, de ez a fenyegető fellegek miatt csak pár percig tartott. A közönség különösen két szegedi tornászt tüntetett ki gyakorlataikért. *Bokor Pál* a gerincezforgást csinálta előre és hátra tiszta erővel, minden lendület nélkül és a támaszbatolódást alsó fogással többször egymásután. *Lövinger Antal* az óriás forgást és utána a lendületet alulról fogva meg, az alsó mellső mérleget. A szegediek közül különösen még *Golovicsot* tapsolták meg.

A fővárosi tornászok közül *Szafka*, *Kampis*, *Friedl*, *Arnold*, *Körber*, *Mozer* mu attak szép gyakorlatokat.

Hét óra már elmúlt, mikor a közönség a már-már kitörő égi-háború elől menekülendő, odahagyta a torna-teret.

E közben *Ráth Károly* a versenybizottság elnöke kiosztotta a versenytornázás győzteseinek a díjakat a következő beszéd kíséretében:

Örvendetes tény, hogy a tornázás hasznossága felőli meggyőződés a társadalom minden osztályánál már erős gyökeret vert. Igazolja ezt a mai, kiváló részvét mellett megtartott ünnepély és annak szép sikere. De ezen mai ünnepély egyszersmind fényes bizonyosságot adta annak, hogy a torna-ügy kérdése hazánkban is kiváló fontossággal bír; és hogy az a nemzet erősítésére s a hazafiaság fejlesztésére nézve hathatós tényezőt képez; mert ez a nemzetet legdrágább kincseiben, fiaiban erősíti. A tornázás ezek szellemi működését hatványozza, az egységes, hazafias összetartást s a különböző társadalmi elemeknek egy nemes célra való egyesítését hatalmas módon elősegíti; az egyeseket a haza szolgálatára úgy testben mint lélekben edzetté, izmossá teszi, s így a test és lélek fölötti öntudatos önuralmat megkönnyíti. És ti e nemes s hazai ügynek lelkes bajnokai, az első országos torna-ünnepély versecytornázás győztesei, a kik a torna-ügy iránt való nemes s önzetlen szeretettel párosult törekvés és buzgalom által vezéreltetve, ennek szolgálatában a mai versenyeken győzelmet arattatok és a mai szép ünnepély fényét s erkölcsi sikerét biztosítottátok, fogadjátok az összes hazai tornászok és a versenybíró-ság nevében őszinte kebelből fakadt elismerésünket. Legyen győzelmi dicsőségetek örökre bevésve a hazafias tornázás emlékkönyvébe s fogadjátok a torna-ügy önzetlen szolgálatában jelesen kiérdemelt jutalmatokat. Szolgáljon ez nektek ezentúlra is talizmánul s a mai győzelmetek napjára való becses emlékezetül; a tornázás többi lelkes barátainak pedig buzdításul. Éljenek a győztesek! Éljenek a tornászok!

Ezzel a díszornázás befejeztetvén, a tornászok a zenecsarnokban terített vacsorához gyűltek.

Alig ütötte még el a nyolczat, már együtt voltak a bankettezők, kiknek fesztelen jó kedve a jó cigányzene és a pezsgő-palaczkoknak vig durroztatása mellett magas hullámokat csapott. A második fogás után *Hegedüs Sándor* mondott igen szépen előadott felköszöntőt az első magyar tornászra, a királyra, *Rudolf* trónörökösre és fenséges nevére. A jelenvoltak állva hallgatták végig a lelkes toasztot s végül harsányan éljeneztek.

Ráth Károly főpolgármester a vidékről felrándult tornászokat ismételtén üdvözlő és az ő egészségükre üríti poharát.

Hoffmann nagy-kanizsai tornász *Hegedüs Sándort*, mint a nagybizottság elnökét élteti.

Szilágyi Lajos a fogadóbizottság buzgó elnöke a főváros törvényhatóságát és a kiállítási bizottságot köszönti fel, mint a melyek anyagi hozzájárulásukkal nagyban mozdították elő az ünnepély ügyét.

Kammermayer polgármester *Hegedüs Sándor* és a tornászok egészségéért iszik.

Késő éjjel oszlott csak el a vidám társaság.

T. ELŐFIZETŐINKHEZ.

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, kiknek előfizetésük lejárt, hogy **hátralékos összegeiket küldjék be** s előfizetéseiket újítsák meg.

Az előfizetési ár: 3 óra 2 frt, 6 óra 4 frt, 12 óra 8 frt.

Az előfizetési pénz legcélszerűbben posta-utalványon küldhető *Aigner Lajos* könyvkereskedésébe (Budapest, IV. váci-utca 1.)

Az 1884-iki évfolyamból még néhány teljes példányt nyál szolgál a kiadóhivatal 6 frtjával

KÜLÖNFÉLÉK.

Szilvász Ödön †. A «Fertői csónakázó-társaság» nevében bánatos szívvel jelentem, miszerint egyesületünknek közszeretben állott kitűnő tagja, *Szilvász Ödön*, végzett gazdasz és állatorvos, Millstatban (Karinthiában) f. 1885. évi július hó 5-én, életének 23-ik évében, agyszélhűdés következtében elhalálozott. A magyar haza és társadalom benne sokszorosan képzett törekvő és becsületes munkást, fájdalomtól megtört szülői s testvérei a legjobb gyermekeket s kedves testvért, társaságunk végre legkitűnőbb tagját veszíté el. Gyakorlott vívó, úszó, jó lovas és tornász, azonkívül ügyes velocipédező és evező, mindenekfelett mégis kitűnő vitorlázó volt. — Csinos férfias külseje, szelid jószívűsége, aranytiszta jelleme, a mindenki által szeretett bajtársat előttünk örökké feledhetlenné tévék. Egyike volt azoknak, kik 1882. év augusztus 23-án a Fertőn hajótörést szenvedvén, a csodával határos módon menekültek a végveszélyből s azon négy tagból állott legénységnek, mely «*Rudolf*»-unkat a múlt évi versenyen oly szép győzelemre vezeté a bécsiek ellenében s kik közül ő immár a második, ki jobb hazát keresett. A nagy árboczon s hajóházunkon lobogó fekete zászlók s vitorlásainkon félrúdra bocsátott lobogók szomorúan hirdetik az oly korán elhunyt sportférfiú és feledhetlen barátunkért fájó szívvel érzett mély gyászunkat, pótolhatlan veszteségünket. — Legyen örökké áldott emlékezte! Sopron, 1885. évi július hó 8-án. *Kiss Ödön*, mint a «Fertői csónakázó-társaság» elnöke.

Lapunk zártakor vesszszük az értesítést, mely szerint a «Szegedi csónakázó-egylet» a «Herkules»-t hivatalos lapjává választotta. A hivatalos iratot jövő számunk hozza.

(Hivatalos.)

A «Szabadkai torna-egylet» választmánya új alakulása óta e hó 7-én tartotta meg *Palicson* első és fölötté nagy fontosságú ülését. Az ülés tárgyát a következők képezték: Egyleti pénztárossá a leköszönt *Kirner Dezső* helyébe egyhangúlag *Hacker Adolf* ur választatott meg. A palicsi versenypálya állandósítása elvben kimondatott és egy hármas bizottság küldetett ki, hogy a városi hatósággal érintkezésbe lépjen, a pálya költségének fedezése miatt. — Két új versenypont vétetett fel s a következőképen állapítottak meg, agymint: *vasparipa* (Bicycle) verseny. Lasú verseny. Nyitva minden magyar és osztrák velocipéd-club tagja részére. Táv. 100 m. Győztes az, a ki legutoljára érkezik a célhoz. A géppel megállani s a kitűzött irányból eltérni nem szabad. A ki verseny közben a géppel elcsúsz, a versenyt nem folytathatja. Minden versenyző egy méter szélességű pályán hajt, melynek határai a versenypályán megjelölve lesznek. Ezen határ érintése disqualifikációt von maga után. Egyszerre legfeljebb csak öt versenyző indíttatik, több résztvevővel az indítás két csoportban történik s a győztesek új versenyben döntik el a verseny sorsát. — *Gyorsfutás*. Nyílt verseny. Táv. 91.3 m. — Díjak: elsőnek egyl. ezüst-érem és tiszteletajándék, ha a távolságot 11 mp. belül futja meg, másodiknak, csak ha a távolságot a kitűzött időn belül futja be, bronz-érem adatik. — Az általános versenyszabályok következő pontokkal egészítettettek ki, u. m.: 1. Versenyre csak műkedvelők (amateurok) bocsátatnak. 2. Fizetést húzó egyleti művezetők, alkalmazva levő tornatanítók, a kik fizetést húznak vagy már húztak s mindazok, kik hasonló minőségben fizetésért működtek, vagy működnek, az összes versenyekben részt nem vehetnek. A szabadornázásban azonban résztvehetnek és díjat is nyerhetnek. — Minden versenyző 10 percczel versenyre előtt köteles a versenyter belső részén kijelölt versenyzők helyén megjelenni s ezt csak akkor szabad elhagynia, ha már többet nem versenyez. A ki ezen szabályt meg nem tartja, a versenyzéstől eltiltatik s nem indulónak tekintetik. — Továbbá a versenypálya elkészítésére *Vermes Lajos* egyl. titkár, *Fellegi Antal* egyl. jegyző és *Izecsészkul Leó* egyl. művezető lettek kiküldve. *Vermes Lajos*.

(Nem-hivatalos.)

A «Szabadkai torna-egylet» f. hó 8-án Szabadkán, a városi tanácsteremben tartotta meg évi rendes közgyűlését, *Piukovich János* egyl. alelnök vezetése mellett. Több folyó ügy elintézése után a szavazás következőleg folyt le: tiszteletbeli tagokká vá-

lasztattak: Pertich Mihály, Porzsolt Ernő, a Magyar Athletikai Club bajnoka, dr. Koller Károly, a M. A. C. bajnoka, dr. Dáni Vilmos, a M. A. C. bajnoka, Asbóth Jenő, a M. A. C. bajnoka. Elnök: Birkás Gyula. Alelnök: Osdolai Gábrý László. Titkár: Vermes Lajos. Pénztáros: Kirner Dezső. Ellenőr: Janiga János. Jegyző: Fellegi Antal. Művezető: Izeccsészkul Leó. Szertáros: Sztojkovics Emil. Orvos: dr. Reisner Gyula és dr. Dobroevis Plátó. Ügyész: Farkas Zsigmond. Mérnök: Gáli Adolár. Választmány: Piukovich János, Békeffy Gyula, Vasvári Antal, dr. Brenner József, dr. Gyorgyevits Szredoje, Piukovich József, Hacker Adolf, Mucsi György, dr. Antunovics József, Gyelmis Gerő, Lénárd István, dr. Mukits Károly, Léway Simon, Mácskovits Titusz, Jankovich Kázmér, Sziebenburger Károly, Szigethy József, Scossa Zoltán, ifj. Vojnits István.

Kaszás Istvánt nagy útjára Vándory József is elkíséri Párisig. Mint az útát Kaszás tervezte, úgy nem vihette ki, mert 5-én reggel velocipéden indulva Vörösvár felé, az útát oly állapotban találták, hogy kénytelenek voltak visszafordulni és Pozsonyig vasúton menni. Kaszást ugyanis Pozsonyban kitűzött időre varták a bécsi velocipédisták és ekkorra gépén nem érhetett volna oda. Mint értesülünk, a velocipédezőknek az idő künn sem kedvez, folyton esik, mi miatt egy napot Schwechaton kellett tölteni. Jövő számunkban részletesen ismertetjük a kirándulók eddigi útját.

Az új-pesti torna-egylet első díszturnája páratlan szép eredményel folyt le a hó 4-én. A palotai parkvendéglő kertjében az árnyas padsorokat díszes közönség töltötte meg, míg a nagy szabadtéren 50-nél több tornász mutatta be a szép gyakorlatait. A felvonulás és szabadgyakorlatok ugyanazok voltak és ugyanolyan módon folytak le, mint az országos torna-ünnepélyen, sőt, valljuk be mindjárt, hogy sokkal egybevágyóbban. A vezénylest maga a fáradhatatlan elnök, Goll János vezette, oly energiával, mely átragadt minden tornászra. A csapattornázásban az újpes-tiek nyújtón és korláton, a vendégek a pesti és budai egyletektől lovon, a növendékek (18-an) ugrószeren tornáztak. (Az ugró mércezők rosszak és madzagon ugnak át, mi sokszor veszélyes is.) A nyújtó-szabadtornázásban különösen gyönyörködött a közönség. — Szép gyakorlatokat végeztek Berényi Antal, Arnold Róbert, Szafka Manó, Broozér Mór, Pozdech Gyula, Erschinger János, Schwarz Henrik, Kossúth Péter stb. A nyújtó-tornázás után a tornászok futólépésben kivonultak és egy óra múlva már a táncztéren tüntették ki ügyességüket. A multság csapongó jó kedvben éjfélén túl is tartott még.

Vermes Lajos a «Magyar Velocipéd Club» alapítói sorába igen szép alapítvánnyal lépett be. Az egyletnek adományozott ugyanis egy 100 frt értékű velocipédet, melyet a club készpénzzel akart tőle megvásárolni. A szép tett nem szorul dicséretre.

Európai körút velocipéden. Schlein Károly vezetése alatt Bokelberg Ede, Philipovics Emil és ifj. Szikszay Ferencz f. hó 11-én reggel 5 órakor nagyobb velocipéd-útra indultak. A kirándulókat a Szikszay-féle énteremtől számos velocipédező kísérte el rövidebb útra. Még az indulás napján este feladott következő táviratuk szerint szerencsésen megtették az első nap 100 kilométert. «A «Herkules» szerkesztőségének. Új-Szöny, július 11-én 8 óra este. Minden baj nélkül friss erővel hajtottuk be az eddigi útát és még e távirat feladása után estig Ácsón leszünk, az első nap 100 kilométert hajtva be.» — A kirándulók felszereléséről, valamint eddigi útjukról jövő számunkban.

Rémy Róbert, a «M. V. E.» tagja, múlt hó 28-án reggel 5 órakor Bécsből Kremsbe indult; 11 órakor Pöltenben volt és innen Melken keresztül délután 6 órakor érkezett meg, hol a tornászok ünnepélyesen fogadták. 29-én reggel 11 órakor indult Hadersdorf-on Königsstetten és Tullu-on keresztül Bécsbe, hova 7 órakor este érkezett meg. Neuwaldsuan-ban a bécsi Radfahrer-Club tagjai várták. Az út 316 kilométer. — A vele kirándulók mindannyian elmaradtak.

A «Magyar Dalcsarnok»-nak ismét új kitérő erői vannak az Osrani testvérekben. E mulattató társaság zenészi előadása nem vág ugyan bírálatunk körébe, de az a bámulatos testi ügyesség, melylyel bohó mutatványait végzik, csak általunk méltányolhatatik eléggé. Ugrándaásaik bár nem bohócszerűek, mégis a legkitűzőbb nevetésre hangolják a mindig számos közönséget. — Eugenio erőművész fogemelési gyakorlatai mellett universalis tor-

násznak látszik és e mellett ügyes egyensúlyozó. Különösen sok tapsot arat újabban, hogy a hordóra, melyet fogával hord körül, már három gyermek ül fel. Eugeniónak igen szép derékizmai vannak, mely a hordónak függéstől való felemelésénél tűnik ki.

Velocipéden Budapestról Bihar-Tordára. Székely György, a «M. V. C.» tagja igen szép velocipéd útát tett meg, melynek részleteit egy sportszerűen írt magánlevél után a következőkben ismertetjük: Indultam Budapestról 4-én este 6 óra 30 perczkor, Gödöllőre érkeztem este 8 ó. 38 p. — 28 km. 2 ó. 8 p. — Gödöllőről indultam 5-én reggel 3 ó. 35 p., Hatvanba érkeztem 7 ó. 42 p. — 33 km. 4 ó. 7 p. — Hogy ily rossz idő alatt érkeztem Hatvanba, oka az volt, hogy közvetlen Aszód előtt hegyről lefelé óriásit buktam előre, a jobb tenyeremről a bőr jó darabon lejtött, a hogy csúsztam rajta. Az esés után ugyan össze szedtem magamat s mentem még vagy 10 kilométert, de a Hatvan előtti 10 kilométert már taszítottam, mert a kormányrudat fogni absolute nem voltam képes. Hatvanban, mivel láttam, hogy ilyen kezekkel nem vagyok képes a megírt határidőre megérkezni, elhatároztam, hogy útam feléről inkább lemondok. Estig ott időztem, kezeimre hideg borogatást raktam s az esti vonattal indultam Karczagra s innen folytattam útamat gépen. — Karczagról Bucsára 16 km. 1 ó. 25 p., 5 kilométert taszítva. Bucsáról Szerepre 12 km. 1 ó. 11 p., rossz út, szintén taszítva egypár kilométert. — Szereptől kezdve Bihar-Tordáig ezután már majdnem az egész út jó volt s az egész útát, körülbelül 23 kilométert, 1 ó. 10 p. alatt tettem meg. Megjegyzendő azonban, hogy itt már nem magam mentem, Szerepre elém jöttek többen kocsival s lóháton, a közbeeső falvakban meg-meg állottunk 5—10 percznyi pihenőre; ez ugyan inkább rontott, mint javított, mert mindenütt belém diktáltak 3—4 pohár bort. Az egész útát tehát, mintegy 112 kilométert, beleszámítva 16 kilométernyi tolast, 11 óra alatt tettem meg s leszámítva a tolast, körülbelül 3 órát (per km. 10—12 p.), marad 100 kilométerre 8 óra, azaz óránként 13 km.

«HERKULES»-NAPTÁR.

Julius	19-én a «Nemzeti Torna-Egylet» drezdai útja.
«	közepe táján a «M. A. C.» úszó versenyei.
Augusztus	2-án a «Szabadkai Torna-Egylet» versenyei.
«	15-én a «Szabadkai Vasparipa-Egylet» bukaresti útja.
«	15-én a «Bajai Athleta-Kör» versenyei.
«	15-én a «Bajai Athleta-Kör» verseny-gyaloglása.
«	16-án a «Bajai Athleta-Kör» verseny-úszása.
«	20-án budapesti lóverseny.
Szeptember	3-án budapesti galamblovési verseny d. u. 1 óra.
«	4-én « « « « « « «
«	6-án « « « « « « «
«	6-án bécsi lóverseny.
«	8-án budapesti galamblovési verseny d. u. 1 órakor.
«	8-án bécsi lóverseny.
«	10-én « «
«	13-án « «
«	15-én « «
«	17-én « «
«	20-án « «
Szeptember	elején a «M. A. C.» bajnoki gyaloglási versenye Budapest—Adony és vissza.

TARTALOM.

Az új pesti torna-egylet (Vida Gyulától). — Torna-műkifejezés és vezérlés az elemi népiskolában (Porzsolt Lajostól). — A marosvásárhelyi torna-egylet tag-névsora. — A vízbe ugrás (két képpel, Porzsolt Lajostól). — Az első országos torna-ünnepély. — T. előfizetőinkhez. — Különfélék. — «Herkules»-nap-tár. — Tárca: A Királyhágón át (dr. Magyar Antaltól).

Athléta-
regatta-
torna-

és
velocipéd-
egyletek

összes egyenruházati czikkei, valamint a legköltségesebb verseny-öltönyök, továbbá tricot ingek, tricot nadrágok, Sweater-ek, sapkák, övök, harisnyák stb. a legnagyobb választékban és jutányosan kaphatók:

SIGMUND JÓZSEF

vászon, kész fehérenemű, harisnya- és rövidárú-raktárában

BUDAPEST IV., VÁROSHÁZ-UTCA 2—4. SZÁM. — ALAPÍTOTT 1846.

Budapest és mondhatni Magyarország ez egyetlen üzlete, mely különféle sport-czikkok előállításával rövid néhány éve foglalkozik; a számos rendes megrendelő közül legyen felemlítve: a «Bajai athléta-kör», a «Budapesti kerékpár-egylet», a «Hunnia csónakázó-egylet», a «Magyar athletikai club», a «Magyar-óvári torna- és vívó-egylet», a «Magyar velocipéd-club», a «Neptun budapesti evezős-egylet», a «Pannonia csónak-egylet» stb.

Ujabb alakult sport-egyletek egyenruhái minta, rajz, vagy bármily különleges kívánság szerint, a lehető leghamarabb készíthetők.

3—1

Legújabb találmány a tűzoltás terén. **BRANDT VILMOS ÉS TÁRSA**

BUDAPESTEN és MÜNCHENBEN.

A bámulatos gyorsan ható Brandt Vilmos-féle tűzoltó anyag számtalan szakbizottság által megvizsgáltatott és Svájcban, Dél-Németországban, Hannoverben, Hamburgban, Brémában és Budapesten elfogadtatott.

Ő fensége **József főherczeg** 1884. évi május hó 30-án a kassai tűzoltó próbán kitűnő tűzoltó szernek találta e Brandt-féle anyagot.

Számos legmagasztalóbb bizonyítvány dicséri e szer használhatóságát melyeknek eredetije nálunk bármikor megtekinthető.

Gazdászoknak, raktártulajdonosoknak a találmány vagy receptje saját használatukra a feltalálóval kötött külön megegyezés után eladatik.

Brandt Vilmos és társa

Budapesten és Münchenben.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca 2.
Aigner Lajos könyvkeres-
kedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.
Egyes szám 20 kr.
Hirdetések díja: két hasáboz
petit sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, VIII. József-körút
67. sz. a.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket nem
fogadunk el.

AZ «ACHILLES» VELOCIPÉD- ÉS CSÓNAK-EGYLET, AZ «ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BALATON-EGYLET», A «BEREGSZÁSZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET», A «BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BUDAPESTI TORNA-EGYLET», A «BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE», A «DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «DEBRECZENI TORNA-EGYLET», A «FERTŐI CSÓNAKÁZÓ-TÁRSASÁG», A «GYŐRI CSÓNAKÁZÓ-EGYESÜLET», A «KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB», A «KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB», A «KUNSZENTMÁRTONI CSÓNAKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «MAGYAR ATHLETIKAI CLUB», A «MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET», A «MAROSVÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «MAROSVÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET», A «NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET», A «NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NEMZETI HAJÓS EGYLET», A «NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET», AZ «Ó-BUDAI TORNA-EGYLET», A «PANNONIA CSÓNAK-EGYLET», A «POZSONYI HAJÓS-EGYLET», A «PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SELMECZI AKADÉMIAI ATHLETA-CLUB», A «SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SZABADKAI TORNA-EGYLET», A «SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR», A «SZEGEDI CSÓNAKÁZÓ-EGYLET» ÉS A «SZEGEDI TORNA-EGYLET»

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. k. minister ő nagyméltósága 47,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézetének.

A mult héten szerkesztőségünkhöz a következő hivatalos irat érkezett:

A «Herkules» tekintetes szerkesztőségének
Budapesten.

Van szerencsém a tek. szerkesztőséget értesíteni, hogy a «Szegedi csónakázó-egylet» választmánya folyó évi június hó 26-án tartott ülésében a «Herkules» című testgyakorlati közlőnyt az egylet hivatalos lapjává választotta.

Szeged, 1885. jul. 10-én.

Hazafias üdvözléssel:

Rigó Endre,

a «Szegedi csónakázó-egylet» jegyzője.

Sport-kirándulások külföldre.

Csak a közelebbi napokban is egy tornász- és két velocipédező társaság indult nagyobb európai útra, hogy a művelt nyugat sportmozgalmaikat megtekintsék. A mult évben a csónakázók tettek egy szép utat a felső Dunára. E mellett különösen a velocipédezők az ország csaknem minden vidékét bejárják.

Határozottan látszik tehát e téren is, hogy a testgyakorlatok mind nagyobb és nagyobb lendületet nyernek, hogy itt is nyomába lépünk az elől menő nagy nemzetek sportifjainak. — Mi azonban nemcsak magánjellegű dolognak tartjuk az ily nagyobb külföldi kirándulásokat, mert ezekkel hazánk sport-

A «HERKULES» TÁRCZÁJA.

A Királyhágón át.

Tornász-kirándulás.

Irta: DR. MAGYAR ANTAL.

(Folyt. és vége.)

Ez az Aranyos-torras vidéke, egy nagy látkör, melyben ropant mérvű hullámokban számtalan hegy-völgy tömkelege terül el, erdők és legelők kellemes változatosságával, körülkerítve a Királyhágó hegyláncának óriásai. Balfelől a Muntye Mare és a verespataki hegyek, arany hírukról ismeretesebbek, mint gazdagságukról a természeti szépségeikben. Szemben a Vulkan, igen hasonló egy nagy hegytetőn, óriások által kősziklákból épített hatalmas fellegrvárhoz; tovább jobbra elzárja a látkört a Gaina havas, változatos, sokhegyű tömege és végül a Biharhegy méltóságosan tülemelkedő osztatlan tömege néhány kőbor felhő által udvaroltat magának. — Az apróbb hegyek tömkelegében elvész a szem; már-már kételkedni kezdtünk, hogy a lábaink előtt kezdődő völgyek és gerinczek melyikén induljunk meg, hogy az itteni természeti tünemények legszebbikét, a «skerisőrai jégbarlang»-ot feltalálhassuk.

Egészen váratlanul egy korcsma esett itt útunkba. Mi ugyan nem ismertük volna fel ezen gunyhó ily tulajdonságát, ha vezetőnk, ki az előtalált fátával rögtön értekezésbe bocsátkozott, e körülményről fel nem világosított volna. Szerencsére a korcsma fogalom oly tág, hogy így elnevezve, egy efféle gunyhó sem érezheti magát kitérítve. Az előtalált fáta volt a vendéglősné. Hajadon volt, de egyike azon szélesképű nagytermetűeknek, kikről önkéntelen eszébe jut a szemlélőnek, minő retteneteselek lehetnek az amazonok csapatai. Mégis örvendettünk ez élő lénynek, a kit vezetőnk a maga nyelvén kifürkészett a barlang felé menő

út tekintetében. Mi e közben fejtegettük a szennyes színű viskó mellett (eledelkép még kenyér sem volt kapható), miben lehet ezen korcsma létjoga? Több kérdés után kisütöttük, hogy e hely már Torda-Aranyos megye Albák községének területe, hogy itt évenként egyszer vásár is tartatik. Ilyenkor összegyűlekezik itt a környék közeli és távoli népe mind, elad, vásárol, iszik, mulat és — házasodik.

Beszerika ugyan napi járásra sincs, azt hiszem ezért, hogy nem is igen pazarolják a pópák az itt összekelő párokra az egyházi áldást. Másnap reggel a ki tud, ismét eltávozik, a pakulárok szétoszlanak hegyeik közé, a többi nép is hazatér. Fogadósnénk is akkor vett tén magára utolszor tisztát. — Ettől a zajos naptól kezdve aztán ismét néma a vidék és e korcsma, olyannyira, hogy a fogadósné, a mint meglátta három ily fényes vendég közeledtét, el akart bújni.

A bizalom azonban csakhamar megjött gyenge kebelébe, olyannyira, hogy Vaszilinknak gyöngéd viszontlátásra is ajánlatot tett, a mit ez mindenképen félre akart magyarázni és sértően vonakodott.

A vízvázlasztó 5000 láb magasságáról ezután már folytonosan ereszkedtünk, hol sűrű nedves fenyveseken, hol dús réteken haladva. Néha-néha már kaszálókra, sőt később gunyhókra is akadunk. Ezen ugynevezett házak már Skerisóra községéhez tartoztak. Öt órai járás után végre a hozzánk csatlakozott idevaló oláhok, (mócok) értésünkre adták, hogy a jégbarlang elé érkezünk. Előbb elköltöttük a Remeczről hozott elemózsia maradékait és aztán sűrűn fenyővel borított oromnak indultunk, a melynek tetején kellett e barlangot feltalálni.

Mily felséges látvány lepett meg itt bennünket. Egy barlang egyszerű száda helyett talán a világon egyetlen tünemény igézett meg itt. Mihez lehetne ezt hasonlítani, hogy a hely költőiségét le ne alacsonyítsam? — De, a mint csak ezen mélységbe leha-

viszonyait előnyösen mutatjuk be a külföld előtt. — Arról addig a világ vajmi keveset tudott, hogy Magyarországon a sportnak édes hazája van, míg Zubovics, Zimertych és Igali nem tették meg külföldi nagy útjukat. És valljuk be őszintén, hogy minden hírlapi kürtölés nélkül is e sportférfiak útja nagyobb hírt és sportnevet szerzett a magyarnak, mint egész addigi munkálkodásunk. — A kis nemzeteknek nagy erőt kell kifejteniök, hogy létezésükről a világ tudomást vegyen. Hazánkról csak nagy nemzeti küzdelmünk óta tud jóformán az újkor és sportviszonyainkról az előbb említett nagy turistákon kívül Kincsem és Kisbér beszéltettek legtöbbet.

Olyan munkát kell végeznünk, melyről kénytelen legyen a külföld is tudomást venni. És ilyeneknek látszanak mindenekelőtt a nagyobb külföldi kirándulások csónakon, gyalog, lovon és velocipéden.

Az ily kirándulások ideje csak most jó a kevésbé meleg napokon és bizonynyal az eddig útra indultakat még többen fogják követni, hogy a magyar erőnek és szívósságnak nyilvános tanújelét adják.

A magyarnak ezredéves harczi nem veszték ki a népek emlékeiből, sőt testileg ma erősebbnek képzei a külföld a magyart, mint a milyen valójában. — Csak nemrég is mily mesés hír járta be a francia sportlapokat egy magyar nő gyaloglásáról. Mindegyik lap jóhiszeműleg közölte az előttünk hihetetlen dolgot. — A külföld általában a magyart testileg erősnek, szellemileg a vadságig bátornak és vakmerőnek tartja. E csalódásban van ránk nézve hízogó is, de a melyet éppen nem érdemeltünk eddig ki. A külföldre kiránduló sport-ifjainknak kötelessége meggyőzni az ottani kollégákat testi erősödésünk fejlődéséről.

A kirándulók a hazán kívül nemcsak hírt és nevet, de itthon is elismerést aratnak, mert utánuk a külföldi sport-barátoknak is inkább megjön a kedvük hazánkat meglátogatni. — Alig hogy velocipédezőink Bécsben, Grácban és Brünben voltak, már

e tavasszal többen jöttek be az ottani velocipédezők közül. Ha tudják a külföldön, hogy a szép Magyarország velocipéden is bejárható, úgy bizonynyal minden hóban számos külföldi járja be útainkat. Hanem az is igaz, hogy sok vidék országútján meg fogja banni a külföldi, hogy ilyen útra géppel jött.

A külföldre ránduló sporttérfiaknak tehát biztosítva van ott künn érdekességük, mint egy messze levő félig vadnak gondolt nép hírvivőinek, itthon pedig hálás közönségre találhatnak, kik figyelemmel kísérik útjukat és dicsőítve fogadják hazatértükben. — És méltán, mert ők a hirtelen magyar sport apostolai a nagy nemzetek színe előtt.

Tornahelyek népiskolák számára.

A nmélt. vallás- és közoktatásügyi miniszter által 1876. év szept. 2-án 20311. szám alatt kiadott rendelet II. utasítás 13. §. 10. pontjában kimondja, hogy az iskolai növendékek számára testgyakorló térről gondoskodni kell, hogy ilyen tereket a községek hivatják adni. De ha a községek éppen nem is volnának abban a helyzetben, hogy ezen kíváalomnak eleget tessenek, az esetben is kijelöli a fentírt számú rendelet IV. utasítás 5. §. a módját, miként történjék a további gondoskodás.

A népiskola tornatanítónak tehát tornázó tér mindenütt biztosítatik rendelkezésére. Arra kell tehát ügyelni, hogy ezen tér a célnak megfelelő helyen fektüdjék, lehetőleg elkészítve és tornaszerekkel ellátva legyen (IV. utasítás 10. §.). Ezen tekintetekben a következők kívánatosak: A tornatér lehetőleg közel legyen az iskolaépülethez, legegyszerűbb, ha közvetlen közelében van, hogy esetleg a tanórák közé eső időben is használható legyen. Kívánatos, hogy ha már éppen egész közelben nem kapható nyári testgyakorló hely, akkor olyan hely keressék, a mely valamely folyam vagy forrásvizű tó árnyas partjához legyen közel (mint a régi görögök tették), hogy a testgyakorlást a fűdéssel, úszással kapcsolatban lehessen alkalmazni. Ha ez sem lehetséges, akkor olyan hely után kell nézni, melyet üde levegő jár át, a nap érinti, tehát nem hűvös, hanem kertek közé ékelve. Különben a tornatér is némileg kertet kell átalakítani, a mennyiben szükséges, hogy benne itt ott árnyas helyek legyenek és az egésznek izléses kinézése is legyen.

A tornatér talaja keményre veressék ott, hol az összgyakorlatok tisztás helye van, illetőleg olyképen készíttessék el, hogy az esős

tolva juthatunk a barlangba, kell, hogy azt mégis, a mennyire tőlem telik — leírjam.

Egy tágas dolina, száz lépésnél nagyobb átmérővel, a tenyves közepén; meredeken lejtő falakkal, oldalai fenyőkkel és buja pátrányokkal benőve, az, mely előttünk fekszik. Közepét még nem látjuk. A kíváncsiságtól izgatottan, hol létrászerű lépcsőn, hol mohokkal dúsan belepott sziklákon szállunk alá szótlanul. Az első fordulatnál előttünk fekszik a tétőngő mélység. A dolina feneke helyett, sok ül mélységű kútszerűen lefüggő udvar látható, mohlepott függőleges sziklafalak által körülzárva. Alakja négyszögű átmérőjű, talán 15—20 lépés. Felülről kidőlt fenyők, hegygyel lefelé csüngnek alá, futó növényektől belombozva, mintha alá akarnának e vészes nyílásba tekinteni.

Néhány lépés után ott állunk a szédítő mélység szélén, a tekintet fölfelé és lefelé egyaránt fölkel a szemlélőben saját csekélységének öntudatát.

Mig fölfelé az óriás fenyők az égig látszanak nyúlni, még emelve a dolina meredek lejtőjétől, addig lefelé a nagy mélységbe beült egy kis felhő, mely az alig elmúlt eső után a sötét helyet választotta ki nyughelyül és a csendes sötétséget titokszerű fátyollal borította el.

A mély udvar fenekéről a hó csillog fel. Itt-ott egy napsugár lehatol a sűrűn körülálló fenyők falán és azonnal millió vízcsepp ragyogása élénk fénypontokat helyez a komoran méltóságteljes homály fölé.

A midőn egy keskeny kőpárkányon ott állottam ezen látvány előtt és a függőlegesen leszálló létra első fokára tettem lábamat, szent borzongás fogta el keblemet. Felmerült bennem a kérdés, minek zavarja a kíváncsi ember a természet ezen egyszerű rejtekeinek nyugalomát? Mikor aztán a hosszú létra ritka fokain lecsúszva, végre megérkeztem a fenékre és az örök hóra tettem a lábamat, megtalálni véltem a feleletet.

Hogy az alkotóra emlékezzék!

Az állítólag több üles jeges hórétegről a nedves, mohos, megmáshatlan kőfalakon végig, az összehajlani látszó fenyőkön túl, a kék égre emelkednek szemeink; és e mélyből oly közelnek látszott annak lemosolygó kis részecskéje.

A csendet a köröskörül csepegő víz locsogása beszédessé teszi, de az utánunk jövő kíváncsi mőczok kiáltozása véget vet az ábrándos hangulatnak:

Jerünk tovább!

A nyugati oldalon nagy kapuszerű nyílás feltárja a barlangnak első, roppant nagyságú termét. Minden barlang között ebben lehet a terem szót leghelyesebben alkalmazni, mert ennek sík parquetje kiállja a versenyt minden ilyenmő emberalkotással. Nagyságát tekintve, e helyiség befogadhatna ötven párból álló báli társaságot és ez hűvös, magas, a napvilágtól teljesen bevilágított bájos táncsterem lenne. Csakhogy korszolyát kellene kötni, mert a padlót ki tudja minő vastag, átlátszóágában zöld jégömeg képezi.

A sima padló egyhangúságát itt egy, amott három, csepegésből keletkezett, szabadon álló jégzikla szakítja meg.

Mielőtt tovább haladnánk, meggyújtjuk a magunkkal hozott fáklyákat.

A második terem tágas öbölben összefügg az elsővel, de néhány lépcsővel mélyebb; padlója hasonló, de teteje balélé lehajlik s ez által széles alacsony folyosóvá alakul. Ez szolgál be a harmadik üregbe. — Itt van a barlangnak tulajdonképeni díszterme.

Bár nagyságra nézve nem tesz túl az elsőn, magassága roppant, teteje hegyesen csúcsban végződik. — A falak ragyogó kristálykakkal vannak elletve s ezek a fáklyák fényét reszketve tovább és tovább adják, fölfelé a mindhomályosabb csúcsig. A terem padlóján változatos magasságban meglepő alakú jég-

időben ne legyen azonnal sikaos vagy iszapos. Homok és agyagkeverék a legjobb. Ezen fő téren kívül homokkal 15—20 cm. réteg készíthető (szívnálban) a tornaszerek alatt és körül, valamint azon helyekre, hova a legrások történnek.

Az egész tornater szegélye befásítandó, különösen a keleti és nyugati oldalon. Kőfal vagy kerítés húzandó azon oldalra, hon nét leginkább szoktak hideg szelek fújni a vidék és hely fekvése szerint, ezen kerítés befuttatandó vadszölővel vagy egyéb folyónövénnyel. A fák alatt ülőpadok helyeztessenek el, melyek azonban a rendes tornázási idő alatt a növendékek által nem használatnak.

Gondoskodni kell némi fedett felszerformar helyiségről is a nyári tornater valamely oldalán, a hova a hordozható tornaszerek használatvétel után beállíthatók legyenek és a hol a növendékek fölös öltöndarabjaikat, kalapjaikat felaggathassák és a hol a hirtelen beállott rossz idő alatt békésen megvonulhassanak, felöltözhesse nek.

A tornater lehet bárminő alakú, négyszögű, körterű vagy hosszúdad, csak ne legyen soha keskenyebb 10 méternél, se rövidebb 20 méternél. Az egész nyári tornahelyiségnek legalább is 360 négyszögméternek kell lenni, legcélszerűbb az 1000 négyszögméter nagyságú, mert egyszerre 3 osztály tornázván együtt, a növendékek száma sok helyen jóval nagyobb, mint a középiskolákban együtt tornázóké (t. i. 60-nál). Kíváncos a fent jelzett nagyobb tornahelyiség azért is, mert csak így lehet annyi növendéket együtt, de különféle játékcsoportokban játszani és teljes kiterjedtségben végeztetni velük összegyakorlatképen mementeket, futtatásokat, kiütős labdajátékokat. Ilyen nagyobb térségen némely külön alkalmakkor, ünnepélyes össztornázásokkor könnyen lehet működtetni együtt valamennyi osztályok növendékeit is.

A nyári tornahelyiségnek tornaszerekkel való berendezésénél figyelemmel kell lenni arra, hogy a földbe ástott szerálványok a középtértől kissé félreessenek, de a kerítéshez, falhoz se legyenek olv közel, hogy a szerhez felállásokban és a gyakorlatokban gátolnának. Futópályául a térség egy része teljes hosszában szabadon hagyandó. A fák hova ültetésére nézve célszerű egy intézkedni, hogy a mászó készülékek állványaihoz, a nyújtó oszlopokhoz, esetleg a korláthoz is tétessenek magas koronájú lombdús fajú fák, azonban ezekhez oly távolra és olyan helyre, hogy a gyakorlatok kivételében útban ne legyenek.

A tornázásra télen még nagyobb szükség van, mint nyáron, mert télen a zárt falak között igen kevés mozgást végez a test és az üde levegőt sokkal ritkábban szívhatják a gyermekek a szabadban, mint nyáron. Elégé sajnó, hogy az anyagi helyzete sok iskolának, községnek nem engedi meg azt, hogy alkalmas téli tornahelyiség is bocsáttassék tornázási célokra. Mondja ugyan

képződések épültek, különböző magasságban, néhányan az ölet is túlhaladva. — A tetőről itt is, ott is lecspeegő víz szétlocsanó cseppjei lassankint jégtölséreké fagnak, alól alig félláb átmérőben, felfelé mind szélesebbek, egész másfélláb átmérőig. Ez-k a tölsérek belől üresek és kristálytiszták, a belé tartott fáklya fényét bűvösen megtörik és oly vékonyak, hogy egy gyengédten érintésre összeomlanak. Alakjuk hol nyúlankabb, hol öblösebb, majd kettő három egygyé egyesülve növekszik.

E termet az itteni lakosok beszerikának nevezik, reám inkább oly benyomást tettek e csoportokban körülálló különörű alakok, mintha egy bűvös talajból tündérliliomok kelnének ki.

Eltávozásunkkor néhány mőcz durva kézzel többet összerombolt. Azt mondják, néhány nap mulva ujra kiképződnek.

Nem kis fáradsággal, de szent ihlettől meghatva kiértünk a barlangból, ezen örök telet tartó mélységből és leereszkedtünk a Girda patak völgyébe.

A patak itt rohanó folyóvá változott valami nagy esőtől a távoli hegyekben és egy felázott földréteg vérvörőre festette azt.

Sajnos, hogy az éhség és fáradság már nem igen engedte ezen szép völgy bájait élveznünk. Sietve is csak esti 6 órára érkezünk meg Girdára, a hol a bírónál, a gazda és két erdész szívesége folytán jőtevő nyugalmat találtunk.

Másnap reggel elindulva, már most az Aranyos mellett haladtunk, jobb út mentén Skerisora, Albák és Szekaturán át Topánfalvára.

Ezzel teljesen be volt fejezve a Királyhágón való átkelésünk.

Az Aranyos folyását követve, ugyan Tordáig folytattuk útunkat, de ezt már részemről elhallgatom, mert más számtalan ügyesebb leíró is foglalkozott e tárggyal. A ki a haza szépségei iránt érzékkel bír, bőven nyerhetett alkalmat ezekről olvashatni.

a nmélt. közoktatástügyi miniszter 20311./1876. számú rendeletében, hogy a tornahelyiségnek való tért *esetleg épületet* a közsétől ki kell eszközölni; azonban a legjobb óhaj és akarat mellett is sok helyen oly állapotok vannak, melyek mellett egyáltalában rövid idő alatt még nem nyerhet a tornázás külön téli hajlékot (tornatermet). Az ilyen sajnó esetekben a tornázás üzetik úgy, a hogyan lehet. Ha azonban valamely népiskola azon szerencsés helyzetben van, hogy ha nem is önálló tornacsarnokot, hanem legalább egy eléggé tágas termet rendezhet be tornázási célra, ekkor a tornatanító igyekezzék ezen helyiséget tornázási szempontból helyesen berendezni.

A fent említett miniszteri rendelet 6. §-a értelmében alakított *tantermek* csak szükségből használhatók *tornatermekül*. Egy tornateremnek mindig nagyobbnak kell lenni magasság, szélesség és hosszúság tekintetében is, mint egy rendes tanteremnek, mert a növendékek tornázás közben nagyobb mozgási tért és több üde levegőt igényelnek, mint a csendes ülés alatt.

A növendékek számához mérten akkora tornaterem a legalkalmasabb, melyben minden növendékre 4 négyszögméter térség esik. Mivel azonban sok népi-kolában a növendékek száma a 3 osztály együtt tornáztatásakor feletie nagy, ezért sokszor el kell tekinteni vagy az osztályok együtt tornáztatásának elvétől, vagy a helyiség teljesen kíváncs szerinti voltától. Azonban soha sem tanácsos oly kicsi teremben rendesen tornázni, melyben 4 méter magasság mellett egy gyermekre 3 négyszögméternyi tér sem esik. Tornázni mérsékeltlen lehet oly teremben is még, melynek területéből egy gyermekre csak 2 négyszögméter esik, de ez esetben a terem minimális magassága 5 m. legyen. A helyes tornateremnek legkisebb szélessége 10 m., legkisebb hosszúsága 20 m. Célszerűtlene és csak szükségből tűrhetők a 160 négyszögméteren alóli termek.

Célszerű, ha a tornaterem még egyszer oly hosszú, mint a minő széles. Ha egyáltalán nem szerethető a növendékek számához mért nagyságú tornaterem, az (setben a helyi viszonyok szerint (tanítói képesség, felszerelés és az órarend szerint) vagy a tornázás legyen összevontabb, egyszerűbb, vagy osztálykülönítésekkel külön tornaórák rendeztessenek. Valamint a középiskolákban egy tanító sikerrel csak 60 növendéket taníthat, úgy a népiskolákban is hátrányos, ha ennél sokkal többen tornáztatnak egyszerre. Kivételesén azonban ott, hol az egyféle tornaszerek több példányban vannak meg, hol térség elegendő nagy van, és hol a tornatanító tökéletesen képzett és gyakorlott a tornavezetésben, ott lehetnek 80—120 an is a növendékek, mert előtornázások fognak képeztetni és ezek segédkezése mellett a tömeges osztály-tornázás rendben folyhat.

A tornaterem alja lehet tiszta cser, homok, cementtel vagy asphalittal bevont, vagy deszkával kipadlózva, vagy asphal gumi borítékkal. Az elemi népiskolákban legajánlatosabb a deszkával padlózás. Mert a legfőbb tornaműködést itt az összegyakorlatok (rend- és szabad-gyakorlatok) képezik; ezeket pedig kemény talajon sokkal tökéletesebben, szebben lehet végeztetni. Azonban ott, hol a timárcser könnyen és olcsón szerethető be, ott az egész termet is lehet 5—10 cm. vastagon cserrel beborítani. Homokos talajú tornaterem kevésbbé jó, cementtirozott vagy asphalittal bevont még kevésbbé, gumi szőnyeg a drágaságánál fogva nem fizeti ki magát. Ha deszkapadlózás alkalmaztatik, ez esetben jó, ha a deszkák egymásba vannak eresztve, vagy a deszkakörök cementtel betapasztatnak. A padlózott termekben madraczokról is kell gondoskodni, melyeket nemcsak a legrási helyeknél, hanem egyes esetekben a szerek alá is alkalmazni kell. Az ily madraczok szénával, tengeri fűvel vagy lőszőrrel töltessenek meg és gyakran poroltassanak ki. Ha a terem kellő nagyságú, az esetben annak egyik végén teljes szélességében a faltól 5 méternyire fel kell szedetni a padozatot és helyébe cserétegg hordandó jó vastagon a végből, hogy az ugrási gyakorlatok itt eszközöltessenek, hogy a legrás puha talajra történjék. Deszkával padlózott teremben homokot hordani a deszkázatlan kis helyre nem tanácsos, mert a homok a padozott helyre is felszóródik és ott megcsuszamlásokat, eséseket idéz elő.

A terem fűthető legyen, de a kályha helye az állványos tornaszerektől távolra essék és erős fakorlással, esetleg deszkázattal vétessek körül. 10 R. foknyi meleg már elég.

Általában azon kell lenni, hogy a használatba vett tornaszerek legtöbbje helyéből kimozdítható, félretolható, vagy éppen hordozható legyen, hogy kellő mennyiségű szabadter legyen mindenféle összegyakorlatokra. De ha költségkimélésből vagy nehezebb szerkezeténél fogva valamely állvánnyal bíró tornaszer vagy szerek állandóan egy bizonyos helyre rendeztetnek, az esetben ezeknek helyük egy jelöltessék ki, hogy sem az összegyakorlatok végzésében ne igen gátoljanak, se pedig túl közel ne essenek a falhoz.

PORZSOLT LAJOS.

A verseny-csónakokról.

(Több képpel.)

Mint már e lapok egyik előbbi számában (II. 21. sz.) részletebben fejtegettük, a most divatos versenycsónakokat megkülönböztetjük először az evezőt tartó villák szerint. Van ugyanis belvillás és külvillás csónak. Másodszor a hajó oldalának készítése módja szerint van palánkos és sima bordájú hajó.

A csónakok eleje és hátulja be is szokott fedve lenni a hullámcsapás ellen, így harmadszor van fedett és fedetlen versenycsónak. A hajók elnevezésénél negyedszer az evezősök száma és a kormányossal vagy e nélkül való vezetés is szerepel.

Az evezősök száma az evezőkével rendszeren megegyezik, t. i. a mostani versenyhajóknál, kivéve a skiffet és double scull-t, egy ember csak egy evezőt kezel. A ráció meg is van a dologban,

kormányoz. Ujabban azonban e csónakok is el vannak látva a kormányzó készülékkel, melyet az evezős a lábával igazgat.

A négyevezős csónakot képünk kormányossal mutatja be, bár ezzel is a képzetesebb evezősök kormányos nélkül versenyeznek. A négyes csapat emberei elnevezésüket, illetőleg számjaikat a csónak orránál ültől kezdve kapják; ezt t. i. 1-esnek nevezik (bow). Ez evezős a legkönnyebb testű és legfürgébb legyen. A kormányossal szemben ülő a 4-es (stroke) a legjobb evezős, ki után tartja magát az egész csapat. A 3-as evezős szinte a legjobb és legerősebb evezős legyen, mintegy helyettesítője a négyesnek.

A nyolc-evezős csónak jó leginkább használatba mostani versenyeinknél, míg a hat-, tíz- és tizenkétevezős igen ritkán. Egyike a vízi sport legremekebb látványainak egy nyolc-evezős verseny lefolyása. A csónakok impozáns nagysága és a sok evezősnek

KÜLVILLÁS PÁREVEZŐS CSÓNAK.

KÜLVILLÁS NÉGYES KORMÁNYOSSAL.

KÜLVILLÁS NYOLC-EVEZŐS CSÓNAK.

mert már a négyevezős csónakban a párevezők csak zavarnának a munkában és a hajó előnyös építését is megnehezítenék. — Ugyanis már a párevezős csónakban (I. ábra) sokkal gyorsabb csapásokat végezhetünk, mintha ez két-két evezővel volna ellátva. De meg nagyobb munkát is könnyebben végzünk egy evezővel, mert ennek erőkarja is hosszabb lehet, mint a kettős evezőknél.

Ezért van tehát, hogy már a két emberre készített csónakok is rendszeren csak egyes evezőkkel vannak ellátva. Az első ábránkon bemutatott párevezős csónak egyike a legnehezebben vezethetőnek, mert kormányossal csak ritkán készülnek az ily csónakok és a két evezősnek a lehető legegyszerűsebben kell evezniük, hogy a csónak egyenes irányban menjen. Egyenlő erő, barátságos egyetértés és finom érzékenység szükséges e csónak evezőseinek. A kormányzást rendszeren a csónak orrához közelebb ülő végzi (1-es, bow-evezős), mert ő tekinthet könnyebben a haladás irányára felé. Bár Angliában sokszor a csónak faránál ülő

útenyszerű hihetetlen egybevágó evezése a laikus nézőt is felette gyönyörködtetik. — Természetes, a korrekt evezés betanulása a nyolc embernek nagy munkájába kerül s mint az oxford-cambridgei versenyeknél látjuk, hosszas fárasztó training kell az ily versenyeknél.

Magyar vizen még nem volt nyolc-evezős csónak és igen gyenge reményünk lehet rá, hogy valaha láthatunk. Hisz sem egy-, sem négyevezős versenyeinkre nem volt az idén két evezős sem.

NAUTILUS.

A marosvásárhelyi torna-egylet tag-névsora.

(Folyt. és vége.)

61. Keul József, kir. táblai r. bíró.
62. Kovács Ferencz, apát-plébános.
63. Kovács János, kir. táblai r. bíró.

64. Kovács Gyula, kir. mérnök.
65. Dr. Kozma Jenő, orvos.
66. Dr. Lány Oszkár, ügyvéd-jelölt.
67. Lázár Ádám, országgyűlési képviselő.
68. Gr. Lázár Árpád, kir. táblai segédfogalmazó.
69. Lázár Benedek, rendőr főkapitány.
70. Gr. Lázár János, földbirtokos.
71. Gr. Lázár Kálmán, kir. törvényszéki joggyakornok.
72. Lénárt József, tanár.
73. Máriaffi Dávid, megyei aljegyző.
74. Dr. Marosi Kálmán, kórházi főorvos.
75. Munteanu Aurél, ügyvéd-jelölt.
76. Mezei János, kir. táblai p. bíró.
77. Mikó Miklós, kir. táblai p. bíró.
78. Dr. Molnár Gábor, segéd-szolgabíró.
79. Nagy Elemér, közigazgatási gyakornok.
80. Nagy Sándor, gyógyszerész.
81. Nemes József, bankpénztáros.
82. Orbán József, ügyvéd-jelölt.
83. Pál Gyula, tanár.
84. Pálffy István, kir. táblai fogalmazó.
85. Pál Károly, tanár.
86. Pap Elek, kir. törvényszéki jegyző.
87. G. Pap Máté, ügyvéd.
88. Péterfy Dénes, kir. táblai p. bíró.
89. Pipos Péter, kir. táblai r. bíró.
90. Podhajeczki Róbert, kir. telekkönyvvizsgáló.
91. Popovics Serván, kir. táblai r. bíró.
92. Popu József, kir. táblai p. bíró.
93. Raff Károly, kir. törvényszéki bíró.
94. Reich Lajos, kir. törvényszéki irodatiszt.
95. B. Rothenthal Béla, tanuló.
96. Sándor Kálmán, kir. táblai fogalmazó.
97. Sándor László, alispán.
98. Schneider József, kir. táblai tanácselnök.
99. Schönstein Gyula, ügyvéd.
100. Sebestyén Mihály, kir. főügyész.
101. Simén Béla, tanuló.
102. Spech Adolf, kir. táblai r. bíró.
103. Stojka Antal, kir. táblai r. bíró.
104. Stuckheil Gyula, kir. adófelügyelő.
105. Szentiványi Gyula, kir. táblai tanácselnök.
106. Szentiványi Sándor, megyei árvaszéki ülnök.
107. B. Szentkereszty Zsigmond, kir. táblai elnöki titkár.
108. Szentmariay Dezső, kir. törvényszéki elnök.
109. Dr. Szentpéteri János, ezred-orvos.
110. Tauszik B. Hugó, bank-titkár.
111. Gr. Teleki Ádám, tanuló.
112. Gr. Teleki Mihály, tanuló.
113. Gr. Teleki Sámuel, országgyűlési képviselő.
114. Tellmann József, magánzó.
115. Tompa Gyula, kir. közjegyző.
116. Vass Tamás, ev. ref. lelkész.
117. Vita Sándor, kir. táblai r. bíró.
118. Wittich Károly, kir. törvényszéki joggyakornok.
119. Ziegler Emil, kir. táblai pótbíró.

Montpellier-től Budapestig.*

Az én hazatérésem.

Írta: Igali Svetožár.

(Folyt.)

(Laibachból elutazás. — A Krajnában élő párisi »pschuttense». — Utazó czigányok. — Rudolfsverth. — Landstrasse. — Száva folyó.)

A laibachi orvosnak tehát igaza volt, az esés oly mérvű csontficzamat idézett elő jobb kezem könyökizületében, hogy gépre ülőm valóban lehetetlen volt. Az alábbi sorokban majd megemlékszem róla, hogyan igyekeztem mégis felülni.

Reggeli 6 óra tájt kész voltam útikészletemmel, elővettem gépemet, hogy 50 kilométernyire eltoljam.

Kiérttem Laibachból; az út délkeleti irányban húzódott végig síkon keresztül. Az út kemény s gondozott volt. Néhány kilométernyi gyalogolás után azonban erőt vett rajtam a felszállási

vágy. Kísérletet tettem: azonban alig hogy jobb kezem könyöke s balkezem csuklójzúlete némi nyomásnak tétetett ki, rögtön el kellett ereszenem a kormányt.

Végre, hosszas gondolkodás után úgy fogtam ki a bajon, hogy egy telegraf oszlopához döntém a gépet, felmásztam rá — s hajtottam.

Nyeregrúgóm bár ez időben még igen jó állapotban volt — nagyon megrázott. E rázódás leirhatatlan fájdalmat okozott kezimnek, de hát végre is 10—11 kilométernyi órai sebességgel folytathattam útamat.

15—16 kilométernyire Laibachtól az út dombos kezd lenni; e dombok Rudolfsverth felé már 100 m. magassággal bíró hegyek lesznek. A gép, hogy hegynek felfelé is hajtható legyen, kell, hogy a kormányon a kezek által is emeltessék. Fájdalom! én erre képtelen voltam s a legcsekélyebb hegyen-dombon leszállani valék kénytelen.

20—21 kilométernyire lehettem Laibachtól, midőn egy igénytelen, alig száz házat számláló kis krajnai faluban találok magamat. Miután az idő délfelé járt, ebédelés szempontjából kocsma-keresési inspekcióhoz láttam.

Találtam egyet a »Grand Hôtel»-t (Grosses Wirthshaus).

Beléptemre a falu népe néhány perc alatt összecsozdult csodálásra.

Gémemet biztos helyre téve, az elém siető kocsmárosból az ebédelhetési viszonyok iránt igyekeztem magamat tájékoztatni. Bizony az csak igyekezet maradt, Krajnának délkeleti részében furcsa nyelvet beszélnek. Az ugynevezett Kránerisch-t, a ki azt nem érti, hiába vet bizalmat német, szerb, francia nyelvismere-temben. A »Kränerisch» nyelvet beszélő makacsul a mellett ma- rad, hogy ő másféle nyelvet nem érthet meg.

Mimikával magyarázom, hogy enni akarok, emberem a tűz- nélküli tűzhelyre mutat. Magyarázom ugyanugy, hogy valamit készítsen, a kocsmáros arcza nagy kérdőjellel változik át: de hát mit?

En fáradt, éhes vagyok; a délelőtti megerőltetett karjaim fá- nak, kilátásom a jövőre ugyancsak nem kecsegtető. Ugy látszik enni nem fogok kapni s a bécsi »geografische institut» által kiadott térkép, mely szerint utaztam, Rudolfsverth felé czudarul hegyes útát tüntet elő.

A lehető legrosszabb kedvvel dőltem az asztal melletti székre, hogy jobb karomat a laibachi orvos kenőcsével bekenjem.

E pillanatban hallom, hogy női hang tiszta francia nyelven szólít meg: C'est vrai Monsieur, vous-êtes un français?

Feltekintettem. Egy, a környék paraszt-kosztümjébe bujtatott 30—32 évesnek látszó asszony szólított meg.

Elbámultam, végre midőn szóhoz juthattam, elmondtam utazá- som mibenlétét.

Ő hálából kikapta kezemből a kenőcsös kendőt s »miután ő jobban ért hozzá», szorosan ráillesztette karomra. Tolmács gya- nánt szolgál köztem s a kocsmáros között, kivel megígérteti, hogy félóra múlva rostélyost fog számomra elkészíteni. Addig, míg az készült, az asszonyka mellém ült s néhány perc alatt megismertetett élettörténetével.

Csehország egy kis falujában született, a faluban egy gazdag gyáros lakott, a gyáros fia beleszeretett a szegény csehleányba, a leány meg a legénybe. A legényke valahol jelentékenyebb pénzösszegre tett szert, egy szép napon örök bucsút mondtak szép Csehországnak, hogy a nők paradicsomába, a férjek és omnibuszlovak poklába, Párisba szökjenek. A magukkal hozott 120,000 frank hamar elfogyott, a legény elzúllott, talán a Morgue hivat-lnokai kutatják azonosságát, ő (a hölgy), miután a Champs-Elysée elsőrangú szépsége volt, egy évig ide Krajnába húzódott, hogy kis leányának pirulásnélküli anyai nevelést adjon.

Meghatott ez az országútnál is vénebb és mégis örökké új história.

Ebédemet végezve, elbucsúztam szajnamelléki hölgyemtől, ám- bár nagyon marasztalt; maradjon — ugymond — karja meg fog dagadni, hisz már is fekete, baja lesz vele!

Nem hallgattam rá, a síma útra kiérve, bajosan bár, de oszlop nélkül felülhetek s aprózom a 10—11 kilométert.

Tökéletesen beesteledett, mire Rudolfsverthbe értem. Az első házak egyikében jobbra dinom-dánomot hallok, azt hiszem kocsma. Tévedek, mert ott lakodalmat tartottak, részeg parasztok tartó- zatnak ugyan, de a tévedést belátva, különben is pihenni aka- rok, odább hajtok. A falu közepe táján akadok az igazi nagy kocsmára.

Este vacsora után kezem akarom gondozni, észreveszem, hogy a jobb kar belső oldala posztófeketeségű, a fájdalom némileg alább hagyott. Gémemet némileg megtisztogattam, megolajoztam. Jegyzőkönyvembe beírtam: »Laibach—Rudolfsverth 52 kilométer.

* Az útleírás eredeti, utolsó másfél ív kézírata a nyomdában elveszett; a művet befejezendő, most, 2 év után leírom ismételve. A leírásnak következő része tisztán emlékezetből történik, miután az adatok szinte az utolsó másfél ív sorsára kerültek. Igali S.

A kocsmárosnak piros arcú, fekete szemű lánya van. Nagyon erényes.

Másnap keleti irányban folytattam útam Landstrasse felé. A dombos vidék ismét síksággá változott át, az út kifogástalan símaságú. Az «Invencible» kitűnően siklik tova. De ime, közeledem már a stájer határ felé.

Hadd emlékezzem meg a krajnai útról, mint a hogy azok azt megérdemlik.

A mennyire én ismerem Ausztria-Magyarországot, Krajnában vannak a legjobb országutak. Igaz, hogy a gondozásukra kirendelt emberek egész csoportját láthatja künn az utazó.

Landstrasseban tartottam ebédemet, az uradalmi tisztek s néhány csendő a Rann, illetve a Száva felé vezető utat mutatják meg s délután 4 órájt már Rann-nak vagyok átellenében, melytől csak a sebesen tova iramló Száva folyó választ el.

Néhány percz múlva átjött a «kompos», ki egy hatost megköszönve, átvitt a stájerpartra, Rann-ra.

Sajátságosak azok a szávai kompok: a folyó két partjára erős czölöpök vannak lerve s erre erős kötél rátekerve. Már most a kompe kötélre csigák alkalmazásával van ráerősítve, minél fogva a kompok egyik partról a másikra való átszállítása az erők megosztási elvén alapszik miután az a folyó ereje által eszközöltetik. Érdekes megnézni, de csak egyszer s akkor is rövid ideig.

A Száva folyó a Krajna és Stájerország közötti határt képezi. Megkönnyebbülve léptem a stájerpartra — egy provinciával megint kevesebb.

(Stájer—Horvátország.)

A Száva partján felültem, hogy Dél-Stájernek e kis városkájába hajtsak.

Két templomtornyot, kövezett utcákat, sok boltot vettem észre; következtettem tehát belőle, hogy a helyiség Stájerország földrajzi műveiben kiválóbb helyet foglal el. Az eszeveszett (az iramodás után ítélve) kölyök csoport egyike elkiáltja magát: «to kummt d'r Teifl!» Ucczu neki, boltok zajjal csapódnak be, boltos, mesterember födten fővel rohan ki «Teifl»-t látni. Néhány percz s utánam, hadd használjak hyperbolát en miniature; egy olyan kíséret keletkezik, mint a milyen Gambetta földi maradványait kísérhette. A kísérek között az a különbség volt, hogy az enyém lökdöste, rugdosta egymást, a sok futásban kifáradva lihegett, köhögött, szidott engem, mert nem követhetett — szóval rakoncátlanokdott.

Egy megmentő, nagy zöldre festett pléhkoszorút vettem észre, hozzá való felírással. — Az volt a rauni nagy vendéglő — be-mentem.

Este, mielőtt vacsorához ülhettem volna, a város intelligens polgársága mutatta be magát, kérve engem, mutassam meg a «kereket!» Szívesen eleget tettem kérésüknek.

Reggel korán, a mint hálósobám ablakán kinéztem, finoman permetező esőt konstataháltam. Az utcza azonban még nem volt sáros. Nem telt bele negyedóra, felültem a gépre s hajtottam Horvátország felé.

Tegnapi ismerőseim tudván, hogy 6 órakor indulok, majdnem valamennyien künn vártak az utcán. — Üdvözlést váltva — távoztam.

Rannon kívül az eső mindinkább jobban nyilvánult. Az országút közvetlen a Száva partján szaladt, a Száva krumplic nagyságú hőmpköveit az intező körök jónak látták az úton széjjelszórni, az út készítése, javítása céljából. Stevens ugyancsak rámondta volna, mint a hogy azt az eszköz — trpinjei útvonalal tette, hogy «Afghanistan!»

Padszuszeden túl Horvátországban termettem, ha az út mellé állított kocsi-irány jelzők nyelve nem is tudatta volna velem, de látván a sártapaszkokból álló házfalakat, viskókat, melyekből az inség és éhség vicsorit ki, ráismertem volna a horvátok hazájára. A tájék mindinkább dombosabb és dombosabb lett, az ugynevezett zágrábi hegyek közé kerültem. A dombok tetejéről vettem észre, hogy a Száva jobb kéz felől tűnik el.

Padszuszedben akartam ebédelni, a gazda megkérdez, hogy mit? Megmondom, hogy levest, húst stb. Szemei ökölnyre dagadnak ki, hogy micsoda eretnység, «ta szad je veliki poszt» (hisz most van a nagybőjt!) — kiált fel majdnem kétségbeesetten. «Nema száma Kiszelicze.» (Nincsen csak «Kiszelicza» = nyers káposzta levél, preparálva olaj, só és paprikával). Niobenak nem festettek fájdalmasabb arcot, mint a milyen én e pillanatban vázolhattam. — Végre a Kiszelicza, nyerstojás addiczióval ebédet képezett.

Zágrábtól még vagy 20 kilométernyire lehettem. A 25 krajczár ebéd-díjat asztalra tévén, tovasiettem.

(Folyt. köv.)

T. ELŐFIZETŐINKHEZ.

Tisztelettel kérjük olvasóinkat, kiknek előfizetésük lejárt, hogy **hátralékos összegeiket küldjék be** s előfizetéseiket újítsák meg.

Az előfizetési ár: 3 óra 2 frt, 6 óra 4 frt, 12 óra 8 frt.

Az előfizetési pénz legcélszerűbben posta-utalványon küldhető Aigner Lajos könyvkereskedésébe (Budapest, IV. vácz-utca 1.)

Az 1884-iki évfolyamból még néhány teljes példánnyal szolgál a kiadóhivatal 6 frtjával

KÜLÖNFÉLÉK.

(Hivatalos.)

A «Szabadkai torna-egylet» f. hó 12-én tartott versenybizottsági gyűlésén a *viadori korlát- és nyújtó-verseny tornázásra* vonatkozólag a kiviteli szabályokat állapította meg. A versenygyakorlatok meghatározottak, ezek kiválasztásánál a főszűlt arra fordították, hogy mennél egyszerűbben és biztosabban lehessen eldönteni a különbségeket. A nyújtógyakorlatoknál a következő három gyakorlat lett kitűzve, u. m.: felhúzódas (számoltatik), függés (időtartam méretik), óriás kelep (körök száma jegyeztetik). Az eredmény a három gyakorlat összege. — Korláton a következő versenygyakorlatok jelöltettek ki: «Sas lengés» (száma határoz), «támaszban állás» (idő méretik), «kézenállás» (idő méretik). Az eredmény a három gyakorlat összege. Ezen versenynél az első küzdelemnél a «viador» cím és ezüst-érem, a másodiknak bronz-érem adatik. A második küzdelemnél a győztes a «Magyarország viador» a lesz és aranyérmet nyer, a második díj bronz-érem. — A «viadori ugró-versenyek»-nél a távol-, magas- és rúdugrásnál elért eredmény összegeztetik és ez összeg állapítja meg az elsőbbséget.

Vermes Lajos, titkár.

A «Szegedi torna-egylet» ez idei dísz tornázását augusztus 5-én délután 4 órakor tartandja meg. Az ünnepély sorrendje a végleges megállapodás után azonnal közzé fog tétetni.

Szeged, 1885. jul. 14.

Pálffy Sándor.

(Nem hivatalos.)

A «Szabadkai torna-egylet» tagjai nagyban készülnek az augusztus hó 2-án tartandó palicsi versenyekre. Folyó hó 11-én érdekes mérkőzések folytak le szép számú közönség jelenlétében. A korong (diskos) hajításban Bajsai Vojnits Antal bámulatos eredményt mutatott fel. A művelőpedezésben Szárits Géza nyert tapsokat. Kiváló biztonsággal végzi fel és leszállását, továbbá egyensúly-gyakorlataiban nagy biztonságot árult el. Matkovits Miklós (szabadkai) 15 km. távolságot 55 p. alatt, Halácsy Antal (szegedi) 51 p. alatt futotta be. Juhász Béla a 91.3 m. távolságot 12 mp. alatt. A palicsi versenypályán a gyakorlatok már megkezdődtek. Az úszópálya fel lett mérve, a kijelölt háromszög egyik oldala 200 m. — A távúszó-versenyben résztvevőknek a háromszögalakú pályát 5-ször kell megúszniok. Az «Achilles»-egylet versenyvitorlásával fogja kísérni az úszókat, a mi a tömeges indulásnál a versenyzők biztonságára vonatkozólag rendkívül kíváncsias dolog. Ez új egyletnek a torna-egylet választmánya jegyzőkönyvi kivonatban köszönetét fejezte ki a felajánlott értékes «Achilles-díjak» versenytárgyakért. — Uglátszik és a mi örömdetes dolog, hogy e két egylet vállvetve iparkodnak közös céljukat elérni.

Vermes Lajos.

Hoffmann Károly, «Magyarország velocipéd-bajnoka», eddig a bécsi «Wanderer» tagja, belépett a «Magyar Velocipéd Club»-ba és a bajnokságot mint magyar velocipédező fogja védeni.

Magyar velocipédezők külföldön. Schlein, Bokelberg, Philipovics és ifj. Szikszay úttjáról újabban a következő értesítést vettük: I. Budapestről ind. jul. 11-én 5.15, Ácsra ér. este 7.15. 100 km. Itt megemlítendő, hogy Budapesttől Vörösvárig a rettenetes sár miatt töltek gépeinket (17 km.). — II. Ácsról 12-én ind. reggel 7.12., ér. este 7.45 Pozsony 120 km. Itt meg azt kell megjegyezni, hogy 30 km. tévedtünk, letérve az országútról, tehát a kerülővel együtt 150 km. Az út elég jó, de Pozsony előtt 20 km. igen kavicsos és hegyes. — III. Pozsonyból ind. 13-án reggel 6.55., ér. Wülfersdorfból este 8 ó. 80 km. Az út rossz, csak Wülfersdorf felé javul. — IV. Wülfersdorfból ind. 14-én

reggel 4:50., Brünnbe érke. 3:45. 76 km. Rettenetes hőség, alig lehetett dolgozni, az út különben Nicolsburgtól oly pompás, hogy egy óra alatt 18 kilométert tehetünk meg. — V. Brünnből ind. 5:03. No, itt nem hiába hogy Csehországba jöttünk át, de e napon csehül is voltunk, a «malheur»-öknek se száma se sora; először Philipovich bukott le gépéről, megsértve karját, azután Schleinz gépéről kiesett a «kurbli», kovácscsal kell-tt megcsináltatni ideiglenesen, délfelé rettentő eső és vihar, de a mi a legfőbb, egész más országúton mentünk, mint a hogy kijelöltük volt; ennek oka az, hogy az ottani csehektől egy szót sem kérdezhettünk, mivel, ha tudnak is németül, nem beszélnek egy szót sem. Tehát Brünnből most egész más stációk következtek, mint a hogy jelöltük volt. Az út elég jó, de rémítő hegyek, délután 6 óra 5 perczkor Chrastába érkezünk, itt egy rövidebb út tanácsoltak, a mely letér az országútról, mi követtük a tanácsot, elindultunk 7 ó. 5 perczkor és a tanácsolt úton kezdtünk hajtani. Ez egy gyönyörű, rengeteg fenyvesek közé ékelt út volt, de az eső annyira tönkre tette, hogy mi nem mehettünk rajta, tehát toltuk gépeinket, gondolván, hogy később jobb lesz. De csalódtunk; már ránk is esteledett s mi még folyton a sűrű fenyvesek közt jártunk, ezután sík róna következett, ismét sűrű fenyves s így váltakozva. Én és Philipovich felültünk s mentünk is egy darabig, de a koromsötétben semmit sem láttunk, tehát lezártunk mi is s tovább toltuk a gépet, míg Palicskát elértük este 11 ó. 5 perczkor. A sáros és hegyes úton 24 kilométert folyton tolvá, azt, a mit mi éreztünk, nem kívánom egy bicyclistának sem. — Ma 16-án nem tudom még mikor indulunk az eső miatt. — Brünn—Palicska 74 km., tehát az eddig megtett út 480 km.

Ifj. Szikszay Ferencz.

Kaszás Istvánt velocipéd-útjában baj érte, a mennyiben Salzburgnál egy hegyről lemenet előre esett, még pedig oly szerencsétlenül, hogy jobb alkarcsonája eltört. A törés nem erős és mint Kaszás mindjárt az esés után iratja, pár nap múlva felkötött karral már járhat is. Kaszás útja folytatásával nem hagy fel, hanem addig Salzburgban marad, míg újra gépen nem folytathatja útját. Azt gondolja, hogy 5—6 hét múlva már egészen jól lesz. — Vándory útitársa már Salzburg előtt elmaradt tőle s Kaszás nem tudja, ha nem fordult-e vissza.

A palicsi versenybizottság gyűléséről. A «Szabadkai torna-egylet» versenybizottsági gyűlését Palicson tartotta ápril 12-én, melyen a tagok nagy számban voltak jelen. A versenyekre vonatkozólag kiviteli szabályok állapítottak meg, a költségvetés is tárgyalatott. Megemlíthetjük, hogy az idei versenyekre a díjak rendkívül értékesek lesznek és az előkészületektől semmi költség sem kiméltetik, hogy ez által a torna-egyletnek a megelőző években szerzett jó hírneve gyarapíttassék. A közgyűlés tárgyát képezte továbbá a gyepegy eltörlése és a plaque-jegynek 3 frtra való leszállítása és a jeggyel bármely helyre lehet menni, a táncmulatságot is beszámítva, melyek kezdete esti 8 órakor. Vasváry Antal ur lett felkérve a zene beszerzésére és a táncmulatság rendezésére. Azonkívül közvacsora is rendeztetik este fél 11 órakor 1 frt befizetés mellett. Külön kéjvonatról is lett gondoskodva, a mely fél 2 órakor éjfél után indul Palicsról Szabadkára. — A bizottsági tagok 3 frt rendezési díjat fizetnek azon esetben, ha az ünnepély deficizzel végződnék. Díjak bevásárlására Farkas Zsigmond versenybírói elnök és Vermes Lajos a versenyrendező bizottság elnöke küldettek ki. A palicsi hölgyek díja a 91 méteres gyorsfutára, a szabadkai hölgyek díja pedig a célversenyénél adatik ki.

Vermes Lajos.

Thomas Stevens, a világot körülvelocipédező amerikai ujságíró már Konstantinápolyba érkezett, honnan Kosztovics Lászlóhoz, a kerékpár-egylet alelnökéhez egy terjedelmes levelet írt, melyből érdekesnek tartjuk a következőket átvenni: «Tisztelt Uram! Igéretem szerint néhány sort írok kegyednek, hogy értesítsem, miszerint július 2-án a Balkánon túli fáradalmas, mindenhez inkább mint jó utakhoz hasonló utak bevándorlása után, csaknem mindig esőben, Konstantinápolyba megérkeztem. Igali ur mindenesetre elmondotta részletesen a belgrádi útunkat és az ottani fogadtatást a belgrádi velocipédzők által. Popovits ur, a belgrádi velocipéd-club tagja engem Béla-Palánkáig kísért (falu a Balkán-hegységben, Nisch és Pirat közt). Popovits ur Piratig akart kísélni, de Béla-Palánkán az eső annyira akadályozott, hogy Popovits ur nem folytatta útját, hanem kocsit fogadott, mely őt a hegységen át Nisch-ig visszaszállította. Egész Bulgárián és Rumélián keresztül kemény utakat találtam, csakhogy évek óta

el vannak hanyagolva és habár az út helyenként meglehetősen, legnagyobb része mégis olyan lyukas és rossz, hogy a velocipédezés nem a legkényelmesebb utazási módhoz tartozik. A Morava völgyben Szerbiában az utak átlag jobbak mint Magyarországon és hasonlíthatók a budapest—paksi úthoz; Popovits ur és én ott az első nap 145 kilométert és a második napon 110 kilométert haladtunk, azaz Grozská-tól Nisch-ig két nap alatt. A mi a kényelmet illeti az Orientben, sok kívánni való marad hátra. Néhány Bolgár Mészáros (vendéglő) csak kávé és kenyeret kaptam, ha adtak is néha egy kis darab sajtot, azt nem bírtam lenyomni. Aludni rendesen szőnyegen a piszkos padlón kellett. Az utak és a kényelem fokozódott mindig rosszabb lett, úgy, hogy Áriánopolon túl mocsárokon keresztül kellett vergődnöm s sokszor kellett vinni a gépet, patakokon és folyókon csak keresztül gázolni lehetett, mert hidak nincsenek; nem mlyek, tehát meglehetősen tenni. Ugyátszik, hogy a törökök nem sokat törődtek az utakkal, mióta a ruméliai vasút felépült. Látszik, hogy volt egykor szép kövezett út Törökországon keresztül, de az ma tökéletesen oda van. Nagyon kellemes útam volt Budapesttől Belgrádig — talán a legkellemesebb útnak nevezhetem európai turámon, habár a szerbek is nagyon mulatságossá tették ottani tartózkodásomat. Kérem, mondja tiszteletemet azon uraknak, a kik Duna-Pentelég kísérték és mindazoknak, kik irántam érdeklődnek. Tisztelem Hárding urat és a «Herkules» szerkesztőit. Tisztelettel: Th. Stevens.»

A «Lévai torna- és víző-egylet», tagjainak tovább képzésére, ez évben Sztrakay Norbert budapesti jóhírű vívómestert nyerte meg, ki e hó 6-án meg is érkezett Lévára.

A körmendi csónakázók szerencsésen megérkeztek városunkba. A Dunán a «Neptun» csónakázó-egylet több csónakja fogadta, míg a budai parton a budai tornászok várták és vezették szállásukra, a tornacsarnokba. Az út érdekes részletes leírását az athléták ígérete folytán közelebb hozni fogjuk.

«HERKULES»-NAPTÁR.

Augusztus 2-án a «Szabadkai Torna-Egylet» versenyei.

- « 15-én a «Szabadkai Vasparipa-Egylet» bukaresti útja.
- « 15-én a «Bajai Athleta-Kör» versenyei.
- « 15-én a «Bajai Athleta-Kör» verseny-gyaloglása.
- « 16-án a «Bajai Athleta-Kör» verseny-úszása.
- « 20-án budapesti lóverseny.

Szeptember 3-án budapesti galamblovási verseny d. u. 1 óra.

- « 4-én « « « « « « «
- « 6-án « « « « « « «
- « 6-án bécsi lóverseny.
- « 8-án budapesti galamblovási verseny d. u. 1 órakor.
- « 8-án bécsi lóverseny.
- « 10-én « «
- « 13-án « «
- « 15-én « «
- « 17-én « «
- « 20-án « «

Szeptember elején a «M. A. C.» bajnoki gyaloglási versenye Budapest—Adony és vissza.

TARTALOM.

Sport-kirándulások külföldre. — Tornahelyek népiszkolák számára (Porzsolt Lajostól). — A verseny-csónakokról (több képpel, Nautilustól). — A marosvásárhelyi torna-egylet tag-névsora. — Montpellier-től Budapestig (Igali Svetozártól). — T. előfizetőinkhez. — Különfélék. — «Herkules»-naptár. — Tárca: A Királyhágón át (dr. Magyar Antaltól).

Aigner Lajos könyvkereskedése

Budapest, IV. Váci-utca 1.

A PETŐFI-TÁRSASÁG

I. könyvkiadó-vállalata.

Abonyi Lajos. Itt a szép Alföldön. Népi elbeszélések 1 frt 60 kr.
 Balázs Sándor. Tarka képek. Beszély- és rajzgyűjtemény. 2 kötet 3 « 20 «

— Vig elbeszélések 1 « 50 «
 Bartók Lajos költeményei 1 « 20 «

Bulla János. Humoros elbeszélések 1 frt 60 kr. Kötve 2 « 40 «

SPORT-KÖNYVEK.

Kaphatók Aigner L. könyvkereskedésében, Budapesten,
 (Váci-utca 1. sz. alatt.)

Brandeiss Handbuch d. Schiess-Sport geb. 3.—

Hergsell Die Fechtkunst brosch. 4.—
 « « « geb. 5.50

Heydebrand Handbuch d. Reitsport geb. 3.—

« « d. Fahrsport geb. 3.—

Meyer Handbuch d. Fischereisport geb. 3.—

Silberer Handbuch d. Rudersport geb. 3.—

Georgens Illustriertes Sport-Buch 4.80

Silberer u. Ernst Handbuch d. Bicycle-Sport
 geb. 3.—

Wilhelm Karl Quelle des Vergnügens 2.40

ROSSI NÁNDOR

Budapest, IX. kerület, Üllői-út 7. sz. alatt.

A legjobb

velocipédek

a világhírű Hillman, Herbert és Coope-féle Coventry
 angolországi gyárból.

Két- és háromkerekű kirándulási és verseny-gépek minden része a legújabb találmányokkal tökéletesítve készül.

A bámulatos gyorsan elterjedt

Kangaroo - velocipéd

biztosabb, mint a tricycle és gyorsabb, mint bármely velocipéd. Számos versenytávolságban e gép leverte az eddigi legjobb eredményeket.

Ujdonság! A legolcsóbb és legjobb velocipédnek a «Prémier» Populár gépek vannak elismerve. Igen szép alakjukkal is feltűnnek ez újabb gyártmányok.

Ára minden nagyságban 160 frt.

Mind eme gépek az országos kiállításon, a «Testgyakorlatok csarnokában» (bejárattól jobbra) megtekinthetők.

Kellő biztosítás mellett előnyös részletfizetést is elfogad a közvetítő.

10—2—3

Legújabb találmány a tűzoltás terén.

BRANDT VILMOS ÉS TÁRSA

BUDAPESTEN és MUNCHENBEN.

A bámulatos gyorsan ható Brandt Vilmos-féle tűzoltó anyag számtalan szakbizottság által megvizsgáltatott és Svájcban, Dél-Németországban, Hannoverben, Hamburgban, Brémában és Budapesten elfogadtatott.

Ő fensége József főherczeg 1884. évi május hó 30-án a kassai tűzoltó próbán kitűnő tűzoltó szernek találta e Brandt-féle anyagot.

Számos legmagasztalóbb bizonyítvány dicséri e szer használhatóságát. melyeknek eredetije nálunk bármikor megtekinthető.

Gazdászoknak, raktártlajdonosoknak a találmány vagy receptje saját használatukra a fel-találóval kötött külön megegyezés után eladatik.

Brandt Vilmos és társa

Budapesten és Münchenben.

Kiadóhivatal:

Budapest, IV. Váci-utca 2.
Aigner Lajos könyvkeres-
kedése.

Előfizetési díj:

Negyedévre 2 frt.
Félévre 4 frt.
Egész évre 8 frt.

Egyes szám 20 kr.

Hirdetések díja: két hasábo-
s petit sorért 25 kr.

HERKULES

TESTGYAKORLATI KÖZLÖNY

SZERKESZTIK

PORZSOLT JENŐ PORZSOLT KÁLMÁN

KIADJA AIGNER LAJOS.

Szerkesztőség:

Budapest, VIII. József-körút
67. sz. a.

Kéziratokat vissza nem
küldünk.

Bérmentetlen leveleket nem
fogadunk el.

AZ «ACHILLES» VELOCIPÉD- ÉS CSÓNÁK-EGYLET, AZ «ARADI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BALATON-EGYLET», A «BEREGSZÁSZI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BUDAPESTI KERÉKPÁR-EGYLET», A «BUDAPESTI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «BUDAPESTI TORNA-EGYLET», A «BUDAPESTI VASPARIPA-EGYLET ELŐRE», A «DEBRECZENI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «DEBRECZENI TORNA-EGYLET», A «FERTŐI CSÓNÁKÁZÓ-TÁRSASÁG», A «GYÓRI CSÓNÁKÁZÓ-EGYESÜLET», A «KASSAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «KOLOZSVÁRI ATHLETIKAI CLUB», A «KOLOZSVÁRI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «KÖRMENDI ATHLETIKAI CLUB», A «KUNSZENTMÁRTONI CSÓNÁKÁZÓ-KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «MAGYAR ATHLETIKAI CLUB», A «MAGYAR-ÓVÁRI TORNA- ÉS VÍVÓ-EGYLET», A «MAROSVÁSÁRHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «MAROSVÁSÁRHELYI TORNA-EGYLET», A «NAGY-BÁNYAI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NAGY-ENYEDI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NAGY-KANIZSAI TORNA-EGYLET», A «NAGY-KÁLLÓI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «NEMZETI HAJÓS-EGYLET», A «NEPTUN BUDAPESTI EVEZŐS-EGYLET», AZ «Ó-BUDAI TORNA-EGYLET», A «PANNONIA CSÓNÁK-EGYLET», A «POZSONYI HAJÓS-EGYLET», A «PRIVIGYEI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «RIMASZOMBATI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SÁTORALJA-UJHELYI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SELMECZI AKADÉMIAI ATHLETA-CLUB», A «SOPRONI KORCSOLYÁZÓ-EGYLET», A «SZABADKAI TORNA-EGYLET», A «SZARVASI KORCSOLYÁZÓ-KÖR», A «SZEGEDI CSÓNÁKÁZÓ-EGYLET» ÉS A «SZEGEDI TORNA-EGYLET»

HIVATALOS KÖZLÖNYE.

A vallás- és közoktatásügyi m. k. minister ő nagyméltósága 41,020. számú rendeletével ajánlja e lapot Magyarország összes tanintézteinek.

Úszó-versenyeink.

Az idei nyár nem mondható meddőnek az úszó-versenyekeket illetőleg. A Balatonon, a Dunán, a Tiszán, a palicsi tavon a napokban folynak le a versenyek és e mellett a fővárosban csaknem minden héten történnek kisebb-nagyobb úszási kirándulások. Hanem azt be kell vallanunk, hogy az úszó-versenyek rendezésében a vidékkel nem tart lépést a főváros. — A «Magyar Athletikai Club» bajnoki versenyén kívül, mely különben is nagyon zártverseny, nincs az idén a fővárosban a kiállítás tartama alatt egy úszó-verseny sem.

Sok bajjal nem járván az úszó-versenyek rendezése, e dolog különösnek tűnhetik fel. Megfejtését pedig könnyen feltalálhatjuk a magyar úszó-egyletek hiányában. Igaz ugyan, hogy hivatásszerűleg az atletikai clubok teljesíthetnék az úszó-egyletek kötelesegeit, mint eddig a «M. A. C.» tette, de az ily nem egyenes köteleességeknek sokszor kedvetlen végzésében kevés a köszönet. Az idén már az atletikai club is csak tagjai számára rendez versenyt. Tudunkkal a tervezett nagyszabású úszó-versenyek rendezésétől a club azért állt el, mert a velük járó anyagi veszteséget ez idejűleg nem tartotta elviselhetőnek. — Tudni való ugyanis, hogy még a club

A «HERKULES» TÁRCZÁJA.

Montpellier-től Budapestig.

Az én hazatérésem.

Irta: Igali Svetozár.

(Folyt.)

A pár kilométernyire elhúzó dombot arra használok, hogy tolás közben szivarozzam. Egy csűrje előtt álló parasztból tüzet kérek. Azt mondja, hogy nincs! Ráfogom, hogy hazudik, erre kijelenti, hogy ördögöt bizony nem is ereszt a házába, mert felesége most viselő állapotban van, ártani talál neki.

Zágrákhöz közeledve, az út feltűnően jó. Bizonyos sebességgel hajtok, a velem szembe jövő, kocsitvonó lovak ijedeznek. Egyiken egy kabátos ember s kocsisa ülnek, a szekér fával van megakva. 30—40 lépésnyi távolságból az internacionális velocipéd-törvénynek hódolok, midőn felszólítom a parasztot, vigyázzon ijedős lovára. Én részemről a megállásig lassan hajtok. Egyszerre a lovak jobbra rugnak ki — bele az árokba! Egy-két vészes recszenés tudatja velem, — hogy ott ropogott most bizonyos kocsirész.

Nem akartam elszökni, tudtam, hogy baj érte a kocsist. Leszálltam tehát s feléje közeledve kérdelem: mi baj történt?

Már akkorára a kocsis szaladt felém, bizonyosan a «kabátos» által felbízgatva s útközben esküdözött égre-földre, hogy: no most végem lesz!

Megálltam s revolveremet jobb kezembe véve, a dühöngő mellé nek szegeztem, kész lévén e barmot lelőni.

Stoj! — rivaltam rá.

A fegyver láttára a gyáva számár elsápad, térdei inognak s esdeklő hangon szólítja Nikolájt, ki a szomszéd szőlőben kapált.

Nikoláj ugyan oda nézett, de nem mutatott harezias hangulatot.

Parasztom, ki még folyvást káromkodik s illő távolságból hadonáz löcsével, kérdésemre, hogy tartozom-e neki valamivel, csak káromkodással felel.

Ráparancsolok, hogy onnan, a hol most van, ne jöjjön közelebb, én pedig néhány lépésnyire eltolom a gépet, ráülök s pár perc múlva már nem hallok a dühöngő kurizálását. Elértem Zágrábba.

A nyugati út felől jöve, egy levélhordótól kérdelem, hol van az elsőrangú hétel.

A «Kaiser Franz Josef»-be utasított.

A vendéglő kényelmes berendezésű, olesó és jó ételféléket szolgáltatnak ki.

Délután 5 órára, mire némileg helyrehoztam toiletem, a föld-rengés és czimertépő Zágrábban siettem széjjel nézni.

A Jellasich-téren fogtam egy hordárt, az cziczeronem lett a nélkül, hogy szükséges lett volna az ide-oda szaladgálás. — Itt van a Jellasich szobra — mondá a tér közepére mutatva — a kard hegye kelet felé van irányulva — tevé hozzá fenyegető hangon. — Amott fenn a dombon látja a székesegyházat, az utóbbi földrengés alkalmával sokat szenvedett, egy részt lebontottak belőle, a most még fennálló részt vaspántokkal erősítették meg, most már nem dőlhet össze többé. Az egész város lakossága a Jellasich-téren rögtönzött sátrakban lakott.

Már a földrengés epizódjainak elbeszéléséhez fogott, midőn egypár hatos elfogadására késztettem őt s elutasítottam.

A Jellasich-tértől jobbra Dreher-etablissement létezik. Betértem oda vacsorálni.

Ki tettem magamat egy-két újságíró interwievolásának, kik nevetve kérdeék tőlem: nem kaptam-e verést Zágráb előtt?

Az ellenkezőről biztosítván őket, elmondták a hallott híreket, hogy 10 horvát az úton engemet jól elagyabugyált!

Kilencz óra tájban vendéglőmbé akartam menni, hogy lefeküdhessenem. — A vendéglő előtt nem találok fiakkert. Ki nézek a Jellasich-térre, ott sincs. Kérdést intézek ez ügyben a szomszédos

valamennyi úszó-versenye deficizzel járt és épen nem volt remélhető, hogy e sors az idén megváltozik.

Úszó-versenyeinknek ez anyagi rossz eredménye könnyen kimagyarázható az úszó-versenyeknek kevéssé érdekességéből s a mi versenyterünk minőségéből. A laikus közönségnek nem nyújt elég szórakozást az úszók fejének távolból való látása. — A mi folyóvizünkben t. i. csak úgy érdekes a verseny, ha az úszókat hajón kísérhetjük. Csakhogy ez teszi épen költségessé az úszást.

De a legfőbb baj az, hogy se ingyen, se pénzért nincs a fővárosban az úszó-versenyeknek közönsége. Az a kis sportértő közönség, a mely eljönne a versenyre, a mágnás és az úri középosztály kis része ez időben vidéken van, a nagy közönség meg éretlen arra, hogy kimenjen a Duna partjára.

Álló vízben rendezett úszó-versenyeknél a közönségnek is nagyobb élvezete van, különösen ha az indulást és beérkezést is láthatja. Ezért volna nagy lendítő hatással úszási sportunkra, ha sikerülne az ezen lapok által megpendített városligeti úszó-medence kiépítése.

Az úszó-egylet alakulását a mostani viszonyok közt mi nem tartanók kivihetőnek, egyrészt mert nem rendelkezhetne medencével, másrészt, mert tagokat tagdíj fizetés mellett nem igen lehetne oly egyletbe találni, mely úgyszólván csak a versenyek rendezésével nyújt valami kedvezményt tagjainak.

Az egylet munkásságát azonban könnyen helyettesíthetné az időnként megalakult versenybizottság, ha ugyan a deficizzel való félelem ennek alakulását is nem nehezítené. Mert, ha volna elég nevező a versenyekre, akkor a tétek is fedeznék a kísérő csónakok költségét, de 5—6 nevezés mellett minden verseny deficizzel járna. Hogy azonban a nyílt versenyekre

mindig akad elég vállalkozó, azt minden eddigi fővárosi verseny igazolja. Így hát mindenesetre a versenyt rendező bizottságok igen helyesen teszik, ha nyílt versenyeket rendeznek, hogy így mintegy tagokat neveljenek a majdan alakulandó úszó-egyletnek.

A nagyobb úszó-versenyeknél külföldön a legnagyobb tömegét a kísérő csónakoknak a csónakázó-egyletek állítják ki, sőt az úszók nagy része rendszeren regattista is. Nálunk e két rokon sportnem nincs ily kedvező viszonyban. Úszó-versenyeinknél alig látni pár egyleti csónakot és a regattisták rendszeres úszási gyakorlatairól mit sem hallunk, sőt tudunk több jó evezőst, sőt versenyzőt is, ki úszni sem tud. Csónakázó egyleteink, ha nem is nyilvánosan, de legalább maguk közt hetenkint rendezhetnének kisebb-nagyobb távolságra mérkőzéseket. A felvételnél, illetőleg evezni tanulásnál pedig mindenesetre úszási próbát tétessen le a művezető a regattistával. Ezt nemcsak az illető kezdővel szemben helyes megtenni, de társakkal szemben is méltányos.

Csónakázó egyleteinktől különben még azt is elvárhatnók, hogy az úszó-versenyek rendezését kezükbe vegyék, mert a legköltségesebb dolog, az úszók kísérése náluk mibe sem kerülne. A versenyek sportszerű rendezésére nézve is meg volna a kellő biztosíték az ily rendezés mellett, mi sokszor hiányzik a hirtelen egybecsapott versenyeknél.

Úszó sportunk felvirágzását tehát az athletikai és csónakázó-egyletek, vagy az időleg alakult úszó-verseny bizottságok segíthetik elő, míg majd elérkezik az alkalom egy magyar úszó-egylet alapítására. Ez nem késhetik soká, sőt ha csak néhány oly lelkes és némi áldozatra kész sportbarát volna, ki a dolgot kezébe venné, az úszó-egylet úgy a hogy még az idén megalakulhatna.

BÚVÁR.

kávésoknál s ámulva hallom, hogy ha egyszer Zágrábban alko-

nyodik, akkor fiakker megszűnik létezni.

Nem akartam hitelt adni ez állításnak, összejártam itt is, a színház előtt is a teret, de nem tudok automedont fogni.

Este annyi Zágrábban a fiakkeros, akár Veleucében!

Másnap reggel indultam Zágrábból s ugyanaz nap este értem Koprainitzába.

Ez a napom a koplalás és a rossz úton való járás napja volt. Nem igen értem rá a helyiség neve után kérdezősködni, csak enni kértem s már előre tudtam, mi lesz a kétségbeejtő felelet: «A nagybőjt!»

Ha a test jól ki van fáradva, bár éhes legyen a gyomor, igen jól alszik az ember. Így történt velem is Koprainitzában.

Husvét hetében, nagycsütörtökön indultam el, hogy Drnjének haladva, a Drávát átlépjem.

Déltájt értem ez utóbbi faluba.

Vendéglőbe menve, tudtomra adatik, miszerint kaphatok savanyú tojásos levest, kivételes eset, hogy főznek, de miután a bíró ur itt kosztíroz . . .

Gépemet biztos helyre téve, asztal mellé kuporodom s eltitkolhatatlan sóvárgással lesem már a savanyú tojásos levest.

Gépem a tornác belsejében volt, a kíváncsi falusi nép erőnek erejével irrupeziót csinált gépemhez. Kívül zaj és lármá van. Én türelmesen várok.

Végre olyan alakú ur lép be, milyent az «Üstökös» Zatraczeni Zatróczy Vitályos néven mutat be olvasóinak s szép horvát nyelven írásaimat kéri.

Átnyújtom neki, miután kijelentette, hogy ő a «knez» (bíró). Passe-partout természetesen magyar és francia nyelven van kiállítva.

Én beszélem a horvát nyelvet s így hallottam, a mint fejtegeté a bíró az összejöött parasztságnak, hogy: ez az ember magyar. Ha magyar, nálunk nem jó járatban van, ez valamit ki akar lesni — nem a saját pénzén utazik, meg van érte fizetve.

Elzöldülhettem dühömben, kikaptam kezéből útlevelemet s kérésem tőle, engem nevez-e «spioná»-nak.

Kitérő feleletet ad — én szemtelennek nevezem.

A jelenlevő csőcselék pártokra oszlik, néhányan az én pártomat fogják, nevezetesen azok, kik ujságot olvastak s tudják, hogy én most jövök Afrikából, tengeren keresztül.

Nem várom a tojáslevest, hanem gépemet elővéve, továbbállok.

Ideje is volt, hogy távozzam innét, mert az utcán már útlegelték egymást. Kérésemre néhányan megmutatták a Dráva felé vezető utat. A mutatott irány felé mentem, az ordító s ellenséges érzelmű parasztok lóra ülve követtek, — végre a sebes hajtásnak köszönhettem, hogy elmaradtak.

Mikor a mondott úton a Drávához értem, ott találtam egy sereg malmot; de a molnárok, kiket az átvitel végett megszólítottam, egyszerűen megtagadták azt, mondván: menjek a vízen felfelé, ott találom majd a «szkelá»-t (átjáró helyet), ők nem szállítanak át senkit.

Felfelé mentem tehát; gyepen a Dráva partja mellett vagy 9 kilométernyire.

Beláttam, hogy a szemtelen drnjei csőcselék az által állott rajtam boszút, hogy hamis útra terelt.

A drnjei átszálló hely épen olyan, mint a ranni szávai átjáró. A kompok átvitelle ugyanugy történik.

Nagyot lélekztem, midőn a Dráva tulsó partjára, magyar területre léptem.

Az idő d. u. 4 óra felé járhatott. Az út minősége elárulta, hogy közönséges mezei úton járok. Néhány kilométernyire a Dráva által kiöntött homokba bokáig süllyedek géptolás közben. Az égre sötét, nehéz fellegek húzódnak, a szél azonban hátulról nyugatról jön s így a gép propulsióját elősegíti. Felülök, egy ideig képes vagyok hajtani. Végre akkora lesz a szél, hogy a felvert por és homoktól nem vagyok képes útát látni. Oly las-

Tornaszerek az elemi népiskolákban.

Általában tornaszerek igénybevétele még az elemi népiskolákban is, a 3—6. osztályokban szükséges, mert vannak oly izmok és izomszövetek, melyekre hatni, melyeket munkáltatni szükséges, de ezt a minden eszköz nélkül végzett szabadgyakorlatokkal tökéletesen elérni nem lehet. Ha éppen lehet is a végtagoknak vagy a törzsnek szabadon hajlításával vagy feszítésével az ellenműködésű izmok legtöbbjét munkáltatni, még is kell ugyan-ezen izmokat nemcsak cselekvőlegesen, hanem szenvedőlegesen módon is működtetni. Szükséges valamely tornaszeren függve vagy rá-támaszkodva tartani a test súlyát. Ha a gyermek a karjain függ, akkor a gerincoszlop hosszában feszítették, kinyújtatik és pillanatra megszabadul azon állandó tehertől, mely a felső testtörzs egyenes fentartásából ered, egyszersmind a hát izmainak gyengülése folytán előre görnyedt felső test kinyújtatik. Ha a gyermek karjain valamely szerre támaszkodik, vagy felső testét rá-támasztja, ez esetben szintén teher megosztás történik a test egyes részei között. Tehát függés és támasz a karokon, nem pusztán azt eredményezi, hogy a karok hajlító és feszítő izmai erősödnek, hanem az egész testre nézve üdítő, sőt gyógyító hatás is történik. Ezen kívül tényleg a szerek nagy változatosságot, élénkséget idéznek elő a gyermekek tornázásában.

Tekintve azonban a 6—12 éves gyermekeknek testét, illetőleg azt, hogy náluk a csontokat összekötő inak és szálak csekélyebb szívósságuknál és rugékonyságuknál fogva nagyobb erő-kifejtésnél igen kihatározottan, könnyen meglazulnak és elvesztik még az előbb birt erőellentállási képességüket is; tekintve azt, hogy náluk nagyobb külső behatásokra könnyen feladják az izmok szolgálataikat és ily esetekben a csontok végeit összekötő inak és szálak lesznek rendkívül károsan megtámadva; tekintve azt, hogy a kisebb korú gyermekeknek visszér szakadás az izomi rostok között, azok felületén és egyebütt is egy erősebb függés-gyakorlatnál könnyen bekövetkezik; tekintve azt, hogy az erősebb támasz-gyakorlatoknál az inak és izmok engedékenysége és elgyengülésüknek fogva a test növelésében, kifejlődésében ferdeségek, rendellenességek könnyen állhatnak be; tekintve végül azt, hogy általában benső sérvek, ízületi bajok, inrándulások, ficamok, porcz-zúzódások, csontthártya-gyulladások leginkább a nagyobb erőt igénylő függési és támaszkodási gyakorlatoknál fordulnak elő: ezen okoknál fogva a lehető legnagyobb kiméletes-séggel kell a függési és támasz-gyakorlatok alkalmazásánál eljárni.

Ezen kiméleteség tornászati értelemben a következőkből áll: A gyermekek 6 éves korukig ne kényszeríttessenek függni és

támaszkodni szabadon karjaikra, hanem lábaik is tartsák testük súlyának egy részét, ha már éppen kapaszkodnak is valahol. A 6—9 éves gyermekek függhetnek és támaszkodhatnak pusztán karjaikon is, de ezen szabad függésben és támaszban csak igen rövid ideig (mondjuk például csak 5—20 másodpercig) maradhatnak. Szabadon függésben a karokat csak ritkán és csak az erőteljesebbeknél hajlítottatni be felhúzóddással. — Szabadon támaszban egyáltalán nem engedhető meg a karhajlítás (nyíktámasz). A 9 éves korig tehát a függési és támasz-gyakorlatok leghelyesebben csak «állva függések» (függállás) és «állva támaszok» (fektámasz) lehetnek. A 10—12 éves gyermekek szabadon függési és támasz-gyakorlatai még mindig leginkább nyújtott karral történnek, azonban itt már egyszer-kétszer felhúzóddások zsongorfüggésbe és leereszkedések nyújtott karú feszításmázból hajlított karú nyíktámaszba megengedhetők, de egyáltalán tiltandó a szabad nyíktámaszban huzamosabb ideig maradás és a feltolódás ebből karnyújtásig. A ki ezen tilalmat semmibe sem veszi, az jól cselekszik, ha esetenként pontos megfigyeléseket tesz az illető gyermekek testnövelésében, akkor bizonyára egy rövid év alatt is észlelhet a gyermekek tele részén ferdeséget vagy vállfelfemagasodást és hallhat panaszokat fájásokról a mell és vállak táján a gyermekektől. Ezen okokból a szakemberek többsége a nyújtót és korlátot nem kívánják behozni a népiskolákba, hogy így még módjában se legyen senkinek káros módon működtetni azokon a növendékeket.

Határozottan ki kell tehát mondani, miszerint tornaszerek csak azon elemi népiskolákban használhatók, a melyeknél szakképzett és a függési és támasz-tornagyakorlatokban teljesen jártas tornatanító van.

Azon iskolában, a hol a tornatanító minden egyes gyakorlatnak hatását önmagán észlelve ismeri és bír annyi tornáztatási önmérsékléssel, hogy megmarad a bár unalmasnak látszó leg-elembibb, legkönnyebb gyakorlatoknál még az esetben is, ha egyik-másik növendék látszólag megbírná a nehezebbeket is; azon iskolában, hol téli tornahelyiség is van, vagy a nyári helyiség oly szűk, hogy nagyobb tért igénylő járók és hatásosabb szabad-gyakorlatokat nem végezhetni: mindazon iskolákban igen is helyén van egy-két alkalmas tornaszer.

Ellenben semmiféle tornaszer felállítása nem tanácsos azon elemi népiskolákban, hol ha van is már képzett és gyakorlott tornatanító, de nincs alkalmas tágas helyiség, vagy nincs elegendő pénz a célnak tökéletesen megfelelő torna-szerelvényekre, vagy az együtt tornázók száma felette nagy (60—80-on felül). Nem tanácsos szerek tornáztatni az oly növendékeket, kik bármi okból még fegyelmezetlenek, gyorsan szót nem fogadók és a kik

san hajtok, a mint csak lehet. Néha féket szorítok, hogy a hajtás sebességét csökkentsem.

Beállott az est, mikor Golába értem.

A megmutatott vendéglőben megtudtam, hogy jó magyaros halpaprikást és jó ágyat fogok kaphatni.

Jó kedvvel tettem le tehát gépemet a számomra kijelölt szobába, én meg szokásom szerint falut mentem nézni. Erről a szokásomról soha sem fogok leszokni tudni; az úton inkább lassabban hajtok, hogy túlságosan ki ne fáradjak, mikor faluba vagy városba érek. Ha azután a nyugalom helyére érek, vacsora, lefekvés előtt összejárom a falut. Hiszem, hogy Stevens is jó néven veszi e szokásomat. (Lásd Budapesttől Belgrádig). Lapja számára ugyancsak írhatott, hála e «promenade»-oknak — saját kifejezése.

Vacsorámnál ismételtetni akartam halpaprikás adagomat, fájdalom, ez óhajom a kocsmárosné lábósának szűkkeblősége folytán hajótörést szenvedett. A közös ivószobából e közben medvetánczoltatónak danája hangzott, ki állatát provance-i dalok éneklése mellett trainirozta. — Szobámba érve, ott egy vegyes vallásbeli kisasszony seregét találtam, kik gépemet jöttek megnézni.

Bármilyen vérű franczia lelkesedve kiáltott volna fel: «Oh mon Dieu! quel joli pensionate!» Én megelégedtem a gép megmagyarázásával.

A kocsmárosnének meghagytam, hogy ha esni talál az éjjel s az út sáros lenne, keltsen fel 3 órakor, hogy a 4 órakor induló vonattal utazzam; ha pedig jó idő lenne, akkor 5 órakor.

Még alig voltam az ágyban, hallottam az ereszről lecsurgó záporosót.

Másnap reggel 3 órakor hatalmas dörömbölés riasztott fel álomból; a cseléd jött jelenteni, hogy egész éjjel esett az eső, vonattal akarok-e tovább menni. — Odakünn locsogott a zápor, nincs rá eset, hogy egy hét előtt az utak járhatók legyenek.

A négy órai vonattal bementem Pécsre.

Egész nap esett az eső.

A mint déltájt a pécsi «Magyar Király»-ba léptem gépemmel, ismerősökkel találkoztam, kik ámulva kérdezték: csak nem velocipéden jött ebben a rengeteg időben?

De — felelém — talán megbolondultam!?

A két rá következő napon az eső folyton szakadt. Elérkezett a keresztény világ nagy ünnepe, a husvét; bizony nem hozott nekem «piros tojást» (értse: jó utat).

A többiek társaságában ki mentem én is a «Tegyére», hol a Solimán által épített várromok árnyékából néztük a bosnyák leányok kólóját. Néztük a ringlispilező kaczer paraszt szűzeket. Szóval mulattunk, a mint mulatni szokás, ha vidéki «Emaus»-ban vagyunk.

Csak szerdán indulhattam; Pécsről Szederkényig az út igen dombos. A Mecsek hegy nyúlványai egész időig érnek. — Ezen útnak nem hiszem, hogy valaha lett volna útmestere, ha pedig volt, annak az útjavítás helyett máshol járt az esze.

Szederkényen ebédeltem. Épen a mint azt végeztem, vettem tudomást U szederkényi jegyző ur ebédre való meghívásáról.

A meghívás ugyan későn érkezett, de azért elfogadtam, az nap úgy sem akartam tovább menni Mohácsnál. E szívélyes körben igazán jól éreztem magamat. Fájdalom! biz az nagyon rövid ideig tartott.

Három órakor ismét az országúton voltam. Az országút mentében szép számú koldus csoport tartott kaszinót, az áprilisi nap meglehetősen felszárította az utat, de a követ nem pusztította el. A «hósvértől pirosult gyásztér»-en végig vezető út meglehetősen volt. — Mohácsra egész a sokác-negyedig gépen ülve lehetett haladni.

Alkonyodott, mikor Mohácsra, Krecsmer jó hírű vendéglőjében elhelyezkedtem.

(Vége köv.)

még egyáltalán a rend- és szabad-gyakorlatokban és a játékokban is tájékozatlanoknak, ügyetleneknek vagy gyengéknek bizonyulnak.

Feltételezve tehát a jó tanítói erőt, az iskola anyagi jó helyzetét, téli tornatermet, közeledő nyári tornatért, már némileg tornázni képes és szelídséggel fegyelmezett növendéksereget: cél-szerű és felelteté kívánatos az, hogy az ilyen hatosztályú elemi népiskolákban a következő tornaszerek szereztessenek be:

A) Kézi tornaszerek.

1. Fabotok, puha fenyőfából, 90 cm. hosszú, 3 cm. vastag, annyi darab, a mennyi az együtt tornázók száma.
2. Lengő kötél, 6 m. hosszú, egyik végén horoggal, 1 darab.
3. Hosszú vastag kötél, húzásokra, 10 m. hosszú, 2½ cm. vastag, 1 darab.

B) Ugrásokhoz szerek.

4. Ugródeszka, puha fából, 80/90 cm.; 8 cm. magas, 3—4 darab.
5. Ugrómérczék, keményfából, fogazva legalól kezdve, 2 pár.

C) Lebegő gyakorlatokra való szerek.

6. Lebegőfa, különösen nyári tornahelyeken, 7-50 m. hosszú, 14—17 cm. vastag, 35 cm. magas, 1 darab.
7. Alacsony lebegőfa, illetőleg alacsony támfa, 4 m. hosszú, 10 cm. vastag, felül laposra gyalult szálfá, két végén szilárd lábakon áll, 15—20 cm. magasan, hordozható, 3—4 darab.

D) Mászásokra és függésekre való szerek.

8. Függélyes mászó póznák, hosszúságuk szerint, 5—6 cm. vastag, 8 darab.
9. Rézsútós mászó póznák (eltávolíthatók), 8 darab.
10. Mászó kötelek (nem csomókkal), 30—35 centiméter vastag, 4 darab.
11. Létrák, melyek függélyesen és rézsútosan állíthatók, 3 db.

E) Támaszra (állva, illetőleg fekve támaszra) való szerek.

12. Támfa, 4—5 m. hosszú, vasárvánnyal, szilárdan állítható, hordozható, esetleg a padlóban vashüvelyekbe bele állítható, 50—80 cm. magas, 1 darab.
13. Alacsony támfa, ugyanaz, a mi fentebb a 7. alatt leíratott.

F) Játékszerek.

14. Labdák és labdaverő fák, kiütős játékokra külön, dobálási játékokra ismét külön szerkezetű. Többféle nagyságú bőr- és gumi-labdák, egykézre való lapos- és kétkézre való hengerűtők. (L. «Labdajátékok kézikönyvé»-t, írták Botka és Porzolt.)

15. Karikák faabrincsből, kétfélék, u. m.: nagyobbak a gurítva hajtáshoz és kisebbek a feldobálásokhoz, mindegyikhez a megfelelő pálcikák. Mindkét fajú karikákból külön 50—60 darabot.

Mindezen fentebb elősorolt torna- és játékszereknek a fenti módon való beszerzését bizonyára csak kevés elemi népiskola tehetné. Ezenkívül meg a legtöbb tornatanító csak igen nehezen nélkülözheti az alacsony nyújtót, ugró számolyokat, sőt némelyik az alacsony korlátot is többre becüli, mint akár a mászó készüléket. Mindezekkel számolva és az elemi népiskolai tornázásnak előzőleg már kifejtett elveivel egybehangzólag is, nem szükséges a tornázás feltételül szigorúan kikötni a fent elősorolt szerek beszerzését. *Mint okvetlenül beszerzendő nélkülözhetlen szerek csak is az 1—5-ig, a 7. és 14. sorszám alatt említettek, illetőleg a fabotok, lengő kötél, ugró deszka és mérczék, alacsony lebegő vagyis támfa és a labdák.*

Már most hogy minő szerek használtassanak egyáltalában a sajátos függési és támasz-gyakorlatokra, erre nézve nem tétetik nagy megkorlátás, mert kár lenne megbénítani tilalommal azon ügyes és lelkiismeretes tornatanító működését, a ki a legerősebb kritika mellett is igen üdvösen és szépen tudja használtatni azt az ezerféleképpen lehurrogatott korlátot is. Megengedhető tehát, ha valamely iskola jó tornatanára a nélkülözhetetlenek állított szerek mellé még oda állít közvetlen egymás mellé például 3—4 nyújtót, melyek alacsonyra vagy magasra igazíthatók, vagy megkíséreti alkalmazásba venni azon legújabb német iskolai tornaszert, a mely tetszés szerint gyorsan és kevés munkával átalakítható lebegőfává, támfává vagy nyújtóvá, vagy lebegőfa és magas nyújtóvá, vagy lebegőfa és alacsony nyújtóvá. Csak aztán alaposan, gondosan történjék azokon a tornázás.

Röviden egybefoglalva tehát: az elemi népiskolák I., II. osz-

tálya részéről nélkülözhető minden tornaszert, de annál inkább szükséges nekik játékszer. A III., IV. osztálybelieknek lengő kötél, alacsony lebegőfa, ugró szerek, botok, labdák, karikák a nélkülözhetlenek. Az V., VI. osztálybelieknek már sajátos függési és támaszra alkalmas szerek is kellenek.

PORZOLT LAJOS.

«Sparbrook»-féle biztonsági fék.

(Lábak által használva.)

Ezen ujonnan feltalált fék valószínűleg ki fogja szorítani a használat teréről a közönséges szerkezetű s az «Imbattable» faj-tájú tricycliken látható fékeket; e kiszorítással az ezen fékekkel járó veszélyek is el lesznek hárítva. Műtani szerkezete kevés újat tüntet fel. A tulajdonképeni fék egy dobból áll, melyet szíj övez körül, a melynek a mozgása fékemeltyű által szabályoztatik. E fékemeltyű csak abban különbözik a többtől, hogy nem fent, a tengely mellett van, hanem lent a pedálok mögött s a láb által «kezeltetik».

A fékemeltyű azon henger alsó részéhez van erősítve, melyre a fogantyú van illesztve. Használati módja abból áll, hogy a velocipédész leveszi lábát a pedálról s megnyomja a fékemeltyű végét. Erős fékezés teljesítése céljából, gépet pl. dombról lejövet megállítani, felemelkedik nyergéből s teste egész súlyával ránehezedik az emeltyű végére. Igen könnyen megérthető az: mennél nagyobb erőt kell fordítani a fékezésre, annál jobban lesz kény-szerítve a velocipédész, hogy testét hátrahajtsa s ez által nagyobb súlylyal nehezedhessék a fékemeltyű végére; ez által pedig azt nyerjük, hogy a velocipédész súlypontja körülbelül 40 centiméternyire a két nagy kereket összekötő tengely alá és körülbelül ilyen távolságra ugyane tengely mögé esik. Ezen körülmények között majdnem lehetetlen «fejet» csinálni, azaz előre esni, mint a hogy az gyakran megtörténik a tengelyfékeknél, melyet a velocipédész kézzel dirigál. A rendes tengely-fékeknél a velocipédész pozíciója ugyanis olyan, hogy annak súlypontja fentnél kevésbé esik a tengely mögé és magasan a tengely felett van. Az ebből származható balesetek tehát könnyen észrevehetőek.

Elméletileg ezen, az «Imbattable» tajtájú háromkerekeken alkal-mazott új fék kitűnő eredményeket kell, hogy adjon. A Coventry-ben levő Sparbrook Manufacturing Company 50 frankot kér e fék ára gyanánt. Ez árért egyébiránt e gyár maga illeszti rá a féket.

Ha jelenlegi gépeinkre szándékozzuk illesztetni e féket, küld-jük el a fenti cégnek a gép következő alkatrészeit: vagy a tengelyt, melyre a forgattyú s pedálok vannak illesztve, továbbá a lánczkeréket, vagy, a mi legjobban, küldjük el az egész tengely-szerkezetet; a három kereket s a gépgerinczet hagyjuk itthon.

IGALI SVETOZÁR.

Ugrás a gyakorlati életben.

(Két képpel.)

Mindenki gyakran jó az életben abba a helyzetbe, hogy ugor-nia kell. És azért mégis csak kevesen vannak, kik gondnal, elő-szeretettel gyakorolnák testeiket az ugrásokban. Így történik az-tán gyakran, hogy valamely veszélyes helyzetből, midőn egy bátor, erőteljes ugrással ki lehetne menekülni, igen sokan nem, vagy csak másnemű baleset árán tudnak kimenekülni.

A leggyakrabban előjövő ugrási alkalmak a közéletben ren-desen oly váratlanul gyorsan kínálkoznak, hogy még tanakodni sem értünk rá, már kénytelenítve érezzük magunkat a le-, át-, ki- vagy felugrásra valahova.

Épen ezen okból minden testgyakorló intézetben vagy egylet-ben oly különféle ugrási módokat kell gyakorolni, a mily sok-féle alakban jönnek azok elé a közéletben.

Az ugrások első fő csoportjában, a *tiszta szabad ugrásokban*, nem elegendő gyakorlás még az, ha a rendes torna-ugró deszká-ról egyszerűen magasra és távolra ugráltatjuk az illetőket, hely-ből és irammal. A gyakorlati életben ugródeszkát nem kapunk mindig talpunk alá, sőt kényelmes ugrási talajt sem; futó pá-

lyánk sem lesz sok esetben; leugrási hely sem adódik elég nagy és kényelmes puha, mint a gyakorló porondon; sokszor oly különös ugrási képességet követel a véletlen ugrási kényszeralkalom, hogy nem szabad még azon gyakori hibákba sem esni, a mikbe esik gyakran a legjobb ugró is a gyakorlótéren; például rossz szemmérték folytán nem a kellő pontra való ugrás — vagy az ugrás után elesés — vagy megcsuszamlás, vagy botlás az el- és felugráskor, veszélyes következményekkel járhat. Képünk egyik alakjában szintén egy ily veszélyessé válható ugrást mutatunk be,

hol hegyszakadékon át szitról szitre kell átugrani. Legyen ily esetben szabálytalan a testtartás és mozgás, vagy hiányozzék az illetőben a bátorság, önbizalom, bizonyára balul üthet ki a különben kisebb ugrási erőt igénylő vállalkozás is.

Jól cselekszik tehát az, a ki elsajátítja a szabadugrásoknál a következőket: Elugrani helyből bármilyen állásból; egy vagy két lépésnyi előugrással ugrani magasra és távolra; az ugrási talaj túl rossz volta mellett is (sárban, gyepen, köves, egyenetlen, gödrös, lejtős úton) biztosan ugrani bizonyos mérvűt; a testet, lábat szoktatni mindenféle öltözetben, csizmában is a helyes ugrási módra; biztosan, félrelépés, esés nélkül leugrani; fel- és leugrani mozgó tárgyra (kocsi, ló); gyors tájékozással a leghelyesebb testtartást venni fel a repülés közben és a leugráskor is egyensúlyozni a dőlésbe jövő testet kar- és törzsmozgásokkal; gyakorolni kell továbbá az ugynevezett roham-ugrásokat, ugrószekrényeken és roham-deszkán; deszka nélkül a pusztá földön ugrásokat.

Az ugrások második fő csoportjában, a *kartámasz* (vagy *függés*) *segélyekkel való ugrásoknál* ugyancsak azt kell ajánlani: minél több oly gyakorlási mód alkalmaztassék a gyakorló tereken, a minők az életben magában is gyakran előfordulnak. Ilyenek a többek között a mélyre leugrások ülésből, állásból, kartámaszzal; vagy függésből falról, kötélről, fáról leugrások hintázással

és a nélkül; kezek segélyével felugrások valamely magaslatra, támaszba vagy ülésbe; kezek felfektetésével átugrani magasabb tárgyakat és végül a *rúddal ugrás* magasba és távolra. Tehát a torna-ló és bak maradjanak meg határozottan ugrási célokra (ne gyakoroltassanak azokon túloyomólag a támaszban lábörzések és furfangos összetételű ülécserék és testlendítések, az ugrások elhanyagolásával). Azonkívül a korlát, nyújtó és gyűrűs hinták is gyakrabban alkalmaztassanak ugrási célokra.

Képünk második alakja a rúdugrást mutatja azon alkalmazásban,

midőn a hegyen egy mélyedés fölött oly távol pontra kell át- és l-ugrani, a hova rúd nélkül, szabad ugrással lehetetlen volna. A ki a szabadugrásban már bizonyos fokig fejlődött, biztosan ugrik el, helyesen le és testét folyton egyensúlyban tudja tartani, annak a rúdugrás elsajátítása könnyű, bírása nagy élvezet. De meg kell jegyeznünk, miszerint a gyenge testűeknek, gyermekeknek még a rúd nélküli mély ugrást sem ajánlhatjuk nagyobb magaslatról le (csipő, legf. mell), annál kevésbé a rúdugrást, a mely kizárólag az erőteljesebb ifjak és felnőttek gyakorlási módja. Alkalmilag erről bővebben, most csak képünkre utalva, hangsúlyozzuk a rúdugrásnak a közéletben is gyakorlat használhatóságát.

Minél jobban az élet köznapi használatára edzzük testünket, annál többet használunk önmagunknak is, testnevelési ügyünknek is.

A drezdai botrány.

Hagyjuk meg e jól használt czimet, mert tornászainknak drezdai szereplése mindig e botrányt fogja eszünkbe juttatni.

Az események lefolyásának megértése végett közöljük röviden az ünnepély folyamatát is a botrányos esetig.

Az ünnepély megnyitása a legnagyobb fényvel ment végbe. Az óriási ünnepi csarnok a résztvevőknek csak egy részét fogadta magába. Az ünnepi menet impozáns látványt nyújtott. A felvonulás déli 12-től délután 3 óráig tartott. Az utcákon tiszteres sorfalat képezett a néző közönség s valamennyi ablak, háztető tömve volt. A kölcsönös üdvözlések zaja szűnni nem akart. A királyi pár az ó-városi kastély erkélyéről nézte a német tornászok elvonulását, kik harsogó éljenzessel fejezték ki hódolátukat. Legnagyobb kitüntetéssel az osztrák németeket fogadta a közönség; valóságos virágzapor hullott reájuk az ablakokból és háztetőkről. Délután 7000 tornász szabad-gyakorlatokat végzett. A királyi pár a fullasztó hőség daczára egy óra hosszáig nézte a tribünről az érdekes látványosságot. A mutatványok köztetést és elismerést arattak. A tornászok és vendégek közül pár ezren beléptek az általános német *Schulverein*-ba és tetemes összeget fizettek be az egyesület pénztárába. Ezzel is megmutatták, hogy a torna-ünnepélynek német nemzeti ünnep jelentőségét adják. Az ünnepélyre külföldről is igen számosan érkeztek. Van körülbelül 140 amerikai német, kik ezüst cserkoszorút hoztak ajándékkul, továbbá egy tucat hollandi és belga kék egyenruhában, sikkával; Budapestről 8 és Aradról 2 magyar tornász, Oroszországból egész csapat, kiknek a szónoka, egy moszkvai tornász, a tegnapi ünnepi banketten átadta honfitársai üdvözlését az összes jelenlevőknek.

Drezda, jul. 20. A tornászok diszesarnokában rendezett lakomán mintegy 3000 ember vett részt. Dr. Georgii (Esslingenből) nagy lelkesedéssel fogadott felkészültt mondott Vilmos császárra és a szász királyra. Ezenkívül pohárköszöntőket mondtak a házára, a tornászokra és a tiszteletből meghívottakra. Vilmos császárhoz és a szász királyhoz hódoló táviratokat intéztek. A magyar tornászok részéről Bokerberg Ernő havasi virág-koszorút adott át a bizottságnak. A jelenlevők túlnyomó része lelkesen fogadta az ajándékot, néhány szász nemzetiségű tornász azonban ellenséges magatartást tanúsított, mi valóságos vihart idézett elő.

Ez a tény, melynek megvilágítására nézve közöljük pár német lap e tárgyra vonatkozó sorait:

A *«N. Freie Presse»* drezdai sürgönye következőleg adja elő a történeteket: Az ünnepi lakoma vége felé Bokerberg Ernő, egy hannoverai születésű, most Budapesten működő tornatanító lépett a szónoki emelvényre, hogy üdvözlje a német tornászokat s kárpáti havasi gyopárból fűzött s vörös-fehér-zöld szalaggal disztett koszorút nyújtson át. Az a körülmény, hogy a szalagon magyar felírás volt s a koszorút mind a mellett a szószerkekre akasztották, zajos tiltakozásokat keltett. Georgii, a torna-ünnepély elnöke erre kijelentette, hogy ő a koszorút, mint a Magyarországból jövő üdvözlés jelét, elfogadja, a szónoki emelvényről azonban eltávolította azt, mint nem arra a helyre valót, mire azt a szónoki emelvény feljárójára akasztották; mivel azonban a gyülekezet nem lévén megelégedve, eltávolították végül a koszorút egészen.

A bécsi *«Deutsche Zeitung»* táviratából átveszszük a következőket:

Az ünnepi lakoma szónokai között Stolle hangsúlyozta az osztrák németeknek 1866. daczára való szellemi összetartozását a német néppel.

Erre az osztrák németek nevében *Knotz* válaszolt. *Herman* nevezetű szász felköszöntötte az osztrák németeket, felköszöntőjében ezeket mondva: A német erkölcsöket, német nyelvet mindenütt nagyra becsülik, vannak azonban kulturelles elemek és pedig a közeli szomszédságban, amelyek a német kulturát el akarják nyomni. Több egyéb felköszöntő után egy hannoverai, aki jelenleg magyar állampolgár, Magyarországból jövő üdvözlétül a magyar hegyekből való havasi gyopárból készült koszorú nyújtott át. Már e beszéd alatt is nyugtalanság volt észrevehető, a beszéd után pedig izgatott jelenet következett, amelyet az osztrák németek, drezdaiak, svábok és frankfuriak idézték elő az által, hogy tiltakoztak az ellen, hogy magyar nemzeti szalagú koszorú függjön az emelvényen. Kiáltások hangzottak fel: «A magyarok elnyomják a németeket, az erdélyieket!» Le akarták tépni a koszorút. Végre sikerült Georgii elnöknek s a választmánynak megnyugtani a tornászokat. Csoportok képződtek, amelyekben hevesen vitatták az idetartozó viszonyokat. Estére, a midőn a német osztrákok tartanak lakomát, a koszorút mindenesetre el fog kelteni távolítani.

Ugyancsak a magyarfaló «*Deutsche Zeitung*» következőleg ír:

Valamennyi idevaló lap pártkülönbség nélkül kárhoztatja a magyar küldöttségnek, a melynek tornász jellegében különben itt általánosan kételkednek, tolakodó, ugyszólván felizgató fellépését. A magyar küldöttség s az ünnep rendezői közt a surlódásokban már a két előző nap sem volt hiány. A magyarok ragaszkodtak ahhoz, hogy az ő túlnyomólag németek által elfoglalt szállásuk a magyar háromszínű lobogóval díszíttessék. A magyar zászlót ismeretlen kéz eltávolította. A banketten a külföldi vendégeket felköszöntő hivatalos szónok elmulasztotta beszédében a magyarok felemlítését, a mit sokan észrevettek. Ekkor a hannoveri *Bokelberg Ernő*, mint a magyarok szónoka lépett fel. Békén túrték, a mint Magyarország szépségét magasztalta s a magyar nyelv édességét hangoztatva, a jelenlévő tucatznyi földijétől formálisan engedelmet kért arra, hogy németül beszéljen s békén túrték, a mint sértőleg, fenhéjázó hangon kifejezte a német tornászoknak elismerését. A mint egy óriási koszorút, mely magyarországi havasi rózsákból volt fűzve, mint a magyar tornászok ajándokát átnyújtotta, még hangos tetszés is hallatszott. A mint azonban az emelvényt vörös-fehér-zöld szalagú s magyar feliratú koszorúval feldíszítette, e merészség általános megbotránkozást keltett.

A «*Dresdener Nachrichten*» a magyarelles tüntetésről ezt írja:

Rivalgó tetszéssel fogadták előbb a belga és hollandi tornászokat, de a magyarok tapintatlansága a legnyugodtabb németet is felháborította, mert a mi ünnepelő városunkban, mely oly nagyszerű lelkesedéssel, oly hatalmasan lüktető nemzeti érzülettel fogadta az osztrák németeket, egy oly banketten, a melyen az osztrák németek legünnepeltebb szónoka, dr. *Knotz* gyűjtő szavaiban egyetlenegy politikai színezetű hanggal nem zavarta az ünnepély tornászjellegét, ott az osztrák németek ellenfeleinek, az erdélyiek elnyomóinak, ama népnek, mely Budapesten 100,000 némettől rabolta el a német iskolát, nem lett volna szabad oly tüntető módon előtérbe nyomulni; ez politika volt a tornász-ünnepen s ez ellen lázadt fel az ünnep által hatványozott nemzeti érzület. Valóságos harc keletkezett a koszorúért. Pfaff, mühlhauseni tornász hasztalan próbált szóhoz jutni. Végre az elnöklő Georgii vetett véget a vitának, beszédében köszönetet mondva a magyar uraknak ajándékukért, a melyet a tornászság archívumába felvenni megígért, egyúttal azonban jogosan kimondta azt is, hogy «ez a koszorú a magyar színekkel itt nincs helyén». Csak nagy fáradsággal sikerült az ünnep nyugalmit s az egyetértést újra helyreállítani.

A «*Nemzet*» következő távirata az ügy további folyamáról értesít, míg megjegyzései helyesen mérlegelik az eseményt:

«A botrány főokozói közül kettőt a magyarok kihívtak, ők azonban lovagias kötelességüknek 24 óra alatt eleget nem tettek. A magyarok erre a rendező bizottság elnökéhez, Ackermann tanárhoz fordultak elégtételért. Ez ügyben nagyobb bizottság ült össze, melynek határozata holnap fog kihirdettni. A magyarok különben ez esetet bejelentették monarchiánk drezdai követének, ki eljárásukat helyeselte s örömet fejezte ki a magyarok férfias és higgadt magatartása fölött.» — A «*N. Fr. P.*» az eset lefolyását közölve, hozzáteszi, hogy Georgii köszönő szavai után a koszorút elhelyezték a szószerk feljárójánál, de mivel a gyülekezet ezzel se érte be, a koszorút végre egészen eltávolították. Az eset mindenesetre oly sajátságos, hogy megérdemli a hozzászólást. Ezúttal még nem kívánjuk feszegetni azt

a kérdést, mennyiben volt ajánlatos, hogy e specialiter német ünnepélyben, a melyen oly egyének vitték a szót, mint *Knotz* ur, e nemzetiségi fanatizmusáról egyszerre híre vergődött osztrák képviselő — résztvegyenek magyar tornászok is; az iránt sem vagyunk tájékozva, vajjon *Bokelberg* ur, ki különben származására nézve hannoveri — nyert-e mandátumot akár a budapesti nemzeti torna-egylettől, akár más torna-egylettől, hogy mint a magyarság képviselője jelenjen meg társaival együtt — de ki kell emelnünk, hogy bármint álljon is a dolog, a legdurvább tapintatlanságnak kell tartanunk azon német urak eljárását, akik a botrányt provokálták. A «*Deutsche Zeitung*», melynek Magyarország iránt való érzelmei eléggé ismeretesek, egy drezdai táviratot közöl, mely a botrányt «a magyar küldöttség önhitt, egyenesen föllázító föllépésének» tulajdonítja. Szerinte ugyanis a magyar küldöttség azt kívánta, hogy szállásuk magyar lobogóval díszíttessék; e lobogót már akkor ismeretlen kéz eltávolította. S nem volt elég, hogy a bankett hivatalos szónoka feltűnő módon szót sem szolt a magyar vendégekről, előállt *Bokelberg* a magyarok nevében s miután dicsőítette Magyarországot szépségét és a magyar nyelv dallamosságát, mentegetni kezdte magát a jelenvolt tuczat honfitársa előtt, hogy németül szolt s azután dölyfös hangon a német tornászok iránt a magyarok elismerésének adót kifejezést. A «*Deutsche Zeitung*» drezdai levelezője szerint tehát ez volt az az «önhitt, föllázító föllépés», mely a schulvereinos urakat oly dühbe hozta, hogy megfélekedtek az udvariasság és vendégszeretet legprimívebb követelményeiről. — A magyarfaló bécsi lap tudósítása a legvilágosabban bizonyítja, hogy a nagyobb tapintatlanságot nem a magyarok követték el.

A tényállást legvilágosabban megmagyarázzák Hegedüs Sándornak, a torna-egylet elnökének a «*Nemzet*»-ben közzétett következő sorai:

A német tornász ünnepélyen a magyar tornászok ellen elkövetett botrány minden részletét még nem ismerem és így azzal foglalkozni sem akarok. Még kevésbé szándékozom a dolgot nagyobbak tünneti fel, mint a mi és élbe vágni az elégtételkeresés credményének, melyre a magyar tornászok Drezdában rögtön megtették a szükséges lépéseket és egészen biztos vagyok a felől, hogy ügyüket rendbe is hozzák.

Azonban az esetet előzményei sokkal jobban megmagyarázzák és sokkal tisztább világításba helyezik, hogysem azokat elhallgathatnám. A dolog így áll: A drezdai ünnepélyt rendező bizottságtól igen szíves meghívást kaptam, mint a «nemzeti torna-egylet elnöke, Budapesten», hogy mint «Ehregast», az ünnepélyen jelenjek meg.

A meghívó szövegét imitt közlöm:

Hegedüs Sándor urnak, a magyar nemzeti torna-egylet elnökének, Budapest.

Van szerencsénk teljes tisztelettel értesíteni arról, hogy ez év július 19-étől július 23-áig fog Drezdában a VI. általános német tornász-ünnepély megtartatni.

A német tornászok iránti jóakarata kifejezésekké tekintendő, ha ön, mint díszvendég, ez ünnepélyen résztvenni szíveskednék, azért engedelmeivel mellékeljük az idecsatolt meghívót.

A legnagyobb tisztelettel

Drezda, 1885. május 31.

A német tornász-szövetség választmánya.

Georgi, Götz.

A VI. ált. német tornász-ünnepély központi választmánya:

Ackerman.

A meghívó pedig így hangzik:

Hegedüs Sándor urat, a magyar nemzeti torna-egylet elnökét Budapesten, bátrak vagyunk a Drezdában ez év jul. 19-étől 23-áig tartandó VI. általános német torna-ünnepélyre teljes tisztelettel meghívni.

Drezda, 1885. máj. 31.

A német tornász-szövetség választmánya:

Georgi Tivadar, Dr. Götz Nándor,
elnök. titkár.

A VI. ált. német tornász-ünnepély központi választmánya részéről:

Ackerman Gusztáv,
elnök.

Ebből meggyőződhetik az olvasó, hogy azon minőségben, melyben a bizottság meghívni szíves volt, a vendégjognak igénybevételében csakis elfoglaltságom és azon körülmény akadályozott meg, hogy esetleg, mint magyar politikus, ezen minőségemet megtagadni és levetkőzni nem tudom. Pedig ott politikának helye

sincs. Megköszöntem tehát a szíves meghívást egy udvarias levélben, melyet Bokelberg Ernő művezető vitt magával, kívánva a levélben Németországnak és a német tornászoknak minden jót. Ugy tudom, hogy Bokelberg és mások is kaptak ez ünnepélyre meghívást. Válaszommal történt késedelem közben ismételtén sürgették, jelentsük be, kik és hányan megyünk Drezdába, mert elszállásolásról kell gondoskodni. A nemzeti torna-egyletben többben ajánlkoztak arra, hogy mint vendégek kimennek Drezdába. Hajlandók voltak csatlakozni hozzájuk Aradról is néhányan. Ekkor került az ügy a nemzeti torna-egylet választmánya elé. Mert némelyek zászlónkat, jelvényeinket és egyenruhánkat is igénybe akarták venni, valamint koszorút is akartak az egylet nevében vinni. A választmány, indítványomra, mindezt megtagadta és kimondta, hogy mint egylet vagy annak hivatalos küldötte, az ünnepélyen Magyarországról senki sem vehet részt, sőt ha magánosok vállalkoznának is erre, azok sem vihetik magukkal zászlónkat, jelvényeinket, sőt még egyenruhánkat sem jelenhetnek meg és elhatározva lőn, hogy az egylet az úthoz semmivel sem járul.

Tehát meghívás alapján, mint vendégek, előre bejelentve és elfogadva, de csak mint magánemberek mentek az illető magyar tornászok Drezdába és ha köztük volt Bokelberg Ernő, a nemzeti torna-egylet művezetője is, ez csak azért történt, mert eddig is hivatalos engedéllyel, minden nagyobb torna-ünnepélyre (pl. a lipeseire, brüsszelire) kiment, hogy tanulmányait, tapasztalatait, a magyar torna-ügy javára öregbítse, értékesítse.

Ezekből kitűnik az, hogy a magyar tornászok mint magánemberek és vendégek, egészen nyugodtan mehetek egy művelt nemzet meghívása folytán a drezdai német torna-ünnepélyre. És ha talán túlságos udvariasságból még emlékkoszorúval és felkösztöntővel is akartak kedveskedni a meghívóknak, ebben senki, a ki józanon gondolkodik, sértést vagy kihívást nem fog találni vagy keresni. Meg vagyok győződve — az ünnepélyt rendező bizottság elnökének magatartása is bizonyítja — hogy maguk a németek túlnyomó nagy része sem látott ebben, vagy a magyar nemzeti színű szalagban kihívást és így aligha ők voltak azok, kik egyfelől a vendégjogot és másfelől az udvariasságot oly brutaliter megsértették. Hanem azoknak keze van a brutalitásban, kik a megelőző napon a Schulverein gyűlésén iparkodtak feltűzlni a kedélyeket a magyarok és Magyarország ellen!

Sajnálni és talán rosszalni lehet csak azt, hogy egyfelől a magyarok ezt a hangulatot észre nem vették és a vendégszeretet, valamint az udvariasság szabályainak ismeretét a Schulverein minden tagjáról feltételezték; másfelől pedig, hogy a rendezőbizottság elég erélylyel nem birt ezen jogoknak és kötelességeknek a chauvinista izgatókkal szemben való feltétlen érvényesítésére.

Hanem hát a dolog megtörtént, a leczkét levonjuk belőle mi is, levonhatják a németek is. Ez sem Németország, sem Magyarország rovására fel nem irandó.

Az elégtétel kérdéséről közöljük még a *«Nemzet»* következőleg hangzó táviratát:

A drezdai 6-ik német torna-ünnepély központi választmánya elégtételt szolgáltatott megsértett honfitársainknak. A választmány ugyanis a Drezdába jött magyar tornászokhoz ma levelet intézett, melyben «azon legjobb meggyőződésének ad kifejezést, hogy a Magyarország több torna-egyesülete részéről megjelent vendégek őszinte baráti indulattól vezéreltetve tervezték egy koszorú átnyújtását és hogy ezen koszorú el fog helyezettetni a német torna szövetség gyűjteménytárában.» A levélben a központi választmány kijelenti továbbá, hogy «a tévedések által előidézett kellemetlen félreértések felett, melyektől egészen távol áll, legmélyebb sajnálatát fejezi ki.» E levelet aláírták Ackermann, Georgii és Götz, a német torna-szövöttek vezérferfiái, a kik *küldöttségileg* felkeresték a magyar tornászokat és személyesen nyújtották át e levelet.

A kirándult magyar tornászok részéről Bokelberg Ernő egyleti művezető *beszéde* a következő volt:

«Távol hazánktól, Magyarországtól, megjelentünk a német torna-szövetség nagy ünnepén, hogy tanúi legyünk egy világraszóló eseménynek. Önök a tornázás terén legelőrehaladottabbak, önöktől tanulni jöttünk ide s hisszük, hogy azzal távozunk is. De hálából, hogy a tornázás terén oly sokat tanultunk önöktől, elhoztuk a Kárpátok alján termett havasi virágból készült koszorút, melyet a német tornászoknak im itt ünnepélyesen átadunk.»

A drezdai torna-ünnepén a következő magyar tornászok vettek részt: Bokelberg Ernő a nemzeti torna-egylet művezetője, Keresztessy Sándor a nemzeti torna-egylet tornatanára, Keresztessy

Béla tanuló, Szilágyi F. Lajos kir. mérnök, Kampis Lajos tornatanító, Oherolly János a budai gymnasium tornatanára, Szafka Manó torna-anár, Zsinger Mihály a budapesti torna-egylet művezetője, Körber Ferencz, Glück Erős, Bokelberg Ede tanuló, Szikszay Ferencz tanuló, Schleinz Károly, Philipovics Emil tanuló, mindannyian Budapestről; továbbá Nagy Sándor az aradi torna-egylet művezetője és Illmann Ottó Aradról.

KÜLÖNFÉLÉK.

Nyitrai vívó-egylet. Gisser Gyula jeles nyitrai vívómester és tornatanár, fővárosi időzésekor 1. punk szerkesztőjének biztatására elhatározta, hogy fel fogja a nyitrai urakat kérni egy vívó-egylet alakítására. — A mozgalom oly rohamosan vezetett eredményre, hogy az egyletet ma már megalakultnak lehet tekinteni. Az egylet élére sikerült megnyerni Szerémi Odescalchi Arthur herceget, kinek személye elég kezesség arra, hogy az egylet virágzásnak fog indulni. — Az egyletnek már vagyona is van, mert a régebbi felosztott vívó- és torna-egylet 2300 frt vagyona az újonnan alakult egylet céljaira ki fog utalványoztatni. — Az egylet a vívás mellett más testgyakorlatot is fog úzni.

Helyreigazítás. A szegedi torna-egyletről írt sorainkban (az «Országos torna-ünnepély» című cikkben, a 28. számban) az előtornász hibásan volt Lövingernek nevezve, mert a csapatnak Gollovitz László tornázott elő Kovács István (nem Oktáv) művezetése alatt.

A fővárosi vívó-club. E címet vette fel a fővárosban már évek óta előnyösen ismert magán vívó-kör, melynek alapszabályai jóváhagyva már leérkeztek a belügyminisztériumtól. Örömmel vesszük e hírt, melynek teljesültét lapunk már régen várta. Fővárosunkban ez az egyedüli vívó-egylet, de melynek szép sikere bizonyynyal többet fog szülni.

A marosvásárhelyi torna-egylet alapszabályait vettük. Kiemelendőnek tartjuk az alapszabályok amaz intézkedését, mely szerint a tagok télen a tornán kívül a vívásban és nyáron a lövésben és kuglizásban is gyakorolhatják magukat.

Sport-árjegyzék jelenik meg közelebb *Sigmund József* legjobb hírű vászon-, harisnya- és rövidárú-üzletéből. Ez az egyedüli üzlet fővárosunkban, mely a sporttárgyak gyártásában határozottan felülmúlja a külföldi gyártmányokat. A sport-egyleteknek és magános sportférfiaknak a legjobb lélekkel ajánljuk ez üzletet bevásárlásaiknál.

«HERKULES»-NAPTÁR.

Augusztus	2-án	a «Szabadkai Torna-Egylet» versenyei.
«	5-én	a «Szegedi torna-egylet» disztornája.
«	15-én	a «Szabadkai Vasparipa-Egylet» bukaresti útja.
«	15-én	a «Bajai Athleta-Kör» versenyei.
«	15-én	a «Bajai Athleta-Kör» verseny-gyaloglása.
«	16-án	a «Bajai Athleta-Kör» verseny-úszása.
«	20-án	budapesti lóverseny.
Szeptember	3-án	budapesti galamblovési verseny d. u. 1 óra.
«	4-én	« « « « « « « «
«	6-án	« « « « « « « «
«	6-án	bécsi lóverseny.
«	8-án	budapesti galamblovési verseny d. u. 1 órakor.
«	8-án	bécsi lóverseny.
«	10-én	« «
«	13-án	« «
«	15-én	« «
«	17-én	« «
«	20-án	« «
Szeptember	elején	a «M. A. C.» bajnoki gyaloglási versenye Budapest—Adony és vissza.
Szeptember	második felében	a «Kolozsvári Athletikai Club» őszi viadala.
Október	első felében	a «Kolozsvári Athletikai Club» gyaloglási versenye.
December	közepén	a «Kolozsvári Athletikai Club» háziversenye.

TARTALOM.

Úszóversenyeink (Búvartól). — Tornaszerek az elemi népiskolákban (Porzolt Lajostól). — Sparbrook-féle biztonsági fők (Igali Svetozártól). — Ugrás a gyakorlati életben (két képpel). — A drezdai botrány. — T. előfizetőinkhez. — Különfélék. — «Herkules»-napta. — Tárcza: Montpellier-től Budapestig (Igali Svetozártól).

Athléta-
regatta-
torna-

és
velocipéd-
egyletek

összes egyenruházati cikkei, valamint a legkülönbélebb **verseny-öltönyök**, továbbá **tricot ingek**, **tricot nadrágok**, **Sweater-ek**, **sapkák**, **övök**, **harisnyák** stb. a legnagyobb választékban és jutányosan kaphatók:

SIGMUND JÓZSEF

vászon, kész fehérmű, harisnya- és rövidárú-raktárában

BUDAPEST IV., VÁROSHÁZ-UTCA 2—4. SZÁM. — ALAPÍTOTT 1846.

Budapest és mondhatni Magyarország ez egyetlen üzlete, mely különféle sport-cikkek előállításával rövid néhány éve foglalkozik; a számos rendes megrendelőik közül legyen felemlítve: a «*Bajai athléta-kör*», a «*Budapesti kerékpár-egylet*», a «*Hunnia csónakázó-egylet*», a «*Magyar athletikai club*», a «*Magyar-óvári torna- és vívó-egylet*», a «*Magyar velocipéd-club*», a «*Neptun budapesti evezős-egylet*», a «*Pannonia csónak-egylet*» stb.

Ujabbán alakult sport-egyletek egyenruhái minta, rajz, vagy bármily különleges kívánság szerint, a lehető leghamarabb készíthetők.

3—2

Legújabb találmány a tűzoltás terén.

BRANDT VILMOS ÉS TÁRSA

BUDAPESTEN és MÜNCHENBEN.

A bámulatos gyorsan ható Brandt Vilmos-féle tűzoltó anyag számtalan szakbizottság által megvizsgáltatott és Svájcban, Dél-Németországban, Hannoverben, Hamburgban, Brémában és Budapesten elfogadtatott.

Ő fensége **József főherczeg** 1884. évi május hó 30-án a kassai tűzoltó próbán kitünő tűzoltó szernek találta e Brandt-féle anyagot.

Számos legmagasztalóbb bizonyítvány dicséri e szer használhatóságát, melyeknek eredetije nálunk bármikor megtekinthető.

Gazdászoknak, raktártulajdonosoknak a találmány vagy receptje saját használatukra a fel-találóval kötött külön megegyezés után eladatik.

Brandt Vilmos és társa
Budapesten és Münchenben.